

ΤΟ ΟΘΩΜΑΝΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ
ΑΛΛΟΙΩΝΕΙ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ.

Με την αμέριστη συμβολή μας

Εισαγωγή και επιμέλεια
Του Παναγιώτη Μπάρκα

Βιβλιογραφικό υλικό
Εκδοτικός οίκος Ελίκρανον.

Αθήνα, 2022

Η παρούσα έρευνα στηρίζεται και αποτελεί συνέχεια της μονογραφίας του γνωστού δικηγόρου του προηγούμενου αιώνα, Βασίλη Ντίλιου, η επεξεργασία της οποίας από τον ίδιο απαίτησε 35 ολόκληρα χρόνια. Άρχισε το 1916 και ολοκληρώθηκε το 1951, σε δύο γλώσσες.

Ο Παναγιώτης Μπάρκας επιμελήθηκε τα κείμενα του Ντίλιου, τα οποία εξασφάλισε ο εκδοτικός οίκος Ελίκρανον. Ο ίδιος, αξιοποιώντας την πλούσια εμπειρία και γνώσεις του, ξεδιπλώνει στην εισαγωγή του πονήματος το ανήσυχο πνεύμα του για τα κοινά του Βορειοηπειρωτικού Ελληνισμού στο λεπτό και καυτό θέμα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος επί της γης κατά την μεταπολίτευση στην Αλβανία. Δεν πρόκειται απλώς για εισαγωγή, αλλά για μια οξυδερκή και εμπειριστατωμένη ανάλυση. Αποκαλύπτει και στηλιτεύει, αλλά περισσότερο διαπιστώνει με οδύνη ότι οι μεγάλοι υπεύθυνοι στην απροσδόκητη λεηλασία, υφαρπαγή, αλλοτρίωση και εξαγορά των περιουσιών μας, είναι οι ίδιοι Βορειοηπειρώτες.

Ο Παναγιώτης Μπάρκας σε πείθει ότι πρόκειται για δραματικές και τραγικές εθνικές εξελίξεις βάση ενός σχεδίου, όπου εμείς αναλάβαμε χωρίς ίχνος εθνικής ευθύνης και συνείδησης, την προετοιμασία του εδάφους και τη χαριστική βολή αυτού του τόπου. Κανείς άλλος δε θα μπορούσε να φέρει βαρύτερο πλήγμα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ

I.

Εισαγωγή – έρευνα, από τον Παναγιώτη Μπάρκα. σελ. 7

ΟΤΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΑΡΑΠΟΙΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΣΜΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΕΚΘΕΤΕΙ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ

1. Η περίπτωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η μονογραφία του Βασίλη Ντίλιου. σελ. 8

Ο Βασίλης Ντίλιος. σελ. 8

Το αντικείμενο της μονογραφίας. σελ. 8

Ο οθωμανικός νόμος περί Γαιών του 1857, στο τέλος του Τανζιμάτ. σελ. 9

Οι ρίζες της αλλοτρίωσης των περιουσιακών στοιχείων του ορθόδοξου αγρότη. (Η περίπτωση Αλί Πασά). σελ. 11

2. Η ίδρυση του αλβανικού κράτους και η διάλυσή του για να επωφεληθούν οι ισχυροί. σελ. 13

Κομμουνιστικό καθεστώς ... σελ. 14

3. Η μακρά αλβανική μεταβατική περίοδος και η εκ' νέου υποταγή του κράτους στη μπότα των ισχυρών με σημείο αναφοράς το διαστρεβλωμένο νομικό μοντέλο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. σελ. 14

Ο νόμος 7501 και τα συμφέροντα της Εθν. Ελλην. Μειονότητας. σελ. 15

Το κράτος, ο νους και ο βραχίονας του φαινομένου λεηλασίας της ιδιοκτησίας επί της γης. σελ. 15

Το νομικό πλαίσιο του δράματος και ο νέο-οθωμανισμός. σελ. 16

Ο ρόλος της επιτροπής τουρκολόγων. σελ. 19

II. Η περίπτωση της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας

1. Την υφαρπαγή, την αλλοτρίωση και μεταβίβαση της γης στην ΕΕΜ σε Αλβανούς, θα την ζήλευε και η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το πλαίσιο κινήτρων και εργαλείων. σελ. 20

2. Οι πρώην ιδιοκτήτες, οι νέοι ιδιοκτήτες και η καταχρηστική

εκμετάλλευση του οθωμανικού νόμου. Οι σοβαρές συνέπειες.	σελ. 21
Η λογική της συνέχειας...	σελ. 22
Η περίπτωση του Ραντατιού.	σελ. 22
Η περίπτωση του Κώσταρι.	σελ. 22
Η σκοπιμότητα της επιμονής στο Κώσταρι.	σελ. 23
Η τακτική της πλημμυρίδας και άμπωτης στις αξιώσεις των «νέων ιδιοκτητών».	σελ. 24
Η εργαλειοποίηση της ορθόδοξης εκκλησίας στην αλλοτρίωση των περιουσιών της ΕΕΜ.	σελ. 25
Ο στρουθοκαμηλισμός του αλβανικού κράτους... και ο πραγματικός του ρόλος στην αλλοτρίωση των περιουσιών της ΕΕΜ.	σελ. 25
3. Η περίπτωση της Χιμάρας... ως επιβεβαίωση της προφητείας Τένεντ.	
Σύντομη περιγραφή του φαινομένου πολυσχιδούς υφαρπαγής των περιουσιών και η ενοχή των μειονοτικών εκπροσώπων.	σελ. 26
Η επιλεκτικότητα της αστυνομίας χωροταξίας σε βάρος των Ελλήνων.	σελ. 27
Ο Β. Μπολάνος και οι ενοχές του...	σελ. 27
Ο μηχανισμός ιδιωτικοποίησης από Χιμαριώτες, για σκηνοθετημένες πωλήσεις σε ξενόφερτους.	σελ. 28
Το δαιδαλώδες νομικό σύστημα και η ακατανίκητη Λερναία Ύδρα των βρώμικων συμφερόντων.	σελ. 28
Ο νόμος 20/20 και ο ύποπτος ρόλος ελληνοαμερικανικού λόμπι.	σελ. 29
Οι πατριωτικές κορώνες και ο πραγματικός ρόλος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ.	σελ. 30
Το σχέδιο Ράμα σε πλήρη εξέλιξη.	σελ. 31
4. Το ισχυρό κίνητρο του ανθελληνισμού και η δική μας αδράνεια στον αφελληνισμό.	
Οι μειοδοτικοί παράμετροι που ενσαρκώνονται στο υπόμνημα του 1998-99	σελ. 31
Το περιεχόμενο του υπομνήματος, οι ύποπτες τροποποιήσεις και η εξαφάνισή του.	σελ. 32

Τα δικαιώματα της ΕΕΜ, αντιστάθμιση στα συμφέροντα της Ελλάδας με την Αλβανία.	σελ. 33
Είναι απλώς περιστασιακή και αυθόρμητη η στάση της Αθήνας...	σελ. 33
Κανένα αγκάθι στα πόδια των ενόχων... Οι ψηφίδες στο παζλ αφελληνισμού	σελ. 34
Ερασιτεχνισμός από μας και σκοπιμότητες από τους άλλους στη δικαστική αντιμετώπιση του ιδιοκτησιακού μας.	σελ. 34
Μειοδότες ... οι ίδιοι απλοί Βορειοηπειρώτες.	σελ. 35
Οι ανθελληνικές παρεμβάσεις του κράτους.	σελ. 35
Πλειοδότες στους πλειστηριασμούς των δήμων οι Αλβανοί.	σελ. 36
Το σκάνδαλο με τα αιολικά πάρκα.	σελ. 36
Οι ευνοϊκές συνθήκες για δημογραφική αλλοίωση.	σελ. 36
Η σημερινή τραγική κατάσταση και η σιωπή των αρχών μας...	σελ. 36
Το ερώτημα καρφί: Ποιος ελέγχει και υπαγορεύει τη δραστηριότητα των «αιρετών»;!	σελ. 37
Γνωρίζουμε την κορυφή του παγόβουνου...	σελ. 38
Γιατί εγώ	σελ. 38
II.	
Βασίλης Ντίλιος	
ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΣΙΦΛΙΚΙΩΝ-1916	σελ. 39
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ (ΓΙΑ ΤΑ ΤΣΦΙΚΙΑ)	
Πρόλογος	σελ. 44
Τι είναι Τσιφλίκι.	σελ. 46
Γενεσιουργός λόγος των τσιφλικιών.	σελ. 47
Χωρίον [καριέ]	σελ. 47
Άλλοι λόγοι γενεσιουργοί των τσιφλικιών.	σελ. 47

Σχέσεις τσιφλικιού και καριέ (κεφαλοχώρι)	σελ. 48
Παραπομπή στους άλλους λόγους δημιουργίας των τσιφλικιών.	σελ. 49
VII. Η αφετηρία ίδρυσης των τσιφλικιών.	σελ. 50
VIII. Η τύχη των γαιών μετρουκέ των χωριών που μετατρέπονταν σε τσιφλίκια.	σελ. 52
IX. Και ένας άλλος τρόπος για τη δημιουργία των τσιφλικιών.	σελ. 55
B. ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ (VARIANTI SHQIP)	σελ. 59
I. HYRJE NE SHQIP nga Panajot Barka	
RICIKLIMI I HISTORISË DUKE MANIPULUAR NGA VET SHTETI DHE LEGJISLACIONIN OSMAN NE TJETËRSIMIN E PRONËS PRIVATE MBI TOKËN RREZIKON IDENTITETIN E MINORITETIT ETNIK GREK NE SHQIPERI.	σελ. 59
II. V. DILO. STUDIM MBI ÇIFLIQET (monografi e përshtatur në gjuhën e sotme letrare nga P. Barka)	σελ. 78
FUND	σελ. 92

ΟΤΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΠΑΡΑΠΟΙΕΙ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΣΜΑΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ
ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ
ΕΚΘΕΤΕΙ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΑΣ

Εισαγωγή. (Του Παναγιώτης Μπάρκα)

Η Αλβανία αποτελεί σήμερα το μοναδικό κράτος και χώρα στην περιοχή η οποία, ενώ επιδιώκει την ευρωπαϊκή ταυτότητα στην επίτευξη της ιδιότητας μέλους στην πιο προοδευμένη ευρωπαϊκή δομή, εκείνη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα αναφορικά με την ιδιωτική περιουσία, ιδιαίτερα επί της γης, η οποία αποτελεί παραδοσιακά το βασικό στοιχείο ακίνητης περιουσίας στη χώρα.

Χαρακτηριστικό παραμένει το γεγονός ότι ανεξαρτήτως των νομικών ρυθμίσεων που αναλαμβάνει αυτές τις τρεις δεκαετίες μεταβατικής περιόδου με στόχο την επίλυση αυτού του ζωτικού θέματος στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική πρόοδο της χώρας, η κατάσταση βαθμηδόν περιπλέκεται και επιδεινώνεται.

Συμβαίνει έτσι διότι ποτέ δεν καταβλήθηκε η παραμικρή προσπάθεια εντοπισμού της ρίζας του κακού, οι απαρχές του οποίου θα πρέπει να αναζητηθεί στην παραβίαση, αθέτηση και περιφρόνηση του αντίστοιχου νομικού καθεστώτος από την εποχή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στη συνέχεια, με την εγκαθίδρυση του ανεξάρτητου αλβανικού κράτους η πραγματικότητα παραβίασης του νομικού καθεστώτος σχετικά με τη γη της Οθωμανοκρατίας, η αγνόηση της εμπειρίας των άλλων χωρών επίσης υπό Οθωμανική κυριαρχία και η αθέτηση της δυτικής πραγματικότητας, μετατράπηκαν σε φυσιολογικό καθεστώς και πραχτική. Κατά την παρούσα μεταβατική περίοδο, με τον ισχυρισμό της δήθεν αποκατάστασης της αδικίας που διέπραξε το κομμουνιστικό καθεστώς, το οποίο σε εφαρμογή των ιδεολογικών του αρχών, κρατικοποίησε όλες τις μορφές ιδιωτικής περιουσίας και σε πρώτη γραμμή αυτή επί της γης, παρατηρείται βαθύτερη καταράκωλα και χαώδη κατάσταση Το βρώμικο χρήμα, η πολιτική εξουσία, η κατάχρηση και διαφορά από πλευράς κρατικής διοίκησης, μετέτρεψαν την εξέλιξη αυτή σε ατομικό, κοινοτικό και εθνικό εφιάλτη. Όλες οι δομές του «κράτους δικαίου», μέσω των αρμόδιων ατόμων που ενώ οφείλουν να υπηρετήσουν τον νόμο, εξυπηρετούν ανενόχλητοι τα παραπάνω διεφθαρμένα συμφέροντα υφαρπάζοντας τις περιουσίες των απροστάτευτων ατόμων και κοινοτήτων, το σύνολο της κρατικής περιουσίας και ένα μεγάλο μέρος του κρατικού προϋπολογισμού που πληρώνει ο Αλβανός φορολογούμενος για την αποζημίωση των πραγματικών πρώην ιδιοκτητών.

Υπό την οπτική γωνία των αρχών ύπαρξης του κράτους και λειτουργίας της κοινότητας, η διαμορφωθείσα παρούσα κατάσταση και η εξέλιξή της αποτελεί την καλύτερη μαρτυρία του διαχρονικού φαινομένου της υπονόμευσης των αρχών αυτών, της αντιπαράθεσης και υπεροχής του ατόμου επί του νόμου και του κράτους, σύμφωνα με την αρχή της επικράτησης του ισχυρότερου που καταφέρνει εντέλει να θέσει υπό τον έλεγχό του την πολιτική και εκτελεστική εξουσία. Κατά συνέπεια το κράτος παραδίδεται και υποτάσσεται στη βούλησή τους και στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων τους.

Δεν έχει σημασία το γεγονός αν οι ισχυροί φορούν σαλβάρια, ή φερμάτο κουστούμια, αν κρατάνε στη ζώνη κουμπόρι, ή όπλο προηγμένης τεχνολογίας, αν ιππεύουν άλογο, ή κυκλοφορούν με πολυτελές αυτοκίνητο, αν επικοινωνούν δια ζώσης ή με iPhone. Το αποτέλεσμα είναι ίδιο. Πρόκειται για αντίστοιχη σε κάθε εποχή

επένδυση που επιτρέπει την κατάλληλη πρόσοψη του κράτους για την καλύτερη κάλυψη της υποταγής του.

I.

1. Η περίπτωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η μονογραφία του Βασίλη Ντίλιου.

❖ Η Αλβανία, αποτελεί την μοναδική χώρα μεταξύ των λαών υπό την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τουλάχιστον στο τμήμα της ευρωπαϊκής επικράτειας., με την πιο ελάχιστη συγκριτικά βιβλιογραφία αναφορικά με τη μελέτη του νομικού πλαισίου σε ό τι αφορά τις σχέσεις του ατόμου με τη γη και το κράτος. Η ίδια κατάσταση αντικατοπτρίζεται επίσης και σε ό τι αφορά τη βιβλιογραφία για το ίδιο θέμα στην Αλβανία του Μεσοπολέμου. Το κενό επί το πλείστο σχετίζεται με τη διαδοχική συγκάλυψη της κατάχρησης και χειραγώγησης σε γεωμετρική πρόοδο στο θέμα σεβασμού και εφαρμογής του δικαίου επί της ιδιωτικής περιουσίας και κατ'επέκταση με το έλλειμμα βούληση σε πολλά επίπεδα και κατευθύνσεις για τη σωστή και εξαντλητική επίλυσή του. (Τα υπόλοιπα κράτη στην περιοχή που έχουν λύσει οριστικά το θέμα αυτό, επηρεάστηκαν και από τις πολύμορφες και σοβαρές επιστημονικές μελέτες που αναπτύχθηκαν εδώ, οι οποίες μελέτες συνεχίζονται και σήμερα, ανεξαρτήτως από το γεγονός ότι ο προορισμός τους έχει απλώς επιστημονικό χαρακτήρα.)

❖ Η μονογραφία που δημοσιεύουμε, σε δύο γλώσσες, ελληνικά και αλβανικά, αποτελεί το πρώτο χελιδόνι και δυστυχώς, το μοναδικό προς την κατεύθυνση αυτή. Ανήκει στον νομικό Βασίλειο Κ. Ντίλιο, γραμμένη σε διαφορά χρόνου που αγγίζει τα 35 χρόνια. Η πρώτη εκδοχή γράφτηκε και δημοσιεύτηκε το 1916 στην εφημερίδα «Ηπειρωτική Άμυνα» που ο γνωστός δικηγόρος έκδιδε προσωπικά στο Αργυρόκαστρο, από το 1913-1916. Την επαναδημοσίευσε διευρυμένη το 1919 στην ελληνική γλώσσα στην τρίγλωσση εφημερίδα «Konkardia-OMONIA» του Αργυροκάστρου για να έρθει ξανά στην επικαιρότητα, το 1951 ολοκληρωμένη ως ξεχωριστή μονογραφία στην αλβανική πλέον γλώσσα.

Εντωμεταξύ, εμείς θα επιδιώξουμε να αποδείξουμε ότι, σε ό τι αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς επί της γης, η μεταβατική περίοδος στην Αλβανία, μετά τη δεκαετία του 90' του προηγούμενου αιώνα, αποτελεί μια νομική και πραχτική συνέχεια, με επιπρόσθετο χαώδη σκηνικό στο πραχτικό επίπεδο (όχι στο νομικό), απ'ό τι στην τελική φάση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στο ζοφερό κλίμα που ακολούθησε σχετικά με το θέμα αυτό την περίοδο του νεοσύστατου αλβανικού κράτους. (Δεν υπάρχει αναφορά στο κομμουνιστικό καθεστώς, η πραχτική του οποίου κινήθηκε σε έναν εντελώς αντίθετο πλαίσιο)

Ο Βασίλης Ντίλιος

❖ Ο Βασίλης Κ. Ντίλιος (1868-1958) κατάγεται από το χωριό Λάμποβο των Ζαμπέων, στη Λιουντζεριά-Αργυροκάστρου. Ανήκει στην γνωστή οικογένεια των Ντιλαίων (ή τη φυλή των Ντιλαίων), με συνεισφορά σε τομείς όπως η νομική, η λογοτεχνία, η φιλολογία, η εκδοτική, η ερευνητική, η δημοσιογραφική, η πολιτική. Από πλευράς εθνικής καταγωγής η συγκεκριμένη οικογένεια βίωσε την γνωστή για την

Ήπειρο διαφοροποίηση, που οφείλεται κυρίως στη διχοτόμησή της σε δύο κράτη. Το μέρος της οικογένειας που εγκλείστηκε στην αλβανική επικράτεια σημειώθηκε βαθμηδόν η μετάβαση από την ελληνική εθνική ταυτότητα στην αλβανική, με την εκδήλωση μάλιστα και ανθελληνικών στάσεων, ως ένδειξη αφοσίωσης στην αλβανική τάξη πραγμάτων. Από την άλλη, το μέρος που έμεινε στην Ελλάδα διατήρησε την ελληνική εθνική ταυτότητα. Ο Βασίλης Ντίλιος ανήκει στην μεταβατική, προς την αλβανική εθνική ταυτότητα, γενιά, ο οποίος μέχρι και τη δεύτερη δεκαετία του προηγούμενου αιώνα, εκδήλωνε την ελληνική εθνική ταυτότητα, τασσόμενος ταυτόχρονα και υπέρ της αλβανικής. Οι εξελίξεις που ακολούθησαν επηρέασαν στον εθνικό του αυτοπροσδιορισμό, ως Αλβανός. Όμως για να διατηρήσει ανοιχτούς τους δίαυλους επικοινωνίας με την κοντινή και μακρινή ελληνική καταγωγή της φυλής του, αυτοπροσδιορίζονταν και ως φιλέλληνας. Μετά τη δεκαετία του 1990, πολλά από τα μέλη των διαδόχων της οικογένειας Ντίλιο, που είχαν μείνει στην Αλβανία, εντάχτηκαν σε μια αναθεωρητική προσπάθεια εθνικού προσανατολισμού και ένωσης με το μέρος της οικογένειας που έχει μείνει στην Ελλάδα.

Το αντικείμενο της μονογραφίας.

❖ Το έργο του Βασίλη Ντίλιου θεωρείται στην Αλβανία ως «σημείο αναφοράς και βάση για την ερμηνεία των φαινομένων που μεσολάβησαν στην Αλβανία, από το 1906 μέχρι το 1925, ιδιαίτερα σε ό τι αφορά το Νότιο τμήμα της χώρας. Το έργο αυτό αποτελεί μια αποφασιστική διάψευση των όλων όσων έχουν γραφτεί από τους μελετητές της κομμουνιστικής περιόδου, αλλά και πιο πριν, για την ιστορία εξέλιξης της Αλβανίας την περίοδο 1906-1944».

Στην παρούσα μονογραφία ο μελετητής Βασίλης Ντίλιος αναλύει το φαινόμενο εκφυλισμού της πραγματικότητας σχετικά με το ιδιοκτησιακό επί της γης, σε βάρος του αγρότη (Ελληνα-Ορθοδόξου), παραβιάζοντας μάλιστα ωμά την σχετική νομοθεσία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, η οποία κακώς αργότερα αναθεματίστηκε.

Με βάση τη συγκεκριμένη νομοθεσία, η γη, χωρισμένη σε μερικές κατηγορίες αναγνωρίζονταν ως **κρατική ιδιοκτησία. Παρέχονταν προς χρήση, όχι όμως με τίτλους πλήρους κυριότητας, σε άτομα ως συναλλαγή για τις υπηρεσίες που προσφέρονταν στην Αυτοκρατορία.** Η προς χρήση παραχώρηση γινότανε έναντι οικονομικής υποχρέωσης προς το κράτος βάση ενός συμφωνητικού, του γνωστού ως ΤΑΠΠ. Τα συγκεκριμένα άτομα, ανήκαν κυρίως στην αυτοκρατορική νομενκλατούρα και ανταμείβονταν απ' εκείνη με βάση των προσφερόμενων προς αυτή υπηρεσιών, όπου το βασικό ήταν η αλλαξοπιστία, ο εξισλαμισμός. (Στην κατηγορία παρόμοιων επωφελημένων εντάσσονταν και οι μετακινούμενοι από την Ανατολή για να υπηρετήσουν την Ο. Αυτοκρατορία στην περιοχή). Η επιλογή της ταχτικής χορήγησης των γαιών προς χρήση, ως βασική ακίνητη τότε, αλλά και στη συνέχεια, περιουσία, γινότανε από το οθωμανικό κράτος ως μέσο για τον έλεγχο και υποκίνηση «της αφοσίωσής» στις υπηρεσίες προς την Αυτοκρατορία. Εντωμεταξύ ο εκφυλισμός του συγκεκριμένου νομικού πλαισίου, αφορά τη διαδικασία μετάβασης του καθεστώτος προς χρήση των γαιών, με το ταπί, σε ιδιοκτησίες με τίτλο κυριότητας. Δλδ το γνωστό συμφωνητικό, το ταπί, αποχτούσε την ιδιότητα του τίτλου πλήρους ιδιοκτησιακής κυριότητας, μέσω υφαρπαγής, κατάχρησης, ρουσφετιών, βίας και απειλών.

Ο οθωμανικός νόμος περί Γαιών του 1857, στο τέλος του Τανζιμάτ.

❖ Είναι γνωστό ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία με τον Νόμο περί Γαιών

του 1274 έτους Εγίρας (1856, ή 1857), είχε κατατάσσει τη γη σε πέντε βαθμίδες, ως εξής: Σε γαίες πλήρους κυριότητας, (οι ιδιοκτήτες των οποίων έφεραν δικαίωμα πλήρους ιδιοκτησίας), (εραζί- μούλκ – mülk/erazi – i - memluk –(mullq), σε δημόσιες γαίες (εραζί- εμιριέ/erazi – i – miriye), σε βακούφικες γαίες (βακφ εραζί – μεβκουφέ/erazi-i- **vakf-mevkufe**), σε εγκαταλελειμμένες, σε κοινοτικές, κοινής χρήσης γαίες (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke), σε νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ/erazi – i - mevat).

Σημασία έχει να σημειωθεί ότι, η πρώτη κατηγορία γης, εραζί – μούλκ – mülk/erazi – i - memluk -mullq, ανήκει σε ιδιοκτήτες με δικαίωμα πλήρους κυριότητας. Από πλευράς κοινωνικής οργάνωσης χαρακτηρίζει μια κοινότητα, ένα χωριό αποτελούμενο από κάτοικους ιδιοκτήτες μικρών εκτάσεων γης και είναι γνωστό ως κεφαλοχώρι (karie). Η ιδιαιτερότητα αυτή εξασφάλιζε τη διάκριση από τις δύο κατηγορίες τσιφλικιών. Οι υπόλοιπες τέσσερις κατηγορίες γαιών ανήκαν στο κράτος, που τις παραχωρούσε σε ιδιώτες **μόνο προς εκμετάλλευση, προς χρήση**, γεγονός που με τους σημερινούς όρους σημαίνει, κανένας απ αυτούς δε διέθετε επίσημο και πλήρη τίτλο κυριότητας. Οι διαφοροποιήσεις στις τέσσερις κατηγορίες γης σε κρατική ιδιοκτησία, δεν εξασφάλιζαν περισσότερα ή λιγότερα προνόμια σε ό τι αφορά την απόκτηση της πλήρους ιδιοκτησιακής κυριότητας.

Έτσι, οι δημόσιες γαίες ήταν αποκλειστικά εκείνες, τις οποίες το κράτος, αποσπούσε από τις συνολικές εκτάσεις και τις παραχωρούσε σε άτομα, κατοίκους σε αντίστοιχα χωριά ή πόλεις. Παραχωρούνταν μόνο προς χρήση και πάντα έναντι ενός οικονομικού τιμήματος που ορίζονταν μέσω του ταπί. Αποχτάει ιδιάζουσα σημασία η συγκεκριμένη επισήμανση, διότι στη βάση αυτής της σχέσης ρυθμιζόμενης με το θεσμό του ταπί, θα λάβει μεταγενέστερα χώρα, μέχρι τις ημέρες μας, η μεγαλύτερη κατάχρηση και απάτη. Οι παραχώρηση γαιών προς χρήση δεν επιτρέπονταν επ' αόριστον. (Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα αρχές του 18^{ου} στο Αργυρόκαστρο η Οθωμανική Αυτοκρατορία επέτρεψε το χρονικό αόριστο στην ενοικίαση της γης. Βάρυνε ιδιαίτερα τους Χριστιανούς οι οποίοι έναντι των γνωστών ραδιουργιών και μηχανοραφιών, αναγκάστηκαν να παραχωρήσουν με «νοίκι» τις περιουσίες τους, με αποτέλεσμα κάποια στιγμή να απαλλαγούν με τη χρήση βίας εντελώς από τη γη τους. Ο τι συμβαίνει και σήμερα!). Το δικαίωμα κληρονομησης από τρίτους της γης προς χρήση, επιτρέπονταν μόνο σε συγγενείς πρώτης γενιάς και με την παρουσία και γνώση του εκπροσώπου του κράτους ιδιοκτήτη. Ως τέτοια η γη προς χρήση δεν αποτελούσε αντικείμενο διαθήκης, ούτε δικαίωμα προίκας. Σε περίπτωση που οι γαίες προς χρήση έμεναν ακαλλιέργητες επί τρία κατά σειρά χρόνια, μεταβιβάζονταν σε όποιον είχε ανάγκη και δυνατότητα να τις καλλιεργήσει. Αλλά μονίμως μέσω του θεσμού του ταπί, δλδ έναντι την της οικονομικής επιβάρυνσης προς το κράτος, ως γαία προς χρήση.

Οι γαίες που προορίζονταν για κοινόχρηστες ανάγκες, ούτε πουλιούνταν, ούτε αγοράζονταν, ούτε ιδιωτικοποιούνταν. Καμία σπιθαμή από τη γη metruke, δηλαδή, από αυτήν που προορίζονταν για κοινοτικές ανάγκες, όπως για δημόσιους δρόμους ή για τις ανάγκες όλων των κατοίκων των χωριών ή των πόλεων, όπως οι βοσκότοποι (mera), δεν δίνονταν ούτε έναντι τιμής (ταπί), όπως δίνονταν η κρατική δημόσια γη (erazi-i-miriye). Δλδ, δεν παραχωρούνταν ούτε έναντι πληρωμής προς χρήση (με ταπί), όπως στις άλλες περιπτώσεις.

Οι νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ) (erazi – i - mevat), (ακαλλιέργητες, όπως βουνά, δάση, λατομία, μακριά από κατοικημένα κέντρα, χωριά ή πόλεις) δύναται τμηματικώς προς ιδιωτικοποίηση, με ειδική άδεια. Μπορούσε να αποκτηθεί και αυθαιρέτως, αλλά εφόσον πρώτα μετατρέπονταν σε καλλιεργήσιμη έκταση (αγροτική), ή να είχε καλλιεργηθεί, έστω και χωρίς επίσημη άδεια. Δεν δύναται να αξιοποιηθούν με τον ίδιο

τρόπο τα βοσκοτόπια και τα δάση. Παραταύτα ο εξουσιάζοντας δεν επωφελούνταν τίτλο ιδιοκτησίας παρά μόνο δικαίωμα εκμετάλλευσης.

❖ Ο κ. Ντίλιος υπογραμμίζει τις διαφορές αυτές ανάμεσα στις τρεις προαναφερόμενες κατηγορίες κρατικών γαιών, διότι όπως ο ίδιος αναφέρει « παρότι ο νομοθέτης επιδίωξε να αποφύγει κάθε σύγχυση, οι συγκεκριμένες γαίες είχαν μετατραπεί σε εστία καταχρήσεων από μέρος των αρμόδιων υπαλλήλων και των καταχραστών μπεήδων και αγάδων». (φεουδάρχεις).

❖ Ο κ. Ντίλιος εξηγεί στο πόνημά του την σαφήνεια του οθωμανικού νόμου επί των γαιών και όσον αφορά την πτυχή ότι δεν ευνοούσε τη συγκέντρωση μεγάλων εκτάσεων γαιών, ούτε εκείνων προς χρήση, στο χέρι ενός ατόμου. Και στην περίπτωση που ένα χωριό εγκαταλείπονταν από τους κατοίκους του, ή καταστρέφονταν και δεν ήταν σε θέση ανασυγκρότησης, ο νόμος επέτρεπε ώστε οι γαίες του μπορεί να χορηγούνταν από κοινού σε ένα, δύο ή τρία άτομα, υπό τον όρο να μετέτρεπαν τις γαίες αυτές σε τσιφλίκι, δηλ να τίθονταν σε καθεστώς προς χρήση, όπου θα εγκαθίστανται αγρότες χωρίς ιδιοκτησία με την υποχρέωση να καλλιεργούσαν τις εκτάσεις αυτές και να έδιναν στους ιδιοκτήτες του τσιφλικιού το ένα τρίτο της παραγωγής. Οι εκτάσεις γαιών ενός τσιφλικιού, βάση του συγκεκριμένου νόμου, εξαρτιούνταν από τη γονιμότητα. Στην περίπτωση γαιών χαμηλών αποδόσεων δεν υπερέβαινε τα 130 στρέμματα.

Μια τέτοια ιδιοκτησία, βάση του οθωμανικού νόμου, μπορούσε να περιλάμβανε καλλιεργήσιμες αγροτικές εκτάσεις, λιβάδια και θαμνώδεις εκτάσεις. Όχι όμως γαίες κοινής χρήσης (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke), ή νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ/erazi – i – menat). Είναι σημαντικό και απαιτεί προσοχή η ρύθμιση του νόμου που προβλέπει ότι όλες οι εκτάσεις γαιών παραχωρούνταν από το κράτος, το οποίο ορίζονταν ως ο μοναδικός ιδιοκτήτης τους, σε άτομα μέσω μιας νομικής διαδικασίας, το ταπί, ως πράξη που ορίζει το ύψος της υποχρεωτικής αμοιβής προς το κράτος από το άτομο που επωφελούνταν γη προς χρήση.

Η συγκεκριμένη νομική ρύθμιση σχετικά με το τσιφλίκι, διέκρινε αυτό από τα ελεύθερα χωριά, - τα κεφαλοχώρια, ή karie στα τουρκικά, τα οποία ήταν κατοικημένα κέντρα με λίγους ή πολλούς κατοίκους, στους οποίους το κράτος αναγνώριζε μια συγκεκριμένη έκταση με πλήρη ιδιοκτησιακή κυριότητα, αλλά με συγκεκριμένο προορισμό χρήσης.

Οι ρίζες της αλλοτρίωσης των περιουσιακών στοιχείων του ορθόδοξου αγρότη. (Η περίπτωση Αλί Πασά).

❖ Η σημασία της μονογραφίας έγκειται στο γεγονός ότι ο συγγραφέας της, παράλληλα με την νομική ερμηνεία της σχέσης που ορίζει ο οθωμανικός νόμος ανάμεσα στη φύση της ιδιοκτησίας επί της γης, αποκλειστικά προς χρήση και το άτομο, αποκαλύπτει και τις ρίζες αλλοτρίωσης των περιουσιακών στοιχείων των αγροτών, των κοινοτήτων και του ίδιου του κράτους και την μετατροπή τους σε ιδιοκτησιακό καθεστώς ατόμων, μέσω καταχρήσεων, διαφθοράς, υφαρπαγής, βίας, χειραγωγήσεων. Την αφετηρία ο συγγραφέας αναζητεί στις πολιτικές και οικονομικές φιλοδοξίες του Αλή Πασά των Ιωαννίνων. Εκείνος, κατά τον συγγραφέα της μονογραφίας «τρέφοντας την φιλοδοξία απόσπασης από το Οθωμανικό κράτος για τον σχηματισμό δικού του κράτους, θεώρησε ως το πιο σοφό και απαραίτητο, τη συσσώρευση μιας ισχυρής περιουσίας, όσο γίνεται μεγαλύτερης»

❖ Ως το καταλληλότερο και αποτελεσματικότερο μέσο χρησιμοποίησε την

απαλλοτριώση χωρίς αμοιβή, αποζημίωση των κατοίκων του συνόλου σχεδόν των χωριών με ελληνικό ή χριστιανικό πληθυσμό, τα οποία χωριά, λόγω της τοποθεσίας διέθεταν τις πιο εύφορες εκτάσεις γης.

❖ Μέσω αυτής της οδού πολυάριθμα κεφαλοχώρια, μετατράπηκαν άμεσα σε τσιφλίκια και οι κάτοικοί τους, από μικροί ιδιοκτήτες γαιών μετατράπηκαν σε αγρότες χωρίς γης, σε τσιφτσίδες. Σύμφωνα με τον ιστορικό Κ. Βακαλόπουλο, πρόκειται για 700 τσιφλίκια. Υπό το παράδειγμα του Αλή Πασά, κατά ανεξάρτητο τρόπο ή ως μέρος του δικού του συστήματος, λειτουργούσαν δεκάδες μπέηδες, ισχυροί στις περιοχές και προεστοί. Εκείνοι μη έχοντας την ισχύ και τα μέσα του Αλή, χρησιμοποιούσαν το δόλο, την απάτη, την πλαστογράφηση και τα ρουσφέτια. Προϊόν της εξέλιξης αυτής ήταν η δημιουργία της τάξης των αγάδων, οι οποίοι μέχρι εκείνη την περίοδο δεν ανήκαν στην επίσημη θεσμική ιεραρχία της Ο. Αυτοκρατορίας.

❖ Είναι γνωστό ότι μετά το θάνατο του Αλή, το Οθωμανικό κράτος κατάσχεσε όλη την ακίνητη περιουσία του. Δεν τόλμησε όμως να αποκαταστήσει την δικαιοσύνη και να επαναφέρει την προηγούμενη κατάσταση, όπως όριζε στην ουσία ο αυτοκρατορικός νόμος. Απεναντίας, νομιμοποίησε τα τσιφλίκια, μένοντας το ίδιο αυτό κράτος ιδιοκτήτης τους μέχρι την διάλυση του, ή, για να ενισχύσει τις ασταθείς θέσεις του, παραχώρησε απ' αυτά τα τσιφλίκια στους μπέηδες και αγάδες.

❖ Η συγκεκριμένη εξέλιξη άνοιξε διάπλατα το δρόμο για ακραίες καταχρήσεις οι οποίες πλήθαιναν καθώς πλησίαζε το τέλος της Ο. Αυτοκρατορίας. Ο κ. Ντίλιος φέρνει συγκεκριμένα παραδείγματα για να αποδείξει την ανοδική απληστία και την παράνομη υφαρπαγή. Η περίπτωση του χωριού Κρρά στην Πάνω Δρόπολη, νομού Αργυροκάστρου, όπου ο Αλβανός αγροφύλακας, ο μπεξής (ντεουρατζί - deruhdexhi) του χωριού, με καταχρήσεις και πανουργία, χρησιμοποιώντας την υποτιθέμενη ισχύ του, αλλά περισσότερο το διεφθαρμένο σύστημα της δικαιοσύνης της εποχής (1920), νομιμοποίησε το χωριό ως τσιφλίκι του. Παρουσίασε ως επιχείρημα στο δικαστήριο το μισθό του αγροφύλακα ως το τρίτο που λάμβανε από τους κατοίκους του χωριού. Στη συνέχεια, με πλαστογραφημένα έγγραφα ή με ψευτομάρτυρες παρουσιάστηκε στο δικαστήριο των Ιωαννίνων και πώλησε το τσιφλίκι του σε κάποιους Αργυροκαστρίτες για 650 χρυσά ναπολεόνια.

Οι απόγονοι τους σήμερα, πλαστογραφώντας εκ' νέου εκείνα τα «έγγραφα» και έχοντας με το μέρος τους την επίσης διεφθαρμένη δικαιοσύνη απαιτούν την αναγνώριση εκ' νέου της κυριότητας επί της γης και των δασών της κοινότητας αυτής. (Δεν είναι γνωστή η έκβαση της υπόθεσης).

❖ Στην πραγματικότητα αυτή ακραίων καταχρήσεων, ο ερευνητής Ντίλιος υπογραμμίζει ένα διπλό φαινόμενο. Από την μία πλευρά δεχόταν μοιραίο πλήγμα το νομικό καθεστώς αναφορικά με την παραχώρηση γαιών προς χρήση. Σαν αποτέλεσμα το ταπί, από συμβόλαιο που όριζε το ύψος της αμοιβής προς το κράτος για τις εκτάσεις προς χρήση από τον επωφελούμενο, μετατράπηκε σε τίτλο πλήρους κυριότητας επί της ίδιας γης παραχωρημένης προς χρήση.

❖ Από την άλλη, η απληστία αυτή σάρωσε και τις κατηγορίες γαιών οι οποίες με το νόμο, δεν επιτρέπονταν ούτε να πουληθούν, ούτε να αγοραστούν και ιδιωτικοποιηθούν, όπως ήταν τα δάση, τα βοσκοτόπια, τα νεκρά εδάφη, οι εκτάσεις για κοινόχρηστα έργα, μέχρι μάλιστα και οι γαίες σε νόμιμη ιδιοκτησία των χριστιανικών θρησκευτικών ιδρυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό παραβιάστηκαν παράφορα και οι περιορισμοί του νόμου σε ό τι αφορά τα όρια των εκτάσεων σε χρήση ή σε καθεστώς ιδιοκτησίας.

❖ Ωστόσο, η αντίστροφη μέτρηση, εκείνη της μεταβίβασης των

τσιφλικιών σε ελεύθερα χωριά, κεφαλοχώρια ήταν μια δύσκολη διαδικασία, παρά το γεγονός ότι πρόκειται για αγορά των περιουσιών τους που έχασαν μέσω της απάτης και της βίας. Είναι γνωστό λόγω χάρη ότι στη Δρόπολη και το Πωγώνι, στα Ριζά, ακόμα και στο Βούρκο, οι ξενιτεμένοι άνδρες από τα χωριά των περιοχών αυτών, οργανωμένοι σε αδελφότητες και κοινότητες, εξαπολύσαν εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων για την αγορά των ιδιοκτησιών τους υφαρπαγμένων παράνομα από τους μπέηδες και αγάδες. Χρονικά η προσπάθεια αυτή διήρκησε για περίπου 50 χρόνια. Επίσης, κατά το Μεσοπόλεμο, μόνο σε ένα χρόνο οι Έλληνες του Αργυροκάστρου προσέφυγαν σε 100 δίκες για την αποκατάσταση του δικαιώματός τους επί της γης..

2. Η ίδρυση του αλβανικού κράτους και η διάλυσή του για να επωφεληθούν οι ισχυροί.

❖ Σχετικά με τη συγκεκριμένη εξέλιξη ο κ. Ντίλιος αναφέρει ότι «εκείνο που δεν επέτρεπε δεν επέτρεπε η Οθωμανική Αυτοκρατορία, τόλμησαν και το καθιέρωσαν οι Αλβανοί φεουδάρχες, στο νέο ιδρυθέντα ελεύθερο και ανεξάρτητο αλβανικό κράτος. Ως νομοθέτες πλέον καταφέρθηκαν χωρίς ντροπή και πόνο για τα συμφέροντα της Πατρίδας τους. Με το νόμο περί των Δασών, ημερ 27.01.1923, αποφάσισαν την κατάργηση των δασών και βοσκοτόπων ως κρατική περιουσία και το δικαίωμα αγοροπωλησίας από τους ίδιους».

❖ Και πράγματι, το άρθρο 3 του εν λόγω νόμου αναφέρει επιγραμματικά ότι «Η κυριότητα επί των Δασών και Βοσκοτόπων ισοδυναμεί με την κυριότητα της αγροτικής γης. Γι αυτό όποιος δεν διαθέτει τίτλους κυριότητας επί της καλλιεργήσιμης γης δεν δύναται να αποκτήσει κυριότητα επί των δασών, των λιβαδιών και βοσκοτοπιών που βρίσκονται πάνω από τη γη αυτή, εκτός από τους ελαιώνες»

❖ Με το συγκεκριμένο άρθρο κατοχυρώθηκε η υφαρπαγή του νέου αλλά άτυχου κράτους, σημειώνει ο κ. Ντίλιος. Και δεν λεηλατήθηκαν μόνο τα δάση, τα οποία ανήκαν στο Οθωμανικό κράτος και κληρονόμησε το νεοσύστατο κράτος, αλλά εξαφανίστηκαν και οι δημόσιες γαίες (Μετρουκέ) και μαζί η κυριότητα του κράτους επί εκείνων των γαιών, των οποίων το Οθωμανικό κράτος ήταν επίσης, νόμιμος και μόνιμος κάτοχος. Αυτό σημαίνει ότι στις συνθήκες του νέου αλβανικού κράτους συνθήκες, όλες οι περιουσίες που περιλαμβάνονταν στο τσιφλίκι, μετατράπηκαν αυτομάτως σε αποκλειστική ιδιοκτησία εκείνων, που, σύμφωνα με το άρθρο 6 του νυν νόμου, «διέθεταν έγγραφα», τα οποία, όπως σημειώνει ο κ. Ντίλιος και το ίδιο το κράτος που τα έκδιδε δεν τα εμπιστεύονταν, διότι γνώριζε τον τρόπο πως εκδίδονταν αυτά από τα κτηματολόγια (τα ταπί). (Για επιβεβαίωση των όσων αναφέρει συνιστά ως βιβλιογραφία το έργο του Αλή Χαϊντάρι, «Σχόλιο για το Νόμο περί των Γαιών».) Εκτός αυτού, ο νόμος του 1923, (οι αρχές του οποίου είναι ταυτόσημες με τη σημερινή νομοθεσία για την επιστροφή των περιουσιών και την αποζημίωση των δήθεν πρώην ιδιοκτών που απόκτησαν την ιδιότητα αυτή με διαδικασίες όπως επισημαίνει σε ανύποπτο χρόνο ο κ. Ντίλιος), απάλλαξε τους νέους ιδιοκτήτες από τους φόρους που το οθωμανικό κράτος είχε επιβάλλει επί των τσιφλικιών

❖ Παράλληλα, ο νόμος του νεοσύστατου αλβανικού κράτους και η απληστία των νέων ιδιοκτητών αύξησαν σημαντικά τις υποχρεωτικές επιβαρύνσεις των αγροτών προς τους νέους ιδιοκτήτες επί της γης, διότι, όπως αναφέρει ο κ. Ντίλιος, «η θέση του επιδεινώθηκε, επειδή και η κατοικία του την οποία, ως συνήθως το έχτιζε μόνος του, μετατράπηκε κι' αυτή σε περιουσία του αγά του». Από την άλλη πλευρά, επισημαίνει ότι, επωφελούμενος από τον αλβανικό νόμο περί δασών και βοσκοτοπιών, ο ίδιος ο Αχμέτ Ζώγου, πρωθυπουργός της χώρας εκείνη την περίοδο, ιδιωτικοποίησε

προς όφελός του ένα δάσος, η αξία του οποίου ανέρχονταν στο ένα εκατομμύριο χρυσά φράγκα. Προσθέτει επιπλέον ότι «δεν υπάρχει αμφιβολία πως όλοι οι υπόλοιποι που συνεργάστηκαν στο μαγείρεμα του πρόστυχου νόμου, ποιος πολύ και ποιος λίγο, οι ίδιοι αυτοί στη Βουλή και οι φίλοι τους εκτός Βουλής, υφάρπαξαν το μερίδιό τους σ' αυτή την άνευ προηγουμένου λεηλασία του κράτους... Το ατομικό συμφέρον είχε τυφλώσει κακώς τους ισχυρούς της εποχής και τους είχε ενώσει σε μια αλληλεγγύη που κανείς δε μπορούσε να σπάσει»

Επικαλεστήκαμε σε ευθύ λόγο τον νομικό Ντίλιο, διότι τα λόγια του γραμμένα πριν από 70 χρόνια είναι επίκαιρα στην σημερινή νομική και πραχτική πραγματικότητα σε ό τι αφορά την βάρβαρη αντιμετώπιση των γαιών ως κρατικό προνόμιο και εθνικό πλούτο.

Κομμουνιστικό καθεστώς ...

Υπό το πρίσμα αυτό, η Αγροτική Μεταρρύθμιση του 1945, Ν. αρ. 108, ημερ. 29.08.1945, η κατάσχεση της ακίνητης περιουσίας, κυρίως σε γη, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. αρ. 37, ημερ. 13.01.1945. «Νόμος για την έκτακτη φορολόγηση στα κέρδη του πολέμου», θεληματικά ή άθελα και ανεξάρτητα από τις μετέπειτα αποφάσεις και πραχτικές του κομμουνιστικού καθεστώτος όσον αφορά την κρατικοποίηση και της αγροτικής γης, η Αγροτική Μεταρρύθμιση του 1945 λοιπόν, εξουδετέρωσε τις αδικίες που είχαν διαπραχτεί, τουλάχιστον κατά την περίοδο από την ίδρυση του αλβανικού κράτους αναφορικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς επί της γης.

3. Η μακρά αλβανική μεταβατική περίοδος και η εκ' νέου υποταγή του κράτους στη μπότα των ισχυρών με σημείο αναφοράς το διαστρεβλωμένο νομικό μοντέλο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Η κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος το 1991, επανάφερε στην ημερήσια διάταξη το θέμα της ιδιωτικής περιουσίας, ιδιαίτερα επί της γης, ως η μεγαλύτερη και σημαντικότερη ακίνητη περιουσία στη χώρα. Η διαδικασία αποκατάστασης του καθεστώτος της ιδιωτικής περιουσίας στη χώρα ευνοούνταν από τις οικουμενικές δημοκρατικές αρχές σε σχέση με την ιερότητά της. Η νομιμότητά της ενισχύονταν από την ανάγκη εκδίκησης του κομμουνιστικού καθεστώτος.

Στην ουσία, οι δύο αυτές αρχές χρησιμοποιήθηκαν ως κάλυμμα, που θα επέτρεπε μια νέα πρωτοφανή εκστρατεία υφαρπαγής της γης, μάλιστα με μεγαλύτερη ενέργεια και ένταση. Στην υπηρεσία της επιτυχίας της νέας απαράμιλλης αυτής λεηλασίας, υιοθετήθηκαν όλες οι μεθοδεύσεις που είχαν διαπραχτεί επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και μετά απ' αυτή, επικυρωμένες σε νόμους, νομικές διατάξεις, θεσμούς και κρατικά ιδρύματα, τα οποία κατά καιρούς τροποποιούνταν για την εξασφάλιση καλύτερης απόδοσης λεηλασίας. Πιο συγκεκριμένα, πρέπει να ειπωθεί ότι η πραγματικότητα των καταχρήσεων και υφαρπαγής της οθωμανικής και μεταοθωμανικής περιόδου, παρερμηνεύτηκαν και διαστρεβλώθηκαν με στόχο την δημιουργία ενός νομικού πλαισίου και κατάστασης επί του πεδίου, πιο επώδυνης και περίπλοκης, πιο συγκρουσιακής και σε όφελος του μουσουλμανικού παράγοντα στην Αλβανία.

Σε δυσκολότερη και λεπτότερη θέση βρέθηκε για μια ακόμη φορά, η κοινότητα της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία (εφεξής ΕΕΜ) διότι τα παραπάνω φαινόμενα λειτούργησαν εντονότερα και είχαν πολιτικό και εθνικό υπόβαθρο.

Ο νόμος 7501 και τα συμφέροντα της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας.

Από το χάος αυτό απαλλάχτηκε σε μεγάλο βαθμό η αγροτική γη των πρώην γεωργικών συνεταιρισμών, η οποία αντιμετώπιστηκε με το Ν. αρ. 7501/1991. Την ουσία του συγκεκριμένου νόμου αποτέλεσε η συγκεκριμένη πρόταση του υποφαινόμενου ως βουλευτή τότε στο πρώτο πλουραλιστικό κοινοβούλιο στη χώρα. Η συγκεκριμένη πρότασή μου στηρίχτηκε σε δύο βασικές αρχές. Η πρώτη, με σημείο αναφοράς τα επιτεύγματα της Γαλλικής Επανάστασης, απαιτούσε την αναδιανομή της περιουσίας της αγροτικής γης, (ως μέρος του εθνικού πλούτου), βάση της συνεισφοράς των οικογενειών των πρώην γεωργικών συνεταιρισμών και των νέων αξιών, ποσοτικών και ποιοτικών που η αγροτική γη είχε αποκτήσει στην Αλβανία λόγω αυτής της συνεισφοράς, τουλάχιστον επί κομμουνιστικού καθεστώτος. Η δεύτερη αρχή σχετιζόταν με το γεγονός ότι η καταγωγή της ιδιοκτησίας επί της αγροτικής γης ήταν αμφίβολη και οδηγούσε σε πρακτικές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, χορήγησης περιουσιακών στοιχείων με αντάλλαγμα την αλλαγή του θρησκευάτος και τις υπηρεσίες προς την Ο. Αυτοκρατορία. (Τότε δεν γνωρίζαμε τα στοιχεία που ερευνούμε στο συγκεκριμένο πόνημα). Άρα, κρίνονταν τουλάχιστον κοινωνικά επικίνδυνη η πρόταση για την επιστροφή της γης στους πρώην ιδιοκτήτες.

Η εκδοχή μας κέρδισε διότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα στην κυβέρνηση και με εκλογικό σώμα στηριζόμενο στην αγροτιά, δεν αποδέχονταν την πρόταση της αντιπολίτευσης που πραγματεύονταν «την αρχή» επιστροφής της γης στους πρώην ιδιοκτήτες, πρώην γαιοκτήμονες που θα άφηνε με το δάχτυλο στο στόμα τους ψηφοφόρους του.

Από την άλλη πλευρά η πρόταση του Σ. Κόμματος για τη διανομή της αγροτικής γης στη λογική της αγροτικής μεταρρύθμιση του 1945, εκτός από το ότι ακούγονταν ως μια νότα νοσταλγίας στο κομμουνιστικό καθεστώς, απ' το οποίο και εκείνο έπρεπε να αποστασιοποιούνταν παρά τη διαδοχή, η πρόταση δεν παρείχε λύση σε ότι αφορά την αγροτική γη που αποχτήθηκε επί κομμουνιστικού καθεστώτος και ήταν διπλάσια από την αγροτική γη πριν τον Πόλεμο. Προκαλούσε επίσης τη σφοδρή αντίδραση της αντιπολίτευσης.

Η ψήφιση της πρότασής μας αποτελεί μια ιστορική πολιτική και εθνική επιτυχία, ιδιαίτερα σε σχέση με τις περιοχές της ΕΕΜ, την αγροτική γη των οποίων την περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και κατά το Μεσοπόλεμο είχε λεηλατηθεί και μετατραπεί σε ιδιοκτησία των εξισλαμισμένων μπέηδων και αγάδων.

Ο νόμος 7501/1991 περιέλαβε μόνο την αγροτική γη των πρώην γεωργικών συνεταιρισμών (όπως προτείναμε). Εντωμεταξύ, την περίοδο εκείνη, στις αρχές των δημοκρατικών διαδικασιών στη χώρα, κανείς δεν έθετε υπό αμφισβήτηση τη θετική βούληση για την οικοδόμηση ενός κράτους δικαίου, ορθολογικού και ανθρωπιστικού, ειδικά στην κατεύθυνση της ιδιοκτησίας και γενικώς των περιουσιακών στοιχείων.

Το κράτος, ο νους και ο βραχίονας του φαινομένου λεηλασίας της ιδιοκτησίας επί της γης

Στην πραγματικότητα, κατά την μακρά αλβανική μεταβατική περίοδο οι κυβερνήσεις υπήρξαν ο νους και ο βραχίονας για την μετατροπή της λεγόμενης διαδικασίας επιστροφής των περιουσιών και αποζημίωσης των πρώην ιδιοκτητών σε δαιδάλου λαβύρινθο νόμων, αποφάσεων, επιτροπών, φακέλων δικαστηρίων που προκάλεσαν υπερκόπωση, διενέξεις, θύματα, οικονομικό και πολιτικό κόστος που σχετίζεται με την ίδια τη σταθερότητα του κράτους.

Στα ράφια των εισαγγελιών σε τοπικά και κεντρικά επίπεδα, υπάρχουν πάνω από 230 χιλιάδες δικογραφίες με κατηγορίες για πλαστογράφηση εγγράφων και παράνομη υφαρπαγή γαιών. Οι κατηγορίες αγγίζουν συχνά τα ίδια τα κρατικά ιδρύματα, όπως τα κρατικά αρχεία, τα κτηματολόγια, τα δικαστήρια, τις κρατικές επιτροπές για την επιστροφή των περιουσιών (γαιών). Εκτιμάται, ότι η επίλυση αυτών των υποθέσεων από μια αντικειμενική δικαιοσύνη θα απαιτήσει 1.2 εκατομμύρια δικαστικές συνεδριάσεις, οι οποίες θα απαιτήσουν δύο αιώνες χρόνο για να εκτελεστούν, ενώ τα δικαστικά έξοδα των πολιτών θα αγγίζουν τα 2 δισεκατομμύρια Ευρώ.

Μέχρι το τέλος του 2016, το Διεθνές Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο είχε δεχτεί 600 υποθέσεις με αντικείμενο τις αδικίες του αλβανικού κράτους σε βάρος της ιδιωτικής περιουσίας, γαιών, των πολιτών του. Οι αποφάσεις του ήταν στην απόλυτη πλειοψηφία υπέρ των εναγόντων. Το 2018 με προέλευση την Αλβανία το ίδιο Δικαστήριο είχε καταγραμμένες πάνω από 1000 υποθέσεις, η πλειοψηφία των οποίων είχαν ως αντικείμενο τις αδικίες του κράτους σε βάρος των πολιτών σε περιουσιακά ζητήματα, κυρίως σε γαίες. Το αλβανικό κράτος καλείται να πληρώσει ως αποζημίωση των πολιτών του μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια Ευρώ. Την ίδια στιγμή το κράτος κωλυσιεργεί στην εφαρμογή και εκτέλεση των αποφάσεων του Δικαστηρίου του Στρασβούργου. Μέχρι το τέλος του 2013 το κράτος είχε εξοφλήσει μόνο το 3% των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου του Στρασβούργου για καταπάτηση ιδιοκτησίας προκληθείσα από το ίδιο το κράτος και μόνο το 15% του ποσού της χρηματικής αποζημίωσης που επέβαλε το Δικαστήριο.

Το νομικό πλαίσιο του δράματος και ο νέο-οθωμανισμός.

Από το 1991 μέχρι το 2020 η Αλβανική Βουλή ψήφισε περισσότερους από 25 νόμους με άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο το ιδιοκτησιακό καθεστώς επί της γης, τα είδη γαιών και την επιστροφή ή την αποζημίωση των πρώην ιδιοκτητών γαιών. Δεν λαμβάνονται εδώ υπόψη οι κυβερνητικές αποφάσεις ή των υπολοίπων δομών για την εφαρμογή των νόμων αυτών. Βασικός νόμος παραμένει ο 7501/1991 για την κατανομή της αγροτικής γης των πρώην γεωργικών συνεταιρισμών. Ωστόσο, αυτός ο βασικός νόμος και οι υπόλοιποι με αντικείμενο την επιστροφή των γαιών στους πρώην ιδιοκτήτες ή και την αποζημίωσή τους έχουν τροποποιηθεί μερικές φορές μάλιστα και εντός του ίδιου έτους. Έτσι ο νόμος 7501/1991 μέχρι την ακύρωσή του το 2013 τροποποιήθηκε 11 φορές. Ο νόμος αρ. 7698/15.04.1993, για την επιστροφή των περιουσιών στους πρώην ιδιοκτήτες και την αποζημίωση αυτών, μέχρι την ακύρωσή του με τον νόμο αρ. 9235, ημερ 29.07.2004 τροποποιήθηκε 7 φορές. Αντίστοιχα με τους νόμους αρ. 7699/21.04.1993, 7736/21.07.1993, 7765/02.11.1993, 7708/30.03.1994, 7879/01.12.1994, 7916/12.04.1995, 1254/19/10/1995 (προεδρικό διάταγμα). Ενώ η σχετική κυβερνητική απόφαση με αρ. 301/14/06/1993 που αναλάμβανε την εφαρμογή του νόμου αυτού τροποποιήθηκε 5 φορές.

Ο νόμος αρ. 9235, ημερ.29.07.2004 μέχρι το 2017, τροποποιήθηκε 15 φορές και ποτέ δεν εφαρμόστηκε. Συγκεκριμένα άρθρα του κρίθηκαν αντισυνταγματικά από το Συνταγματικό Δικαστήριο της χώρας. Συγκεκριμένα με τις αποφάσεις αρ. 26/02.11.2005, 93388/04.05.2005, 9583/17.07.2006, 9686/06.02.2007, 11/04.04.2007, 9898/10/04/2008, 10095/12.03.2009, 10186/05.11.2009, 10207/23.12.2009, 27/26.05.2010, 10308/22.07.2010, 43/06.10.2011, 55/2012, 49/2014 dhe 47/2015. Το σημαντικότερο σ' αυτό το ατελείωτο κουβάρι νόμων είναι το γεγονός ότι, ενώ αναγνωρίζεται το δικαίωμα ιδιοκτησίας και της επιστροφής ή της αποζημίωσής της,

για να υλοποιηθεί αυτό δεν απαιτείται η βεβαίωση της προέλευσης της απαλλοτριωμένης ιδιοκτησίας, αλλά απλώς οι αποφάσεις απαλλοτρίωσης που έγιναν το 1945. Συνεπώς, αυτή η νομοθεσία θεωρεί, εκ των προτέρων, την ιδιοκτησία και τους ιδιοκτήτες πριν από τον πόλεμο, ως νόμιμους, ενώ η μελέτη του Β. Κ. Ντίλιου και η πραγματικότητα μας αποδεικνύουν το ακριβώς αντίθετο.

Υπό την έννοια αυτή, καμία νομική πράξη δεν προσδιορίζει ποια δικαιολογητικά ή έγγραφα πρέπει να υποβάλλουν οι αιτούντες - πρώην ιδιοκτήτες για να αποδείξουν τη νομιμότητα της κυριότητας. Στην υπ' αριθ. 301/14-06-1993 Απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, η οποία αποτελεί και τη βάση των κανονιστικών πράξεων που «εγγυώνται» την εφαρμογή των σχετικών νόμων, αναφέρεται συγκεκριμένα: *«Οι επιτροπές ελέγχουν τη γνησιότητα των εγγράφων (δεν καθορίζουν το είδος ή την νομιμότητά τους, δική μας σημείωση) που υποβάλλουν οι πρώην ιδιοκτήτες και τα διασταυρώνουν με τις νομικές και τροποποιητικές πράξεις που έχουν χρησιμεύσει για την κρατικοποίηση, κατάσχεση ή απαλλοτρίωση των πρώην ιδιοκτητών»*. Αυτό σημαίνει ότι, εάν ένα άτομο προσκομίσει ένα κανονικό έγγραφο από τυπικής πλευράς για μία ιδιοκτησία, αλλά αυτό το έγγραφο δεν βεβαιώνει την νομιμότητα της προέλευσης του ακινήτου, δηλ. η ιδιοκτησία αυτή ήταν παράνομη και συνεπώς δικαιολογημένα κατασχέθηκε από το κράτος στις 1945, η σημερινή νομοθεσία νομιμοποιεί αυτήν την παράνομη ιδιοκτησία.

Αυτό υπογραμμίζεται στο άρθρο 2 του Ν. 9235/29-07-2004, περί επιστροφής και αποζημιώσεως ιδιοκτησιών: *«Κάθε απαλλοτριωμένο υποκείμενο έχει το δικαίωμα να αιτηθεί, σύμφωνα με τον εν λόγω νόμο, το δικαίωμα ιδιοκτησίας, σε περίπτωση που του έχει αφαιρεθεί σύμφωνα με τις νομικές και τροποποιητικές πράξεις, τις ποινικές αποφάσεις των δικαστηρίων ή που έχουν εξαιρεθεί με οποιονδήποτε άλλο παράνομο τρόπο από το κράτος από τις 29-11-1944, καθώς και την επιστροφή ή αποζημίωση της ιδιοκτησίας»*. Συνεπώς, πρόκειται για μία καθαρά πολιτική στάση και καθόλου νομική.

Από την άλλη πλευρά, σ' αυτές τις νομικές πράξεις χρησιμοποιείται συχνά ο όρος «κρατικό έγγραφο» ή «έγγραφο που υπάρχει στα κρατικά γραφεία», αλλά χωρίς να διευκρινιστεί σε ποιο κράτος αναφέρεται, της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ή του αλβανικού κράτους. Οι εν λόγω αναφορές έχουν ανοίξει τις πόρτες στις πιο διεφθαρμένες καταχρήσεις, καθώς σκόπιμα αναγνωρίζεται η χρονική περίοδος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μέχρι τον πιο καταχρηστικό και ληστρικό νόμο του νέου αλβανικού κράτους, εκείνον του 1923, με την περίοδο μετά απ' αυτή τη χρονική στιγμή. Αυτό σημαίνει ότι σκοπίμως αποδίδεται στο τίτλο κυριότητας προς χρήση (ταπί) (ως σύμβαση μίσθωσης που σύνναπτε το κράτος με το άτομο, το οποίο έπαιρνε την γη προς χρήση και έναντι μίας τιμής), η αξία του πλήρους τίτλου ιδιοκτησίας. Δεν γίνεται λόγος να αναζητηθεί η εξακρίβωση των παράνομων μέσων και τρόπων στις περιπτώσεις καταχρηστικής απόκτησης τίτλου ιδιοκτησίας. Αυτό συμβαίνει, διότι είναι εύκολα κατανοητό ότι, ο νόμος του 1923 έχει επιτρέψει χωρίς καμία νομική βάση τη μεταβολή της κρατικής περιουσίας προς χρήση σε ιδιωτική ιδιοκτησία με εκτελεστό τίτλο. Το σημερινό κράτος παραβλέπει σκόπιμα αυτήν την πραγματικότητα.

Το άρθρο 4 του Ν. 7917/13-04-1995, αναφέρει συγκεκριμένα: *«Τα βοσκοτόπια και τα λιβάδια που βεβαιώνονται με τεκμήρια και σαφή σύνορα ότι ήταν ιδιωτική ιδιοκτησία (ατομική ή συνιδιοκτησία) επιστρέφουν στους πρώην ιδιοκτήτες τους ή στους κληρονόμους»*. Αυτοί απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα της ιδιωτικής ιδιοκτησίας». (!!)

Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 13-04-2010, απόφαση η οποία επιδιώκει να γίνουν πιο συγκεκριμένα τα δικαιολογητικά έγγραφα της προέλευσης της ισχυριζόμενης ιδιοκτησίας, ορίζει ότι *«τα συνοδευτικά δικαιολογητικά έγγραφα που αποδεικνύουν την ιδιοκτησία του απαλλοτριωμένου υποκείμενου» είναι:*

1.1. έγγραφα τεκμηρίωσης, τα οποία αποτελούνται από: α) βεβαίωση ιδιοκτησίας, συνοδευόμενη από επικυρωμένο αντίγραφο της σχετικής σελίδας του βιβλίου καταχωρήσεων του υποθηκοφυλακείου, β) κτηματολογικό έγγραφο, συνοδευόμενο από αντίγραφο του σχετικού φύλλου του κτηματολογικού βιβλίου καταχωρήσεων, γ) αμετάκλητη δικαστική απόφαση και τον χάρτη ιδιοκτησίας, δ) ...καθώς και κάθε άλλο έγγραφο εκδοθέν από κρατικούς θεσμούς με αποδεικτική αξία κατά τη διοικητική έρευνα της κρινόμενης υπόθεσης, ε) κάθε άλλο νομικό έγγραφο, απαραίτητο για την δίκαιη επίλυση της υπόθεσης.

Είναι σαφές ότι στα σημεία (δ) και (ε) τα επιτρεπόμενα περιθώρια για κατάχρηση και παραποίηση είναι πολύ μεγάλα. Σκόπιμα δεν προσδιορίζεται για ποιο κράτος πρόκειται, το αλβανικό ή το οθωμανικό. Στη σημερινή πρακτική έχει αποδειχθεί ότι η πλειοψηφία των εγγράφων που βεβαιώνουν την προέλευση της ιδιωτικής ιδιοκτησίας της γης προέρχεται από τα αρχεία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και η συμβολαιογραφική τους επικύρωση υπέρμετρα καταχρηστική και με πολιτικό υπόβαθρο.

Σημαντικότερη είναι η κατάχρηση στα έγγραφα χαρτογράφησης, για τα οποία, η εν λόγω απόφαση, εκτός από τα έγγραφα χαρτογράφησης που αφορούν στον χρόνο απόκτησης του δικαιώματος της ιδιοκτησίας, εξουσιοδοτεί και όλα τα κτηματολογικά γραφεία, τις Δασικές Υπηρεσίες, για τα δάση και τα βοσκοτόπια και άλλες μη γεωργικές εκτάσεις, τα Επαρχιακά Συμβούλια, τα κέντρα νομιμοποίησης στους θεσμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, που ιδρύθηκαν το 2006 κ.λπ.

Επομένως, θεσμοθετείται από το ίδιο το κράτος ένα φάσμα θεσμών που εξασφαλίζει την τέλεια ταύτιση των νομικών δικαιολογητικών εγγράφων με τα χαρτογραφικά και την παραγωγή από το πουθενά μιας σειράς από νέους ιδιοκτήτες, ένα φαινόμενο τούτο, που έχει αποδειχθεί πλήρως στην πρόσφατη καθημερινή πραγματικότητα. Συνεπώς, στην πρακτική της βεβαίωσης της προέλευσης της περιουσίας με μάρτυρες στο δικαστήριο ή στα διοικητικά όργανα της επιστροφής και αποζημίωσης της ιδιοκτησίας στους πρώην ιδιοκτήτες, προστίθεται τώρα και ο επίσημος μηχανισμός παραγωγής πλαστών εγγράφων και πράξεων.

Η κατάσταση αυτή καθίσταται ακόμη πιο περίπλοκη όταν, σύμφωνα με την Απόφαση της Κυβέρνησης υπ' αριθ. 15/13-04-2010, «Οι αιτήσεις που υποβάλλονται ενώπιον των πρώην περιφερειακών γραφείων του Οργανισμού της Επιστροφής και Αποζημίωσης Περιουσιών (ΟΕΑΠ-αλβανιστί ΑΚΚΡ) ή κατατεθείσες εφέσεις στον ΟΕΑΠ, βάσει της Κυβερνητικής Αποφάσεως υπ' αριθ. 747/09-11-2006, για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί ακόμη απόφαση, θα συνεχιστεί η εξέτασή τους από τον ΟΕΑΠ, σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζονται στην παρούσα απόφαση». Αυτό σημαίνει ότι το βουνό των μη εξετασμένων φακέλων θα αξιολογηθεί βάσει των καταχρήσεων που επέτρεψε η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου πριν από τέσσερα χρόνια.

Η ίδια λογική χρησιμοποιήθηκε και από τους «πρώην ιδιοκτήτες» για να ανοίξει μια νέα πληγή. Αφορά την κατάργηση της νομικής ισχύος του οθωμανικού νόμου για τις Γαίες, ο οποίος δεν επέτρεπε τη συγκέντρωση στα χέρια ενός ατόμου μεγάλων εκτάσεων γης, ακόμη και προς εκμετάλλευση, (στη χειρότερη περίπτωση όχι πάνω από 130 στρέμματα).

Σήμερα προκύπτουν πρώην ιδιοκτήτες οι οποίοι εμφανίζονται με έγγραφα για να αποδείξουν «ιδιοκτησία» σε χιλιάδες στρέμματα γης !!!). Δηλαδή, οι Αλβανοί «πρώην ιδιοκτήτες», οι οποίοι σύμφωνα με την προέλευση της ιδιοκτησίας δεν ήταν ιδιοκτήτες, αλλά είχαν μικρές εκτάσεις γης προς χρήση, με τη βοήθεια του σημερινού κράτους, προμηθεύονται στις αρχαιακές πηγές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κληρονομημένες από την Τουρκία, έγγραφα (ταπί) που βεβαιώνουν ότι με τον τότε

ισχύοντα νόμο δεν ήταν ιδιοκτήτες, για να βεβαιώσουν το εντελώς αντίθετο και σε τεράστιες εκτάσεις.

Ο ρόλος της επιτροπής τουρκολόγων.

Το κράτος ίδρυσε γι' αυτό το λόγο και μια επιτροπή Τουρκολόγων στην οποία παραχώρησε πλήρεις νομικές αρμοδιότητες όσον αφορά τη διαχείριση και τη βεβαίωση της «γνησιότητας» των αυτοκρατορικών εγγράφων ιδιοκτησίας στην Αλβανία. Το 2013, λίγο πριν από τις γενικές εκλογές στην Αλβανία, ο μελλοντικός πρωθυπουργός της χώρας Έντι Ράμα δήλωσε δημοσίως ότι η Τουρκία θα διέθετε στους πρώην Αλβανούς ιδιοκτήτες τα τουρκικά αρχεία σε ψηφιακή μορφή (την επόμενη ημέρα απέσυρε τη δήλωση και ανέφερε ότι πρόκειται για τα αρχεία του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Στην Αλβανία δεν υπήρξε καμιά αντίδραση).

Στην Τουρκία συμφέρει μια τέτοια εξέλιξη, καθώς διατηρεί στην πραγματικότητα το κύρος και την επιρροή της στην Αλβανία. Από την άλλη, αποτελεί ένα ανέξοδο εργαλείο ενίσχυσης των θέσεων του μουσουλμανισμού και του νεο-οθωμανισμού στη χώρα, εκμεταλλευόμενη εκ νέου τον εθνικό πλούτο της Αλβανίας. Είναι γνωστό το ποιος κατείχε τις εκτάσεις γης, ακόμη και προς εκμετάλλευση, στην εποχή της κατάκτησής της.

Επιπλέον, το κράτος δεν προέβη ποτέ στην ίδρυση μιας μόνιμης και συνταγματικής θεσμικής δομής για την αυστηρή εφαρμογή των νόμων, υπέρ του συμφέροντος των πρώην ιδιοκτητών ειδικά και της χώρας γενικά. Αυτή η διαδικασία, τόσο αιχμηρή και μπερδεμένη αφέθηκε στα χέρια ορισμένων επιτροπών, οι οποίες περισσότερο διαχειρίζονταν τις μηχανορραφίες για προσωπικά και κομματικά συμφέροντα απ' ό,τι ενδιαφέρονταν για απόδοση δικαιοσύνης. Η υποκειμενικότητα και η ανοχή στη νομιμοποίηση των πλαστογραφιών, της βούλησης του ισχυρότερου, του χρηματισμού και της παρανομίας στην πολιτική εξουσία, μετέτρεψαν την διαδικασία σε ένα μέσο απόλυτης διαφθοράς, λεηλασίας και αδικίας.

Η αποκορύφωση της εν λόγω νομικής στρέβλωσης επιτεύχθηκε με τις αρμοδιότητες που το άρθρο 15 του Ν. 9235/29-07-2004, (τροποποιημένου στον Νόμο 9583/2006 και τον Νόμο 10207/2007), παραχωρεί στον Οργανισμό Επιστροφής και Αποζημίωσης Περιουσιών.

Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, ο διευθυντής του Οργανισμού υπερβαίνει της αρχής της συλλογικότητας των οργάνων λήψης αποφάσεων, μάλιστα και της δικαιοσύνης, (τόσο το περισσότερο για τέτοιες σημαντικές και δύσκολες περιπτώσεις και αποφασίζει ως μοναδική και αδιαμφισβήτητη αρχή για τα πάντα. Αξιολογεί τις αιτήσεις και πιστοποιεί τον φάκελο που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος, αποφασίζει για τις ενστάσεις και τις προσφυγές των ενδιαφερομένων, κρίνει και αποφασίζει για τις αποφάσεις των περιφερειακών υφιστάμενων οργάνων, διερευνάει και υπολογίζει τις οικονομικές υποχρεώσεις του κράτους για τις απαλλοτριώσεις ή έναντι τρίτων. Διαβιβάζει στο κτηματολόγιο προς καταγραφή και αρχειοθέτηση της απόφασης αναγνώρισης, επιστροφής ή αποζημίωσης της περιουσίας και των σχετικών πραγματικών δικαιωμάτων που απορρέουν βάση της απόφασής του.

Δεδομένου ότι όλες οι έρευνες έχουν διαπιστώσει ότι, πίσω από τη στρέβλωση αυτής της διαδικασίας αποκρύπτονται τα μυστικά προσωπικά συμφέροντα των πολιτικών ή και άλλων ανθρώπων με οποιαδήποτε εξουσία, είναι εύκολο να κατανοηθούν οι λόγοι που το κράτος έχει παραχωρήσει στην Επιτροπή Επιστροφής και Αποζημίωσης της περιουσίας των πρώην ιδιοκτητών όλους τους εθνικούς πόρους της χώρας. Τα άρθρα 6,11,12,23 του Νόμου 9235/29-07-2004 (τροποποιημένου),

αναγνωρίζουν στους πρώην ιδιοκτήτες την ιδιωτική περιουσιακή κυριότητα και το δικαίωμα αποζημίωσης σε ακίνητη περιουσία, όπως, γαίες εντός τουριστικών περιοχών ή σε άλλη παρεμφερή ακίνητη περιουσία σε είδος, αξία έκταση που ανήκει στο κράτος ή σε ακίνητη δημόσια περιουσία σε περιοχές που έχουν προτεραιότητα στην ανάπτυξη, σε μετοχές σε εταιρείες με κρατικό κεφάλαιο ή όπου το κράτος είναι συνιδιοκτήτης, ανταποκρινόμενες σε αξία στο ύψος της ακίνητης περιουσίας προς αποζημίωση σε κτιριακές εγκαταστάσεις υπό ιδιοτικοποίηση, σε μετρητά κλπ.

Ορίζει επίσης ότι η εν λόγω αποζημίωση δεν υπόκειται σε φόρο, τέλη ή παρακράτηση και σε περίπτωση καθυστέρησης στην εξόφληση της αποζημίωσης, το κράτος υποχρεούται να καταβάλει στο άτομο ακόμη και τους τραπεζικούς τόκους. Από την άλλη πλευρά, το κράτος, με την απόφαση του κοινοβουλίου, δημιουργεί το ταμείο αποζημίωσης, το οποίο αποτελείται κυρίως από έσοδα του προϋπολογισμού, δηλαδή από τους Αλβανούς φορολογούμενους!

Μετά από όλη αυτή τη βαβούρα νομικού πλαισίου που νομιμοποίησε την μαζικότερη και βαθύτερη λεηλασία σε βάρος των απλών πολιτών, κοινοτήτων και του κράτος και σε όφελος κύκλων πολιτικών και πλησίων τους, ήρθε ο νόμος 20/20, δλδ του 2020 η ουσία του οποίου λέει ότι αναγνωρίζει την όποια παραβίαση και αδικία, αρκεί να είναι κατοχυρωμένη με επίσημη απόφαση. Πρόκειται για παρεμφερή νόμο με εκείνον του 1923.

II. Η περίπτωση της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας

1. Την υφαρπαγή, την αλλοτρίωση και μεταβίβαση της γης στην ΕΕΜ σε Αλβανούς, θα την ζήλευε και η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Το πλαίσιο κινήτρων και εργαλείων.

Στην περίπτωση της Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία, αυτή η διαδικασία αδικίας, πλαστογράφησης, κατάχρησης, διαφθοράς, αλλοτρίωσης, μεταβίβασης κ.λπ. έχει πρωτίστως πολιτικά και εθνικά κίνητρα και έχει την σταθερή υποστήριξη των δομών της δικαιοσύνης και των γνωστών τμημάτων του κράτους.

Ο στόχος ήταν εξ' αρχής σαφής. Όπως υπογραμμίζεται σε υπόμνημα της κοινότητας της ΕΕΜ του έτους 1998-99 υπογεγραμμένο από περισσότερα από 15.000 μέλη της και αποδέχτες την υψηλότερη κρατική ιεραρχία της χώρας και τους διεθνείς οργανισμούς, ο στόχος αυτός αφορά στην απογύμνωση της ΕΕΜ ως εθνική κοινότητα και ως άτομα, από το καθεστώς της ιδιωτικής περιουσίας, κυρίως της ακίνητης επί της γης σε όλες τις μορφές της, ως θεμελιώδες και ουσιαστικό στοιχείο για τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας. Αφορά την αλλοτρίωση αυτής της περιουσίας υπέρ των δήθεν πρώην ιδιοκτητών, αλλά αλβανικής εθνικότητας, με αποτέλεσμα την δημογραφική, πολιτιστική και οικονομική αλλοίωση, κυρίως σε περιοχές με συμπαγή μειονοτικό πληθυσμό ελληνικής εθνικότητας. Πρόκειται για τεράστιες εκτάσεις λιβαδιών, βοσκοτόπων, δασών, αγροτεμαχίων, αμπελώνων και οπωρώνων, αλλά και εδάφη των κοινοτήτων και των ελληνορθόδοξων εκκλησιών.

Οι στόχοι αυτοί έχουν τις απαρχές στα έτη 1991-92. Μετατράπηκαν σε ένα μαζικό φαινόμενο με μεγάλες διαστάσεις μετά το 1994-95. Δεν συνδέεται απλώς με την έγκριση των νόμων του 1993-1994 σχετικά με την επιστροφή και αποζημίωση της περιουσίας στους πρώην ιδιοκτήτες. Υπάρχει ένας βαθύτερος λόγος και ένα πιο επικίνδυνο κίνητρο. Πρόκειται για την επανειλημμένη έκκληση του ισχυρού προέδρου

της χώρας εκείνης της εποχής, κ. Σάλι Μπερίσα, για την κάθοδο των βόρειων, ορεσίβιων κατοίκων με σκοπό να κατακτήσουν τη θάλασσα και το νότο.

Το 2016, ο αριστερός Πρωθυπουργός της χώρας, Έντι Ράμα, δήλωσε ότι η Ομάδα Εργασίας (Task Force) που ιδρύθηκε από τον ίδιο για να επαληθεύσει την λεηλασία της γης στις ακτές του Ιονίου, είχε διαπιστώσει ότι, άνθρωποι που δεν είχαν δει ποτέ πριν τη θάλασσα ωστόσο γίνονται ιδιοκτήτες γης στην παραθαλάσσια περιοχή, είχαν καταλάβει πάνω από 500.000 στρέμματα γης από την Χιμάρα στα Εξαμίλια και στο Βουθρωτό.

Από την πλευρά του, ο κ. Σάλι Μπερίσα, ο οποίος είχε πολλαπλασιάσει αυτή τη λεηλασία στα οκτώ χρόνια της πρωθυπουργίας του, από το 2005 έως το 2013, δεν ανησύχησε καθόλου. Μάλιστα, δήλωσε επίσης στη Βουλή ότι εκείνος είχε εργαστεί με σχέδιο το οποίο δε θα τολμούσε να το αγγίξει ο Ράμα. Και είχε δίκιο διότι, λίγο αργότερα, ο Ράμα ξέχασε τις αυστηρές και επανειλημμένες απειλές για απόδοση δικαιοσύνης στην χώρα σχετικά με αυτές τις λεηλασίες και άρχισε την εφαρμογή της στρατηγικής του επί της πραγματικότητας της ίδιας κατάστασης!. Δλδ, βάθυνε τις συνέπειες με τον δικόν του κύκλο ανθρώπων με νέους βλοσυρούς νόμους προς μια τελική και ανεπιστρεπτή αλλοτριωτική στρατηγική.

2. Οι πρώην ιδιοκτήτες, οι νέοι ιδιοκτήτες και η καταχρηστική εκμετάλλευση του οθωμανικού νόμου. Οι σοβαρές συνέπειες.

Το γεγονός αποδεικνύει ότι υπάρχουν δύο κατηγορίες υφαρπαγής και λεηλασίας. Η μία που ακούει στο όνομα των δήθεν πρώην ιδιοκτητών και η άλλη που την αποτελεί το ρεύμα των ατόμων που προέρχονται από περιοχές, κυρίως από την Λιαμπουριάς και από την Βόρεια Αλβανία, με την υποστήριξη και την προτροπή των κρατικών δομών και τη συμμετοχή του μηχανισμού του βρώμικου χρήματος.

Με βάση τη δημιουργηθείσα κατάσταση εκείνης της περιόδου, το υπόμνημα της ΕΕΜ που αναφέρθηκε παραπάνω, υπογραμμίζει ότι, ως νομικό μέσο για την υλοποίηση της της εκ' νέου αλλοτρίωσης της κυριότητας επί της γης στην ΕΕΜ, χρησιμοποιήθηκαν οι πολιτικές αποφάσεις της πάλε ποτέ Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Δλδ οι ανταμείψεις με την λεηλατημένη γη των χριστιανών ορθόδοξων, όλων εκείνων που αλλαξοπιστούσαν και που ως τέτοιοι προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε όφελος της Αυτοκρατορίας.

Μόνο που οι διαστρεβλώσεις των αποφάσεων αυτών κυρίως όσον αφορά την ταύτιση ανάμεσα στην **παραχώρηση** προς χρήση της γης με την πλήρη κυριότητα **ιδιοκτησίας** επί αυτής, την επέκταση των συνόρων της «περιουσίας» μέσω πλαστογραφίας, ή της δημιουργίας πλαστής βάσης δεδομένων αναφορικά με την προέλευση των τίτλων ιδιοκτησίας, κυρίως σε βοσκοτόπους και δασικές εκτάσεις, σε βάρος της κοινοτικής ιδιοκτησίας της ΕΕΜ, ή και των θρησκευτικών ιδρυμάτων της αποτέλεσαν ένα παράδοξο που ξεπερνούσε κάθε πρόβλεψη και λογική.

Επιβεβαιώνει τη διαπίστωση το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι απόγονοι των οικογενειών των αγάδων του Λιμποχόβου, με πλαστά έγγραφα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, διεκδίκησαν στην Άνω Δρόπολη, περιφέρειας Αργυροκάστρου ακόμη και τον περιβάλλοντα χώρο της Ιεράς Μονής Κοίμησης της Θεοτόκου στο Δρυάνο (μεταξύ Ζερβατιού, Βουλιαράτων και Δρόβιανης), το οποίο χτίστηκε σχεδόν 300 χρόνια πριν από την οθωμανική κατάκτηση, ένα μοναστήρι, το οποίο από την άλλη πλευρά κατέχει εκτάσεις γης και μετόχια, αναγνωρισμένα από την Οθωμανική Αυτοκρατορία ξεκινώντας από την Δρόπολη, στους Αγίους Σαράντα, στο Δέλβινο και μέχρι την Ρουμανία.

Αυτή η κατάχρηση και παραποίηση της ιστορικής πραγματικότητας, χωρίς τον φόβο τιμωρίας από την δικαιοσύνη, αποκαλύπτει με τον δικό της τρόπο την συνενοχή των κρατικών οργάνων, πίσω από τα οποία δεν κρύβεται μόνο η απέραντη απληστία για υφαρπαγμένο πλούτο των εκπροσώπων αυτού του κράτους, αλλά και για να δικαιολογηθεί ο ανιστόρητος ισχυρισμός ότι οι πολίτες του, ελληνικής καταγωγής-μέλη της ΕΕΜ, «ήρθαν στα εδάφη τους κάπου τον XVIII-XIX αιώνα».

Η λογική της συνέχειας...

Τα πάντα προς αυτούς τους σκοπούς εξελίσσονται με μια ορισμένη λογική και τακτική συνέχεια με σημείο εκκίνησης στο παρελθόν, οργανωμένο και καθοδηγούμενο από ένα χέρι που με την πρώτη ματιά φαίνεται αόρατο, αλλά είναι εύκολα διακριτό και με κρατική προστασία. Διακρίνεται όταν παρατηρείς στα αρμόδια κρατικά και εκτελεστικά όργανα του νόμου την βαναυσότητα, την αλαζονεία και την έλλειψη του φόβου τιμωρίας λόγω των αξιόποινων πράξεων που διαπράττουν με τις ωμές παραβάσεις στη λήψη πλήρως παράνομων αποφάσεων· όταν βλέπεις τους θεσμούς εκπροσώπησης της ΕΕΜ, είτε πολιτικοί, είτε με άμεση διοικητική ευθύνη για την προστασία αυτών των περιουσιών και των αντίστοιχων δικαιωμάτων, να δείχνουν παραλυμένοι ή να αποτελούν καμουφλαρισμένο μέρος της εν λόγω μακροχρόνιας και εκτεταμένης επιχείρησης λεηλασίας και αλλοτρίωσης των ιδιοκτησιών της ΕΕΜ· όταν βλέπεις την επιμονή των οργάνων δικαιοσύνης και εκείνων της επιστροφής και αποζημίωσης των πρώην ιδιοκτητών, για να στηρίζουν την λεηλασία της γης σε τέτοιο βαθμό που επηρεάζει άμεσα την αλλαγή της εθνικής ταυτότητας συγκεκριμένων περιοχών της, ή που αποτελούν ιστορικά αντικείμενο για τέτοιους σκοπούς.

Η περίπτωση του Ραντατιού.

Είναι γνωστό, για παράδειγμα, ότι το χωριό Ραντάτι, περιοχή που συνορεύει με την Ελλάδα, το 1934-35 ήταν μέρος των σχεδίων του βασιλιά Ζώγκου για μετοίκηση εποίκων από τη βόρεια Αλβανία, αλλά δεν τα κατάφερε. Το κομμουνιστικό καθεστώς έχτισε εδώ ένα ολόκληρο δίκτυο στρατιωτικών και συνοριακών μονάδων, αλλά οι οικογένειες των Αλβανών στρατιωτικών είτε δεν ρίξωσαν εδώ, στην περιοχή Ραντατιού (όπως στο Γεωργουτσάτι, στην Πολύτσιανη, στη Λιβαδειά, στη Χιμάρα κ.λπ.) ή έγιναν μέρος της ελληνικής μειονότητας.

Το 1994, ο Σαλί Μπερίσα στόχευσε ξανά το Ραντάτι ως πιθανή περιοχή για εγκατάσταση κατοίκων προερχόμενων από τα βάρη της αλβανικής επικράτειας. Σήμερα, το 2022 και για περισσότερο από 15 χρόνια, μερικοί πολίτες αλβανικής εθνικότητας, έχουν καταλάβει βίαια εκτάσεις αγροτικής γης, όπου σύμφωνα με το νόμο 7501, είναι νόμιμη ιδιοκτησία των κατοίκων αυτού του χωριού. Ταυτόχρονα, ούτε η κρατική, ούτε η δημοτική αστυνομία δεν τους διώκει ως παραβάτες της ιδιοκτησίας κάποιου άλλου και ούτε οι τοπικές αρχές φαίνονται πρόθυμες να ενεργήσουν. Βρίσκουν συνεχώς κάποιον ασήμαντο λόγο για να δικαιολογήσουν την αδράνεια τους. Ούτε οι δικαστικές αρχές είναι πολύ συνεργάσιμες μαζί τους με σκοπό να αποφύγουν εντελώς την εκδίκαση της υπόθεσης αυτής. Από ελληνικής πλευράς διαπιστώνεται εντούτοις, ότι η συγκεκριμένη περιοχή αποτελεί ορμητήριο για ληστρικές πράξεις εντός του ελληνικού εδάφους.

Η περίπτωση του Κώσταρι.

Ακόμα πιο κραυγαλέα υπόθεση αποτελεί αυτή του χωριού Κώσταρι στην περιοχή του Δελβίνου. Πολίτες αλβανικής ιθαγένειας, οι οποίοι πριν από το 2000 κατέλαβαν αρχικά δια της βίας 76 στρέμματα λιβαδιών και δασικών εκτάσεων, αναγνωρισμένων ως ιδιοκτησία του Κώσταρι και του σημερινού Δήμου Φοινικαίων. Η αστυνομία, είτε πρόκειται για την κρατική, είτε για την δημοτική, δεν τους ξεριζώνει από εκεί, παρόλο που κρατούν αυτές τις εκτάσεις παράνομα. Εν τω μεταξύ, για να εκφοβίσουν τους κατοίκους του χωριού ώστε να αποδεχτούν τη βούλησή τους, χρησιμοποίησαν άγρια βία, εναντίον των ηλικιωμένων κατοίκων. Τέσσερις φορές περικύκλωσαν το χωριό με πυρκαγιές προκαλώντας μεγάλες ζημιές, ενώ δεν δίστασαν να επιτεθούν με μεγάλες πέτρες στο αρχαίο και γνωστό μοναστήρι του χωριού. Στη συνέχεια, το 2002-2003, με την απόφαση του Πρωτοδικείου των Αγίων Σαράντα νομιμοποίησαν ως ιδιοκτησία τους την έκταση των 76 στρεμμάτων και στη συνέχεια η Επιτροπή Επιστροφής της Ιδιοκτησίας Αυλώνας, τους αναγνώρισε άλλα 600 στρέμματα υπό το πρόσχημα της διόρθωσης του συστήματος μέτρησης επιφανειών της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. (!)

Εντούτοις, έχει αποδειχθεί ότι το έγγραφο που υποβάλλουν για να διεκδικήσουν αυτήν την περιουσία είναι πλαστό, καθώς, οι αρμόδιες κρατικές αρχές δεν διαθέτουν το πρωτότυπο και, τα υπόλοιπα στοιχεία που το συνθέτουν είναι προφανώς παραποιημένα. Ειδικοί γραφολόγοι, εξουσιοδοτημένοι από το ίδιο το δικαστήριο, επαληθεύουν ότι το έγγραφο που φέρει ημερομηνία σύνταξης το έτος 1937, γράφτηκε σε γραφομηχανή της δεκαετίας του 1960, ενώ η καταγωγή των οικογενειών των καταπατητών δεν έχει καμία παλιά ή νέα σχέση με την ευρύτερη περιοχή.

Έκτοτε και μέχρι σήμερα, με πρωτοβουλία και επιμονή των κατοίκων του χωριού Κώσταρι, έχουν διεξαχθεί στα δικαστήρια διαφόρων βαθμίδων περισσότερες από 140 δικαστικές συνεδριάσεις. Στις 17 Ιανουαρίου 2018, με υπερβολικό θάρρος, ωσάν η πράξη να παρέχει ασυλία έναντι της μεταρρύθμισης στη δικαιοσύνη που απειλεί να τιμωρήσει διεφθαρμένους δικαστές και εισαγγελείς στη χώρα, ο δικαστής του πρωτοδικείου Αγίων Σαράντα αναγνώρισε την υφαρπαγή των εκτάσεων αυτών. Ενδεικτική, όσον αφορά την κωλυσιεργία της υπόθεσης είναι και η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της χώρας εν έτη 2022, που επιστρέφει προς εκδίκαση της υπόθεσης στο πρωτοδικείο Αγίων Σαράντα, όταν είναι γνωστό ότι το δικαστήριο αυτό κωλυσιεργήσε την υπόθεση χρόνια στη σειρά με τις παράλογες μααραθόνιες δικαστικές συνεδριάσεις.

Η σκοπιμότητα της επιμονής στο Κώσταρι

Αλλά γιατί αυτή η επιμονή στην αρπαγή της περιουσίας σε λιβάδια και δάση αυτού του χωριού!; Το χωριό Κώσταρι αποτελεί την τελευταία περιοχή με συμπαγή ελληνικό πληθυσμό, ανάμεσα στην πόλη του Δελβίνου, (όπου, η επίσημα αναγνωρισμένη συνοικία με συμπαγή ελληνικό πληθυσμό, η Πλάκα, αφομοιώνεται οριστικά) και της στενής κοιλάδας της Μπίστρισσας, η οποία έχει παραδοθεί από την τοπική αυτοδιοίκηση της πρώην επαρχίας Μεσοποτάμου, σε επιχειρηματίες αλβανικής ιθαγένειας (και με τη βοήθεια του κράτους οι δύο υδροηλεκτρικοί σταθμοί της Μπίστρισσας έχουν πουληθεί σε τουρκικά συμφέροντα). Αν λάβουμε υπόψη τον ταχύτατο ρυθμό της αλλοίωσης του πληθυσμού στο Μεσοπόταμο, Κρανιά και Φοινίκι, τότε είναι αρκετά εύκολη και η ερμηνεία της επιμονής για την αλλοτρίωση και στο Κώσταρι.

Μελετώντας τους τοπογραφικούς χάρτες που απεικονίζουν την αλλοτρίωση των εκτάσεων γης, λιβαδιών και δασών της κοινότητας ΕΕΜ, παρατηρείται ότι, οι δήθεν «πρώην ιδιοκτήτες» στοχεύουν την εδαφική ζώνη πάνω από τα χωριά της ΕΕΜ

(βλ. ιδιαίτερα τη Δρόπολη ή τα χωριά εκατέρωθεν της εθνικής οδού που οδηγεί από τους Αγίους Σαράντα στην Λιβαδειά). Ακόμη δε, στην δεύτερη περίπτωση, δεν διστάζουν να μετατρέψουν σε ιδιοκτησία τους και εκτάσεις γης που βρίσκονται εντός της κίτρινης γραμμής των χωριών όπως στη Λιβαδειά, την Κουλουρίτσα, την Αρδάσοβα, την Κρασιά κ.λπ. Εν τω μεταξύ, οι δύο πλευρές των κύριων οδικών αξόνων, που διασχίζουν αυτές τις περιοχές και συνδέουν την Αλβανία με την Ελλάδα, ελέγχονται στην συντριπτική πλειοψηφία από αλβανικές επιχειρήσεις.

Η τακτική της πλημμυρίδας και άμπωτης στις αξιώσεις των «νέων ιδιοκτητών».

Αξιοσημείωτη είναι επίσης, η τακτική της πλημμυρίδας και άμπωτης στις αξιώσεις των «πρώην Αλβανών ιδιοκτητών» (των νέων μπέηδων και αγάδων) σε περιουσίες της ΕΕΜ. Το φαινόμενο ακολουθεί τη λαϊκή παροιμία που λέει ότι, «ο λύκος ομίχλη θέλει», ή «κάνε στη μπόρα υπομονή, στην ξαστεριά προχώρα». Συγκεκριμένα, οι πρώην ιδιοκτήτες, παρά την υποστήριξη και τα κίνητρα, δεν αποδείχθηκαν πολύ δραστήριοι κατά την πρώτη περίοδο 1993-96. Ίσως η γεμάτη με γεγονότα πραγματικότητα, που δεν ενέπνεαν σταθερότητα, τους έκανε να διστάσουν. Κατά την περίοδο μέχρι το 1998, η απαιτητική δραστηριότητά τους αυξήθηκε σημαντικά, για να αδρανήσουν εκ νέου, αμέσως μόλις η ΕΕΜ αντέδρασε δυναμικά. Εκτός από τα γνωστά υπομνήματα με απήχηση στην Ευρώπη, συστάθηκε αμέσως και μία επιτροπή για την αντιμετώπιση της κατάστασης, παρά το γεγονός ότι δε λειτούργησε ιδιαίτερα αποτελεσματικά λόγω της διαφθοράς.

Η δραστηριότητα των δήθεν πρώην ιδιοκτητών αναβίωσε μέχρις ότου η Αλβανία αιτήθηκε να ενταχθεί στο ΝΑΤΟ, να αποκτήσει το δικαίωμα ελεύθερης κίνησης εντός της περιοχής Σένγκεν ή να πετύχει την υπογραφή της Συμφωνίας Σταθεροποίησης Σύνδεσης με την ΕΕ. Η απόσυρσή τους ήταν πιο εμφανής, καθώς, κατά την περίοδο 2016-17, το ελληνικό διπλωματικό σώμα στην Αλβανία και το ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών αντέδρασαν έντονα σ' αυτό το κλίμα λεηλασίας και υφαρπαγής της περιουσίας της κοινότητας της ΕΕΜ. Η πιο αξιοσημείωτη απόσυρσή τους ήταν το 2016, λίγο πριν και μετά την αδυναμία της Αλβανίας να ανοίξει διαπραγματεύσεις ως υποψήφια χώρα προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκείνη την περίοδο, επειδή συνέπιπτε με την ολοκλήρωση της εικοσαετούς περιόδου, που σύμφωνα με το νόμο, αν δεν υφίστανται αξιώσεις για μία απόφαση ιδιοκτησίας, τότε ο επωφελούμενος κηρύσσεται αυτόματα αδιαμφισβήτητος ιδιοκτήτης της (νόμος περί χρησικτησίας), παρατηρήθηκε μία ακραία αναβίωση της δράσης των δήθεν πρώην ιδιοκτητών που μέχρι τότε, παρόλο που κρατούσαν στα χέρια ένα κρατικό έγγραφο, ήταν ήρεμοι και άφαντοι.

Στο χωριό Αρδάσοβα οι νέοι αγάδες ζητούν από την οικογένεια Γένη να αφήσει το σπίτι της με το αξίωμα ότι είναι χτισμένο πάνω στη γη τους, και ταυτόχρονα ζητούν να καταβάλει αποζημίωση για τη εκμετάλλευση της γης τους! Στην Κρασιά οι απόγονοι του ίδιου αγά, ονόματι Cini, ζητούν από τους κατοίκους να πληρώνουν ενοίκιο για καθένα από τα ελαιόδεντρα τους. (Σύμφωνα με τον τύπο της πρώτης δεκαετίας του προηγούμενου αιώνα, χρειάστηκε η παρέμβαση του οθωμανικού κράτους για να περιοριστούν οι ωμότητες της ίδιας οικογένειας σε βάρος των Ελλήνων της Περιοχής του Βούρκου.)

Η εργαλειοποίηση της ορθόδοξης εκκλησίας στην αλλοτρίωση των περιουσιών της ΕΕΜ.

Μια άλλη ένδειξη που επαληθεύει την σκόπιμη εργαλειοποίηση της εν λόγω υπόθεσης αποτελεί και η αντιμετώπιση της ιδιοκτησίας των ενοριών, εκκλησιών και μοναστηριών.

Οι κρατικές δομές είναι περισσότερο ελαστικές προς αυτήν την κατεύθυνση, με την έννοια ότι, αναγνωρίζουν στην ορθόδοξη κοινότητα, στις περιοχές αυτές, σημαντικές εκτάσεις γης της περιουσίας τους. Αυτό δεν σχετίζεται τόσο με το γεγονός ότι τα έγγραφα που κατέχουν οι εκπρόσωποι της ελληνορθόδοξης θρησκείας είναι ακριβέστερα από εκείνα των λαϊκών κοινοτήτων. Η εν λόγω ευελιξία αφορά το γεγονός ότι αναγνωρίζονται ως περιουσίες του νομικού προσώπου της Αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας. Και σ' αυτήν την περίπτωση υπάρχει κατάχρηση στην ιστορική πραγματικότητα. Είναι γνωστό ότι η Ελληνορθόδοξη Εκκλησία και στα μέρη μας, ήταν αναγνωρισμένο νομικό πρόσωπο από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Με αυτή την έννοια, οι ελληνορθόδοξες ενορίες, για να σώσουν την ιδιοκτησία τους, είτε κοινοτική, είτε ατομική, από την λεηλασία των ανθρώπων ή παραγόντων της Αυτοκρατορίας, την καταχωρούσαν στο όνομα της εκκλησίας. Στην πραγματικότητα την καταχωρούσαν ως ιδιοκτησία και περιουσία της ορθόδοξης ενορίας τους, η ελληνικότητα της οποίας δεν αμφισβητούνταν. Σήμερα, ύπουλα και σκοπίμως και χωρίς να προκαλέσει αντιδράσεις οι περιουσίες αυτές αναγνωρίζεται ως ιδιοκτησία της Αλβανικής Αυτοκέφαλης Εκκλησίας. Έτσι η διαφοροποίηση ή η διάκριση μεταξύ της ορθόδοξης θρησκείας (αλβανικής) και της ελληνικής εθνικότητας ισοπεδώνονται σκόπιμα, καμουφλαρισμένη με την ελληνική καταγωγή του Αρχιεπίσκοπου της Αυτοκέφαλης Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας.

Αυτό όμως, δεν μπορεί να αποτρέψει τον κίνδυνο ότι, στο βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο μέλλον, αυτές οι ιδιοκτησίες και περιουσίες να μη αναγνωρίζονται ως μέρος της εθνικής ταυτότητας της ΕΕΜ. Στο πλαίσιο αυτό, είναι άξια προσοχής και η επιμονή της Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Αλβανίας να αναγνωρίσει ως δική της οποιαδήποτε περιουσία ελληνικής καταγωγής, ανεξαρτήτως που λόγω των προαναφερθέντων ιστορικών λόγων, έχει καταχωρηθεί ως ιδιοκτησία της ορθόδοξης ενορίας. Η Αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία της Αλβανίας δεν διατίθεται να κάνει παραχωρήσεις ή να βρει λύσεις που θα επιτρέψουν την αποκατάσταση της ιστορικής πραγματικότητας και θα βοηθήσουν πολύ στην ενίσχυση της ΕΕΜ, τουλάχιστον οικονομικά.

Ο στρουθοκαμηλισμός του αλβανικού κράτους...

Δυστυχώς, σε όλες τις διαμαρτυρίες, τις καταγγελίες και τις διευκρινιστικές αιτήσεις, ιδίως από διεθνείς οργανισμούς, οι αλβανικές αρχές υιοθέτησαν μια τυπική απάντηση. Το πρόβλημα με την ιδιοκτησία της γης υπάρχει σε όλη την επικράτεια και δεν αποτελεί πρόβλημα μόνο της ελληνικής μειονότητας. Στην πραγματικότητα, αυτή η απάντηση είναι ένα ακόμα επιχείρημα για την άμεση κρατική ενοχή σχετικά με το φαινόμενο αυτό στη ΕΕΜ, καθώς πρόκειται για μεθοδεύσεις και απαλλοτριώσεις πολύ μεγαλύτερων εκτάσεων γης συγκριτικά με την γεωγραφία και τον πληθυσμό της ΕΕΜ και για μια κοινότητα με διαφορετική εθνότητα, η οποία τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο εξαφάνισης από τις ενέργειες αυτές.

και ο πραγματικός του ρόλος στην αλλοτρίωση των περιουσιών της ΕΕΜ.

Η επιχείρηση λεηλασίας και υφαρπαγής της ιδιοκτησίας των εκτάσεων γης της ΕΕΜ δεν γνωρίζει μόνο την μορφή που περιγράφεται παραπάνω. Σ' αυτές τις μορφές προστίθεται η συμβολή των κρατικών φορέων για να μετατρέψουν τις κατηγορίες λιβαδιών και δασών που διεκδικούνται από τους πρώην ιδιοκτήτες, από κρατικές και κοινοτικές, σε ιδιωτικές.

Επίσης, εις βάρος των συμφερόντων της κοινότητας της ΕΕΜ χρησιμοποιήθηκαν όλες οι γεωργικές εκτάσεις που ανήκουν σε κρατικές γεωργικές επιχειρήσεις στις αναγνωρισμένες, έστω και αυθαιρέτως, μειονοτικές περιοχές, όπως στην Κρασιά, Φοινίκι, Τσούκα, Δρόπολη.

Το κράτος παρακίνησε με διάφορους τρόπους την παραχώρηση οικοπέδων, συμπεριλαμβανομένου και αγροτικής γης, σε οικογένειες αλβανικής καταγωγής, που μετοίκησαν στις περιοχές αυτές, ή την ενίσχυση με νέα αλβανικά στοιχεία των οικισμών-χωριών με μικτό πληθυσμό που δημιούργησε το κομμουνιστικό καθεστώς στις περιοχές με εμιγή ελληνικό πληθυσμό, όπως είναι ο οικισμός SMT (Σταθμός Αυτοκινήτων και Τρακτέρ κοντά στο Φοινίκι), η Μπίστρισα στο Δέλβινο, η Μπούλιο στη Δρόπολη κ.α. Παράδειγμα τεραστίων διαστάσεων αποτελεί η περίπτωση του παραθαλάσσιου χωριού Τσούκα, η αλλοίωση του οποίου είναι σχεδόν ολοκληρωτική. Την διεΐσδυση πολλών οικογενειών αλβανικής καταγωγής στις περιοχές με ελληνικό πληθυσμό, ακολούθησε η παράνομη παραχώρηση από τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης και αναγνώριση σ' αυτές εκτάσεων γης, κατοικιών και άλλων περιουσιακών στοιχείων.

Από τις μειονοτικές ελληνικές περιοχές, η μοναδική που εξασφάλιζε πρόσβαση στην θάλασσα, ήταν αυτή του Μπερντενέσι στην πρώην επαρχία Αλύκου. Η τοπική αυτοδιοίκηση της επαρχίας την παραχώρησε πλήρως σε πολίτες αλβανικής καταγωγής προερχόμενοι από το εσωτερικό της Αλβανίας. Τα εδάφη που ανήκαν στο χωριό Πάλι, κοντά στην Τσούκα, με κατοίκους ελληνικής καταγωγής, για την εξαφάνιση του οποίου είχε μεριμνήσει, αρχικά, στη δεκαετία του 1930, ο βασιλιάς Ζώγκου, κατοικείται σήμερα με παρόμοιο τρόπο από Αλβανούς πολίτες, η καταγωγή των οποίων είναι άγνωστη. Στην ίδια περιοχή, σύμφωνα με πηγές του Τύπου, το κράτος προετοιμάζεται σιωπηλά να παραχωρήσει οικόπεδα και αγροτική γη σε 250 οικογένειες προερχόμενες από το χωριό Γιάννιαρη – Κονίσπολη, με το αιτιολογικό της αποζημίωσης των εκτάσεων του που πλημμύρισαν από τα ύδατα της ομώνυμης δεξαμενής κατασκευασμένης επί κομμουνιστικού καθεστώτος. Παρόμοια φαινόμενα σημειώθηκαν και στην περιοχή Εξαμίλια και Βουθρωτό. Κατά μεταπολίτευση στη χώρα, κυρίως μετά από τις ταραχές του 1997, απέναντι από την αρχαία πόλη του Βουθρωτού, στο λόφο του Αγίου Ηλία (Προφήτη Ηλία), ανεγέρθηκε, με τη βοήθεια του Καριτάς, ένα ολόκληρο χωριό με κατοίκους προερχόμενους κυρίως από τη Βόρεια Αλβανία.

Ταυτόχρονα, τα μέλη της ΕΕΜ που κατοικούσαν ή κατοικούν σε αστικά κέντρα, όπως στους Αγίους Σαράντα, στο Αργυρόκαστρο, Δέλβινο ή και στην Αυλώνα, δυσκολεύονται να αποκτήσουν εκτάσεις γης και άλλη ακίνητη περιουσία στον τόπο καταγωγής τους, ή η κατοχύρωση μίας τέτοιας περιουσίας από μέλη της ΕΕΜ σ' αυτές τις περιοχές γίνεται με μεγάλο κόπο, επιμονή και θυσίες.

3. Η περίπτωση της Χιμάρας... ως επιβεβαίωση της προφητείας Τένεντ.

Σύντομη περιγραφή του φαινομένου πολυσχιδούς υφαρπαγής των περιουσιών και η ενοχή των μειονοτικών εκπροσώπων.

Ακόμη πιο σύνθετο, περίπλοκο και πιο φρικτό σε μεγέθη είναι το φαινόμενο υφανταγής και λεηλασίας οικοπέδων και γαιών στην περιοχή της Χιμάρας. Μια σύντομη περιγραφή αυτού του φαινομένου στη Χιμάρα έχει να κάνει με τις εξής εξελίξεις:

Αρχικά στη Χιμάρα, οι χειραγωγημένοι κάτοικοι αρνήθηκαν την εφαρμογή του Νόμου 7501/1991. Με το επιχείρημα δήθεν ως Χιμαριώτες ισχυρίστηκαν την επιστροφή των περιουσιών στα ιστορικά όρια του κάθε ιδιοκτήτη. Με το επιχείρημα αυτό αρνήθηκαν και των σεβασμό των μεταβατικών διατάξεων του νόμου, οι οποίες, σε περίπτωση συνεννόησης και από κοινού απόφασης των κατοίκων μιας κοινότητας, επιτρέπουν την κατανομή της αγροτικής γης, βάση των προπολεμικών τίτλων ιδιοκτησίας. Το 1991-92, μετέβη προσωπικά στη Χιμάρα για εύρεση λύσης με συγκεκριμένες προτάσεις, αλλά δεν εισακούστηκα. (Αργότερα μετάνιωσαν, αλλά ήταν αργά)

Στην συνέχεια, παρόλο που η νομοθεσία ήταν σαφής και θετική, οι Χιμαριώτες εξαιρέθηκαν του δικαιώματος να αποκτήσουν τίτλους ιδιοκτησίας για την περιουσία τους, τόσο από τον δήμο, όσο και από άλλους φορείς. Ο αποκλεισμός αυτός έγινε πιο εμφανής μετά το 2003. Στους Χιμαριώτες απορρίπτονταν με κάθε πρόσχημα η καταχώρηση της περιουσίας τους στο κτηματολόγιο και η έκδοση τίτλων κυριότητας, καθώς και το δικαίωμα να επενδύουν και να ενισχύουν την οικονομία τους. Απαλλάσσονταν τα άτομα κοντά σε οποιαδήποτε εξουσία. Η διαφοροποίηση αυτή ήταν εμφανής στο δικαίωμα απόκτησης αδειών δόμησης ή και γενικότερα στον τρόπο πως εφαρμοζόταν ο νόμος.

Η επιλεκτικότητα της αστυνομίας χωροταξίας σε βάρος των Ελλήνων.

Σε μερικές περιπτώσεις, η αστυνομία χωροταξίας έχει μεταβεί στην Χιμάρα, αλλά μεταξύ των παράνομων κατασκευών κατεδάφισε επιλεκτικά, κάποιες που ανήκαν σε μέλη της ΕΕΜ και δεν είχαν σχέση με την τοπική ή κεντρική πολιτική εξουσία. Επίσης, για την έκδοση αδειών δόμησης στην τουριστική περιοχή της Χιμάρας, προτεραιότητα είχαν συστημένα άτομα ου επί το πλείστο δεν ανήκαν στην κοινότητα της Χιμάρας ή που είχαν πολιτογραφηθεί τα τελευταία χρόνια από τους ίδιους τοπικούς άρχοντες, ή είχαν συσταθεί από γνωστά κέντρα, χωρίς να ανήκουν στην κοινότητα της Χιμάρας.

Ο Β. Μπολάνος και οι ενοχές του...

Γεγονός είναι ότι ο Βασίλης Μπολάνος πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ για να αποσπάσει τη στήριξη της Αθήνας, πριν λάβει τα ινία του δημαρχείου, 2003, δεσμεύτηκε ότι θα λύσει το περιουσιακό και θα ρυθμίσει τις εκκρεμότητες με τους φακέλους των Χιμαριωτών δεσμευμένων στα κατάστιχα του δήμου. Δεν το έπραξε. Στον ίδιο καταλογίζουν ευθύνες για το γεγονός ότι κάπου μετά το 2003 ο εμπόδισε το έργο του USAID για την περιουσιακή απογραφή στην περιοχή της Χιμάρας, το οποίο είχε δώσει αποτελέσματα στο Κυπαρό. Λίγα χρόνια αργότερα την ίδια τύχη είχε και το πρόγραμμα της Παγκόσμιας Τράπεζας, η προσπάθεια του ΟΑΣΕ κλπ

Λίγο πριν το τέλος της θητείας του, τέλη του 2010, ο δήμαρχος της Χιμάρας και συγχρόνως επί πολλά χρόνια, πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ έδωσε εν μία νυκτί πάνω από 75 παράνομες άδειες δόμησης, κυρίως σε πολίτες αλβανικής καταγωγής και μη Χιμαριώτες.

Εν τω μεταξύ, μέσω διαφόρων παραγόντων, μεταξύ των οποίων και Χιμαριωτών, με πρόσβαση στα κρατικά αρχεία, συνέχιζε το στήσιμο φακέλων για την παραγωγή ιδιοκτητών με πολιτική και οικονομική δύναμη, προερχόμενων κυρίως από το Βορρά.

Παράλληλα, μέσω των Επιτροπών Επιστροφής και Αποζημίωσης Περιουσιών, αποκτούσαν αφάνταστες ιδιοκτησίες, τόσο σε μέγεθος όσο και σε προνομιακή τοποθεσία, άνθρωποι ερχόμενοι πρόσφατα στη Χιμάρα από άλλες περιοχές ή που δεν είχαν καμία σχέση μ' αυτήν. Η διαδικασία αυτή καλλιέργησε την λεηλασία άνω των 500 χιλιάδων στρεμμάτων τουριστικών φιλέτων, τα οποία και δήλωσε ο ίδιος ο πρωθυπουργός το 2016.

Μια άλλη μορφή αρπαγής ήταν η λεηλασία μέσω δικαστικών υποθέσεων, όπου πάντα κέρδιζαν οι πλαστογράφοι των επίσημων εγγράφων, εις βάρος των νόμιμων ιδιοκτητών της Χιμάρας.

Ο μηχανισμός ιδιωτικοποίησης από Χιμαριώτες, για σκηνοθετημένες πωλήσεις σε ξενόφερτους.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου και εν γνώσει των τοπικών αρχών της ελληνικής εθνικότητας, εντοπίστηκαν Χιμαριώτες, οι οποίοι συμφωνούσαν να πάρουν την ιδιοκτησία τους ή ακόμη και ιδιοκτησίες άλλων Χιμαριωτών στην Χιμάρα, υπό την προϋπόθεση ότι θα τις πουλούσαν σε λογική τιμή στους ανθρώπους που είχαν οριστεί από ανώτερα κλιμάκια του κράτους. Υπέρ αυτής της διαδικασίας, δημιουργήθηκε η διάσημη ομάδα διαμεσολάβησης, που δρούσε σύμφωνα με την μαφιόζικη αρχή *«ή πάρε τις εκτάσεις γης που σου ανήκουν και πούλησέ τις σε μας, ή θα τις πάρουμε δια της βίας και θα σε εξαφανίσουμε»*. Μέχρι το 2003, στα μειονοτικά χωριά της Χιμάρας, είχαν πάρει τις ιδιοκτησίες τους με πιστοποιητικά περίπου 137 οικογένειες. Οι περισσότερες από αυτές τις πούλησαν σε πολίτες αλβανικής καταγωγής.

Από την άλλη οι διαχρονικές προσπάθειες των Χιμαριωτών για να κατοχυρώσουν τις περιουσίες τους, προσέκρουαν στο κρατικό τοίχος που κάλυπτε την «αμηχανία» των «εθνικών» μας να «δράσουν»!

Το δαιδαλώδες νομικό σύστημα και η ακατανίκητη Λερναία Ύδρα των βρώμικων συμφερόντων.

Μια άλλη μορφή υφαρπαγής, που εμφανίστηκε πρόσφατα, ήταν η μέθοδος των στρατηγικών επενδύσεων. Ο νόμος 55/2015, ο οποίος εγκρίθηκε ειδικά για το σκοπό αυτό, εκτός από την πρόβλεψη πολλών και αμφίβολων διευκολύνσεων που το κράτος παρέχει στους δήθεν στρατηγικούς επενδυτές, ιδιαίτερα στον τομέα του τουρισμού, αναλαμβάνει επίσης την ευθύνη ώστε, σε περίπτωση που ο «στρατηγικός επενδυτής» θα χρειαστεί για τους σκοπούς του, να παραβιάσει μια ιδιωτική περιουσία, το κράτος παρεμβαίνει και αντιμετωπίζει το πρόβλημα όπως στην περίπτωση των επενδύσεων δημοσίου συμφέροντος. Συνεπώς, το κράτος έχει δικαίωμα να απαλλοτριώσει την ιδιοκτησία ενός νόμιμου ιδιοκτήτη χωρίς την θέλησή του και να την παραχωρήσει στον ιδιώτη επενδυτή «στρατηγικής σημασίας». Αυτή η διαδικασία έχει προκαλέσει μια εκτεταμένη αντιπαράθεση στη Χιμάρα, καθώς, από την μία πλευρά, η πολιτική εξουσία υποστηρίζει τους επενδυτές-ιδιώτες με αμφίβολο χρήμα, και από την άλλη πλευρά, οι απροστάτευτοι από το κράτος Χιμαριώτες, είναι και προδομένοι από τους εκπρόσωπους τους.

Ο νόμος αυτός έγινε ταχύρρυθμα αποδοτικός, ειδικά στη Χιμάρα εφόσον πλαισιώθηκε άμεσα από έναν επιπλέον νόμο και από μια σειρά κυβερνητικών αποφάσεων. Το νόμο 55/2015. (ο οποίος τροποποιήθηκε 4 φορές αντίστοιχα με τους νόμους 67 και 102/2018, 89.2019, 130.2021) ακολούθησε ο νόμος 93/2015 για τον τουρισμό. Οι δύο νόμοι από κοινού στοχεύουν στην αλλοτρίωση των παραθαλασσιών γαιών σε όφελος κύκλων κοντά στους κυβερνητικούς και πολιτικούς παράγοντες, υφαρπάζοντας τις περιουσίες των γηγενών κατοίκων και παρουσιάζοντας την υπόθεση ως μια νέα επανακρατικοποίηση αυτών.

Για την επίσπευση και διευκόλυνση της εφαρμογής των νόμων αυτών, η κυβέρνηση έκδωσε τον Φεβρουάριο του 2018 την απόφαση αρ. 172, που απαγόρευε την εγγραφή περιουσιών στα κτηματολόγια, με αποτέλεσμα όλες οι περιουσίες χωρίς νέους τίτλους κυριότητας, αναγνωρίζονταν ως κρατικές. Με την απόφαση 708/11.11.2018 όριζε συγκεκριμένα «τις κρατικές» περιουσίες στην ακτογραμμή Χιμάρα-Α. Σαράντα που παραχωρούνται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Τουρισμού για να αξιοποιηθούν από τους στρατηγικούς επενδυτές. Πρόκειται για 16 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα, από τον Αυλώνα μέχρι τα Εξαμίλια, Οι ακτές στους Δρυμάδες, στη Χιμάρα, του Βουνό, στο Πικέρνη, την Κακομιά, το Λούκοβο, τα Εξαμίλια και των Αγίων Σαράντα τίθενται υπό διαχείριση του Υπουργείου Τουρισμού.

Μεσολάβησε η σφοδρή αντίδραση της Ελλάδας, αναγκάζοντας τον Ράμα να αναδιπλωθεί, με την απόφαση 187, ημερ. 04. 04. 2019. Η νέα απόφαση, στην ουσία τροποποίηση, παραχωρούσε συγκεκριμένα έξι μήνες χρόνο, ώστε οι κάτοικοι της περιοχής αυτής να ολοκληρώναν έστω και στην αρχική φάση την καταγραφή των περιουσιών τους, με αποτέλεσμα αυτές να αφαιρούνταν από τους χάρτες «των κρατικών» περιουσιών. (Στη Χιμάρα, λόγω του καθεστώτος της από επί Τουρκοκρατίας το κράτος δεν είχε ποτέ σπιθαμή γης)

Από την έκδοση της απόφασης πέρασαν 13 και όχι 6 μήνες. Στα αντίστοιχα κτηματολόγια δεν εγγράφηκε καμιά τέτοια περιουσία!!! Με αφορμή την κυβερνητική αυτή απόφαση, στη Χιμάρα σταμάτησε και ακυρώθηκε η πολυδάπανη επιχείρηση για την προετοιμασία φακέλων προσφυγής στη διεθνή δικαιοσύνη. (Με την παρουσία Ελλήνων εμπειρογνομόνων, οι οποίοι δεν έκρυβαν τις απορίες για τα μαγειρέματα σε βάρος των Ελλήνων και των πολιτικών μας εκπροσώπων, είχαν προετοιμαστεί μερικές δεκάδες φάκελοι με παραβάσεις, αλλά κανείς δεν ξέρει τι απόγιναν.) Ταυτόχρονα, οι εκτάσεις αυτές κατοχυρώθηκαν ως κρατικές !!! Προέκυψαν κρατικές, εφόσον οι κάτοικοι της Χιμάρας, ή δεν ενδιαφέρθηκαν να πάρουν νέους τίτλους ιδιοκτησίας, ή τα κτηματολόγια δεν κατέγραφαν τις περιουσίες τους, με αποτέλεσμα να κριθούν ελεύθερες και να αξιολογηθούν από την νυν κυβέρνηση ως κρατικές.

Ο Ράμα προέβη σε νέα απόφαση, αυτή με αρ 807 και ημερ.11.12.2019, που αναγνωρίζει τους στρατηγικούς επενδυτές στην κρατική αυτή περιουσία και τους επιτρέπει να αυξήσουν την περιουσία τους με 20 % σε άλλη κρατική περιουσία σε γειτνίαση με τη δική τους. Στο δεύτερο μισό του 2019 η Βουλή ψήφισε νέο νόμο υπέρ των στρατηγικών επενδυτών αυτόν για την ίδρυση κρατικού συντονιστικού θεσμού για την διαχείριση των στρατηγικών επενδύσεων.

Ο νόμος 20/20 και ο ύποπτος ρόλος ελληνοαμερικανικού λόμπι.

Θα φθάσουμε έτσι στο νόμο 20/20, τον οποίο ο πολιτικός φορέας που διεκδικεί την μόνιμη πολιτική εκπροσώπηση του Ελληνισμού της Αλβανίας, ΟΜΟΝΟΙΑ-ΚΕΑΔ, χαρακτηρίζει «ταφόπλακα για την ιδιοκτησία και νόμιμη περιουσία»

Η αντίδρασή τους όμως δεν πήγε βήμα πιο πέρα. Τι είχε συμβεί;! Επιβεβαιώνεται ότι η κοινότητα των Χιμαριωτών εξ' Αμερικής (HIMARRIOTAN SOCIETY OF AMERICA), που εκπροσωπεί ο π. Κοσμάς Καραβέλας (ένα πρόσωπο το οποίο εξυμνούσαν μέχρι προσφάτως οι της Χιμάρας παλιά φρουρά και η ηγεσία της ΟΜΟΝΟΙΑΣ-ΚΕΑΔ. Η τελευταία διατηρεί άθιχτες τις σχέσεις της μαζί του), είχε συνηγορήσει στην κυβέρνηση Ράμα για τη σύνταξη του σχεδίου νόμου, 20/20, γνωστού «για τις μεταβατικές διαδικασίες εγγραφής των περιουσιών». Η συνεργασία αυτή διήρκεσε δύο χρόνια. Συνεργάστηκαν μαζί τους και οι τοπικοί της ΟΜΟΝΟΙΑΣ στη Χιμάρα, ενώ ήταν σε γνώση τουλάχιστον και η ελληνική πρεσβεία στα Τίρανα. Το συγκεκριμένο λόμπι Χιμαριωτών στη Χιμάρα υποστηρίζουν ότι αυτός ο νόμος "δίνει στους κατοίκους της Χιμάρας και σε όλους τους Έλληνες στην Αλβανία την καλύτερη ευκαιρία από την πτώση του κομμουνισμού για να καταγράψουν τα ακίνητά τους και να αποκτήσουν σαφή τίτλο ιδιοκτησίας"

Προσωπικά θα χαρακτήριζα τον νόμο πως επιδιώκει να νομιμοποιήσει, να δώσει αμνηστία σε όλες τις παρανομίες, υφαρπαγές, πλαστογραφίες, βιαιότητες, παρατυπίες που διαπράχτηκαν στα 30 τελευταία χρόνια με πρωταγωνιστές τους ισχυρούς, το μαύρο χρήμα, τους πολιτικούς. Παρακάμπτει οριστικά τα ιστορικά δίκαια των πραγματικών ιδιοκτητών και ανακόπτει κάθε διεκδίκηση. Στη δική μας περίπτωση σημαίνει τραγική εξέλιξη, διότι θα οριστικοποιηθούν οικονομικές, δημογραφικές και εθνολογικές αλλοιώσεις σε βάρος του Ελληνισμού και ο Ελληνισμός θα προκύψει άκληρος, χειρότερα από την εποχή των τσιφτσίδων. (Διότι ακολουθεί η ευρέος εμπειρία της πώλησης της γης σε άλλα χέρια για πέντε δεκάρες!!!)

Οι πατριωτικές κορώνες και ο πραγματικός ρόλος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Υπό την οπτική αυτή γωνία και ξεκινώντας από τα παζάρια του ίδιου του Ράμα και των εκπροσώπων του με τους εκπροσώπους της ΟΜΟΝΟΙΑΣ- Χιμάρας, μοιάζουν προβοκάτσες, οι ταραχές στη Χιμάρα του 2019, καθοδηγούμενες από την ΟΜΟΝΟΙΑ, ως έκφραση της δήθεν αντίδρασης για την εφαρμογή του σχεδίου ανάπτυξης της παλιάς Χιμάρας. (Το ίδιο σχεδόν χωροταξικό σχέδιο εφαρμόστηκε μετά από λίγους μήνες με την πλήρη στήριξη της ίδιας ηγεσίας της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, έχοντας στο πλευρό και εκπροσώπους της ελληνικής πρεσβείας στα Τίρανα. Το επιχείρημα ήταν ότι δεν ήθελαν να σταθούν εμπόδιο σε επένδυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανάπτυξης.

Ο νεοεκλεγής δήμαρχος Γ. Γκόρος από το Σ. Κόμμα, στο ξεκίνημά του και για να αποχτήσει ίσως τη συμπαράσταση της Ελλάδας, ενημέρωσε την πρεσβεία στα Τίρανα (2013) με συγκεκριμένους φακέλους και με επιχειρήματα για το πλιάτσικο στο περιουσιακό της Χιμάρας. Υπάρχουν πληροφορίες ότι μέχρι και τρία χρόνια αργότερα παρείχε πληροφορίες σε ελληνικούς θεσμούς για τις εξελίξεις στη Χιμάρα. Κατά περίεργο τρόπο όμως, με αιχμή του δόρατος την ιδεολογική του ταυτότητα, έγινε το κόκκινο πανί «για τον ταύρο» της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, μέχρι που λίγο αργότερα αιτήθηκε και επιτεύχθηκε η άρση της ελληνικής ιθαγένειάς του.

Ωστόσο η πολιτική ηγεσία της ΟΜΟΝΟΙΑΣ και του ΚΕΑΔ δεν παρείχαν καμιά στήριξη στους Έλληνες της Χιμάρας που τα είχαν βάλει με τα θηρία του Ράμα.

Το σχέδιο Ράμα σε πλήρη εξέλιξη.

Καταλήγοντας διαπιστώνεται, ότι το σχέδιο Ράμα είναι σε πλήρη εξέλιξη. Οι στρατηγικές τουριστικές επενδύσεις έχουν καταλάβει το σύμπαν στη Χιμάρα. Το κράτος, με χρήματα στρατηγικών εταιρών του Ράμα επενδύει για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών. Οι κακές γλώσσες αναφέρουν ότι το τούνελ στο Λογαρά που ανέλαβαν τουρκικά συμφέροντα γίνεται για να στηρίξει το τουριστικό θέρετρο εκατομμυρίων Ευρώ, ανθρώπου κοντά στο Ράμα.

Στους Δρυμάδες και σε άλλες κοινότητες, η αναπαλαίωση των παραδοσιακών σπιτιών και δομών που έγινε από το κράτος, συνοδεύτηκε από την εκστρατεία ξεπουλήματος τους από τους ίδιους του Έλληνας ιδιοκτήτες τους, σε Αλβανούς με πολλά χρήματα, μεταξύ αυτών και γνωστών πολιτικών και δημοσιογράφων. Η όλη εικόνα θυμίζει επιβεβαίωση της «προφητείας» Τένεντ ότι κάποια στιγμή στη Χιμάρα θα γίνει το έλα να δεις.

4. Το ισχυρό κίνητρο του ανθελληνισμού και η δική μας αδράνεια στον αφελληνισμό.

Όλη αυτή η αρένα λεηλασίας, βίαιης απαλλοτρίωσης και αλλοτριώσης μέσω πλαστογράφησης εγγράφων, υποκινείται, ανοιχτά ή συγκεκαλυμμένα, με τον μύθο του ανθελληνισμού, δηλ ότι πρέπει να εξαφανιστεί οτιδήποτε έχει ελληνική συσχέτιση.

Μείναμε στο «πρέπει» ή «θα έπρεπε».

Υπό αυτές τις συνθήκες, όταν το πρόβλημα στην ΕΕΜ, περισσότερο από οικονομικό, έχει βαθύ πολιτικό και εθνικό χαρακτήρα και η αντιμετώπισή του απαιτεί διπλή διάσταση. Αρχικά, απαιτείται πολιτική εναντίωση, ως συνεχή αναγκαιότητα, σε όλα τα επίπεδα και με όλα τα μέσα. Παράλληλα, απαιτείται η αντιμετώπιση των προβλημάτων μέσω της δικαστικής οδού, κατά περίπτωση, και σε όλες τις βαθμίδες των αλβανικών δικαστηρίων και μέχρι το Στρασβούργο, σε συνδυασμό με ποινικές και αστικές αγωγές εναντίον οποιουδήποτε καταχραστή, πλαστογράφου και παραβάτη του νόμου.

Αυτή η διαπίστωση ή συμπέρασμα ανήκει στην κατηγορία του «πρέπει» ή «θα έπρεπε». Η πραγματικότητα είναι εντελώς διαφορετική. Παρόλο που υπήρχε μια ιστορική εμπειρία, έστω και σε διαφορετικές συνθήκες, παρότι οι προθέσεις και οι στόχοι ήταν εμφανείς και πολύ γρήγορα έγιναν χειροπιαστοί, η αντίδραση της κοινότητας της ΕΕΜ, είτε σε επίπεδο πολιτικό, είτε σε διοικητικό, είτε ακόμα σε δικαστικό, ήταν σποραδική και βραδυκίνητη, σε τέτοιο σημείο όπου άφοβα μπορεί κανείς να μιλήσει για συνενοχή των αρχών της ΕΕΜ. Εκείνοι που είχαν τη νομική και θεσμική υποχρέωση να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή αυτής της ζωτικής προσπάθειας για την ταυτότητά μας, αποσύρονταν δείχνοντας παθητική συνενοχή. Δεν αντιδρούσαν ούτε όταν το ζητούσε, επίσημα, ακόμα και η Αθήνα.

Οι μειοδοτικοί παράμετροι που ενσαρκώνονται στο υπόμνημα του 1998-99

Μια πρώτη σοβαρή κίνηση έγινε το 1998-99 με τη διοργάνωση του επίσημου υπομνήματος εναντίον αυτού του φαινομένου, το οποίο, σε σύγκριση με τα μεγέθη των 20 χρόνων που ακολούθησαν, ήταν ακόμη στα σπάργανα. Αλλά και η χρονική στιγμή ήταν πολύ ευνοϊκή. Οι εξελίξεις στη Σερβία και στο Κοσσυφοπέδιο απαιτούσαν από τα διεθνή φόρουμ μεγάλη προσοχή στα προβλήματα εθνικού χαρακτήρα των

μειονοτήτων στην περιοχή. Από την άλλη πλευρά, ήταν εμφανής η ευαισθησία στα προβλήματα της ΕΕΜ από την γερμανική προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό επιβεβαιώθηκε από την πρωτοβουλία της γερμανικής πρεσβείας στα Τίρανα, η οποία την περίοδο αυτή, ζήτησε από την αλβανική κυβέρνηση, παρουσία όλων των διπλωματικών αντιπροσωπειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα Τίρανα, να λάβει δραστικά μέτρα για να διασφαλίσει την τάξη, την ηρεμία και την ασφάλεια στην ΕΕΜ. Αφορμή γι' αυτό αποτέλεσε εξίσου ένα υπόμνημα που οργάνωσε η κοινωνία των πολιτών στην ΕΕΜ, με αποδέχτες τα διεθνή φόρουμ, για να σταματήσει η αβεβαιότητα στην κοινότητά μας, που προκλήθηκε από τις απαγωγές εννέα μελών της ΕΕΜ, από μαζικές ένοπλες ληστείες στις «μειονοτικές» κοινότητές μας, αλλά και από τις περιπτώσεις υφαρπαγής της γης, ιδιοκτησία της κοινότητάς μας, με αμφισβητήσιμες μεθόδους, εργαλεία και έγγραφα.

Το Υπόμνημα στο οποίο αναφερόμαστε στη συνέχεια, είχε ως αντικείμενο μόνο το φαινόμενο της υφαρπαγής και λεηλασίας της γης, ιδιοκτησία της κοινότητας της ΕΕΜ και απευθυνόταν επίσης στη διεθνή κοινότητα. Και το συγκεκριμένο Υπόμνημα ήταν μια προσωπική πρωτοβουλία του υποφαινόμενου που, προς μεγάλη έκπληξη εγκρίθηκε από το Γενικό Συμβούλιο της ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Το περιεχόμενο του υπομνήματος, οι ύποπτες τροποποιήσεις και η εξαφάνισή του.

Το υπόμνημα τόνιζε ότι το αλβανικό κράτος, βασισμένο στις πολιτικές αποφάσεις της πάλαι ποτέ Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στις πρακτικές της για την υφαρπαγή και αλλοτρίωση της ιδιοκτησίας της χριστιανικής κοινότητας, πραγματοποιεί την εκ νέου αλλοτρίωση της γης μας και την οικονομική και δημογραφική αλλοίωση της ΕΕΜ ακόμη και σε περιοχές με συμπαγή ελληνικό πληθυσμό. Πρόκειται, επισημαίνει το Υπόμνημα ότι, πρόκειται για μία επιχείρηση σε όλη τη γεωγραφία αυτών των περιοχών, η οποία υλοποιείται μέσω αυθαίρετων δικαστικών αποφάσεων, με πλαστά έγγραφα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, έχοντας την υποστήριξη συγκεκριμένων κρατικών δομών. Αναφορικά μ' αυτά τα φαινόμενα στην εθνική ελληνική μειονότητα, το υπόμνημα απαιτούσε, μεταξύ άλλων, την άμεση διακοπή όλων των διαδικασιών για την επιστροφή και αποζημίωση ιδιοκτησιών σε πρώην ιδιοκτήτες έως ότου διαπιστωθεί η προέλευση της ιδιωτικής αυτής περιουσίας στη χώρα, την ακύρωση όλων των δικαστικών και λοιπών αποφάσεων που στηρίζονταν στους πρόσφατους ύποπτους νόμους ή κατά παράβαση αυτών και την ποινική δίωξη όλων των καταπατητών αυτών των διαδικασιών.

Το Υπόμνημα αυτή πλαισιώθηκε από 15.000 υπογραφές, που αποτελούσαν την μεγαλύτερη υποστήριξη της πολιτικής δράσης στην ιστορία της ΕΕΜ. Αλλά αυτό που διαπιστώθηκε ήταν οδυνηρό. Οι δομές της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, με επικεφαλής τον πρόεδρό της, κ. Βαγγ. Ντούλε, οι ελεγχόμενοι απ' αυτόν δήμαρχοι στις ελληνικές μειονοτικές περιοχές, και οι άλλες δομές εκπροσώπησης της ΕΕΜ, έδειξαν ελάχιστο ή καθόλου ενδιαφέρον για την συλλογή των υπογραφών, αναγκάζοντάς μας να αναλάβουμε παράλληλη δράση, πιστεύοντας πολύ, όπως συνέβη πραγματικά, στην ετοιμότητα των απλών ανθρώπων των χωριών της Ε.Ε.Μ. αλλά και των συλλόγων των μεταναστών μας, ανά τον κόσμο.

Στη συνέχεια, ο πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, κ. Βαγγ. Ντούλε, ζήτησε, ώστε το περιεχόμενο του Υπομνήματος να τροποποιηθεί προς άμβλυνση των αιτημάτων, ιδίως στο σημείο που αφορούσε στο φαινόμενο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εγώ φυσικά αρνήθηκα καθώς είχε εγκριθεί από το συλλογικό όργανο λήψης αποφάσεων

της ΟΜΟΝΟΙΑΣ. Προετοίμασα το Υπόμνημα σε 15 αντίτυπα, ένα για κάθε παραλήπτη, που ήταν οι χώρες μέλη της Ε. Ένωσης, οι ΗΠΑ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΑΣΕ (η εκτύπωση των αντιγράφων έγινε με προσωπική δαπάνη στα Ιωάννινα) και παραδόθηκε στον κ. Ντούλε. Αυτός, κρυφά από μένα και σε συνεργασία με τον δικηγόρο της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, άλλαξαν το κείμενο του Υπομνήματος. Αλλά αυτή η αλλαγή δεν του χρησίμευσε καθώς το Υπόμνημα δεν εστάλη πουθενά, εξαφανίστηκε.

Τα δικαιώματα της ΕΕΜ, αντιστάθμιση στα συμφέροντα της Ελλάδας με την Αλβανία.

Την χρονική εκείνη περίοδο, ο πρωθυπουργός της χώρας, κ. Πιρ Μετα, θα επισκεπτόταν την Αθήνα με σκοπό να υπογράψει την συμφωνία για την ανάπτυξη εγκαταστάσεων των Ελληνικών Πετρελαίων στο Δυρράχιο. Εγώ, από τη θέση του πολιτικού γραμματέα της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, ζήτησα επίμονα ώστε στην ατζέντα της επίσκεψης να τεθούν και τα ζητήματα που διαπραγματεύονταν στο εν λόγω Υπόμνημα. Κλήθηκα μερικές φορές στο διπλωματικό σώμα για να παραιτηθώ από την εν λόγω αξίωση, αλλά δεν δέχτηκα, υπογράφοντας με αυτόν τον τρόπο την πολιτική μου απομάκρυνση από την ηγεσία της ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Ο Μετα υποσχέθηκε στην Αθήνα την υλοποίηση της συμφωνίας, αλλά όταν έφτασε στα Τίρανα, δύο από τους υπουργούς του αντέδρασαν έντονα, επιμένοντας να ανοίξει ο δρόμος στα τούρκο-αραβικά πετρέλαια μέσω της Βόρειας Κύπρου. Ο κ. Μετα, παρόλο που ανάγκασε τους δύο υπουργούς του να παραιτηθούν, υποχώρησε στην απόφασή του σχετικά με την Ελλάδα. Τότε ο Έλληνας πρεσβευτής στα Τίρανα, εκβίασε τον κ. Μέτα με την προβληματική που αντιμετώπιζε η ΕΕΜ. Ο Πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, κ. Βαγγ. Ντούλε κλήθηκε επειγόντως στα Τίρανα και πήρε το κείμενο στα ελληνικά για μία συνέντευξη τύπου στα Τίρανα, κείμενο το οποίο αντιμετώπιζε με σκληρή γλώσσα τα προβλήματα της ΕΕΜ. Η συνέντευξη τύπου δεν παραχωρήθηκε καθώς ο Μέτα δέχτηκε και υπέγραψε την ελληνική προσφορά. Μετά από αυτό, το Υπόμνημα εξαφανίστηκε, παρόλο που ο κ. Ντούλε είχε δηλώσει ότι την είχε στείλει στις Βρυξέλλες. Δύο χρόνια αργότερα επισκέφθηκε τις Βρυξέλλες αντιπροσωπεία με εκπροσώπους διαφόρων οργανισμών του Ελληνισμού της Αλβανίας που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Η αντιπροσωπεία ζήτησε το υπόμνημα στην πιθανή διεύθυνση και διαπίστωσε ότι δεν είχε φτάσει ποτέ!!!

Ανέφερα αυτές τις λεπτομέρειες σχετικά με την τύχη του συγκεκριμένου Υπομνήματος, για να γίνει κατανοητό ότι, αυτή η πραγματικότητα θα επαναλαμβανόταν στο μέλλον από τους εκπροσώπους της πολιτικής εξουσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης της ΕΕΜ, σε γεωμετρική πρόοδο ή παράλληλα με την καλπάζουσα αύξηση των περιπτώσεων της λεηλασίας και αλλοτρίωσης της ακίνητης περιουσίας της ΕΕΜ σε διάφορες κατηγορίες γαιών. Εν τω μεταξύ, η πολιτική εκπροσώπηση της ΕΕΜ συγκεντρώθηκε για τα επόμενα 20 χρόνια (τουλάχιστον μέχρι την σύνταξη της παρούσας ανάλυσης) στα χέρια ενός μόνο ανθρώπου που ονομάζεται Βαγγ. Ντούλες.)

Είναι απλώς περιστασιακή και αυθόρμητη η στάση της Αθήνας....

Παροιμιώδη είναι στην υπόθεση αυτή η στάση της Αθήνας. Το αδιάφορο δε σημαίνει τίποτε. Εκτός από τα αναφερθέντα, με τις εξελίξεις στη Χιμάρα, ή με την αξιοποίηση των δικαιωμάτων μας ως μέσο πίεσης προς τα Τίρανα για δικά της συμφέροντα, είναι αξιοσημείωτη η αδιάφορη στάση της Αθήνας για την αντιμετώπιση

της κατάστασης. Μοιάζει σαν έχει υιοθετήσει την ταχτική της ηγεσίας της ΟΜΟΝΟΙΑ-ΚΕΑΔ που στην ύπαρξη προβλημάτων στην ΕΕΜ, αναζητάει την πολιτική της επικράτηση και όχι στην επίλυση αυτών. Με αποτέλεσμα η κατάσταση να πηγαίνει κάθε πέρυσι και καλύτερα. Ενδεικτική παραμένει η περίπτωση αναφορικά με το αίτημα για σύσταση νομικού θεσμού αποτελούμενου από Έλληνες νομικούς και δικηγόρους για να αντιμετωπίσουν την κατάσταση εφόσον οι εγχώριοι, λόγω καταγωγή, είναι ευάλωτοι και εύκολα εξαγοράσιμοι. Το 2016, στην επέτειο ίδρυσης της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, εκπρόσωπος του δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, εξέφρασε τη βούληση και την ετοιμότητα, να αναλάβει αφιλοκερδώς έργο ο συγκεκριμένος σύλλογος. Δεν έλαβε ποτέ απάντηση. (!) Σε μερικούς μήνες, τον Ιούνιο, το αίτημα τέθηκε στον Έλληνα Υπουργό Εξωτερικών στη συνάντηση που εκείνος είχε με στελέχη της ΕΕΕ στα Τίρανα. Ο Πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ στη συνάντηση αυτή, απέρριψε ως αδικαιολόγητο το αίτημα αυτό.

Στις αρχές του 2020, η ελληνική πρεσβεία στα Τίρανα ζήτησε για την υπόθεση αυτή γραπτό αίτημα από τον δήμαρχο Φοινικαίων. Το ζήτησε διότι δεν πίστευε ότι ο δήμαρχος δε θα το επιχειρούσε. Δεν έλαβε ποτέ απάντηση.

Κανένα αγκάθι στα πόδια των ενόχων... Οι ψηφίδες στο παζλ αφελληνισμού

Είναι γεγονός ότι κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα άτομα με θεσμική ευθύνη για την προστασία των ιδιοκτησιών, οι δήμαρχοι, στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, αρεστοί εκλεγμένοι από τον κ. Βαγγ. Ντούλε, ήταν αδιάφοροι και πολύ παθητικοί στα προβλήματα αυτά. Υπάρχουν εκείνοι που έχουν αποδεχθεί την κατάσταση υπογράφοντας οι ίδιοι τις άδικες αποφάσεις για την επιστροφή της περιουσίας στους δήθεν πρώην Αλβανούς ιδιοκτήτες. Έχουν μάλιστα αναφερθεί στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ότι υπάρχουν και μερικοί που έχουν εκδώσει γραπτά πιστοποιητικά υπέρ των «πρώην ιδιοκτητών».

Ερασιτεχνισμός από μας και σκοπιμότητες από τους άλλους στη δικαστική αντιμετώπιση του ιδιοκτησιακού μας.

Πολύ λίγες από αυτές τις υποθέσεις παραπέμφθηκαν στα δικαστήρια από αυτούς και ακόμα λιγότερες έχουν κερδηθεί. Ωστόσο, σχεδόν για καμία από αυτές τις υποθέσεις δεν επιδίωξαν την νομική οδό σε όλες τις βαθμίδες της Αλβανικής δικαιοσύνης και συνεπώς είναι κατανοητό ότι καμία από αυτές δεν έφθασε στο δικαστήριο του Στρασβούργου.

Εν τω μεταξύ, πολλές δικαστικές αποφάσεις και δικογραφίες παραμένουν στο παρασκήνιο και οι αναγνωρισμένοι σ' αυτές «νέοι ιδιοκτήτες τους» στις περιουσίες μας περιμένουν να επέλθει η περίοδος των 20 ετών (χρησικτησία) για να αποκτήσουν το αποκλειστικό δικαιώματα ιδιοκτησίας, ανεξάρτητα εάν έχουν ή δεν έχουν δίκιο, καθώς επίσημα καμία αντίδικη πλευρά δεν έχει αξιώσεις σε σχέση μ' αυτό, γεγονός το οποίο κηρύσσει ότι στο προσεχές μέλλον θα πολλαπλασιαστούν οι περιπτώσεις (σαν αυτές τύπου Cini) που θα εμφανιστούν ξαφνικά στις περιοχές μας με μία απόφαση ιδιοκτησίας στο χέρι που περιλαμβάνει και τα σπίτια μας, αλλά κανείς δεν θα μπορεί να διαμαρτυρηθεί και θα υποπέσουμε στην αναζήτηση ελέους από τον νέο-οθωμανισμό.

Μειοδότες ... οι ίδιοι απλοί Βορειοηπειρώτες

Υπάρχουν ωστόσο και άλλες διαστάσεις επί του θέματος που συμπληρώνουν την εικόνα του αφελληνισμού των περιοχών του Ελληνισμού στην Αλβανία.

Αμελείς στην απόκτηση των τίτλων ιδιοκτησίας

Μια πρώτη αφορά, την αδράνεια των Ελλήνων για να αποκτήσουν τους τίτλους κυριότητας των ακινήτων περιουσιών τους. Επιδεινώνουν το κλίμα αυτό τα συνεχιζόμενα κωλύματα της αλβανικής νομοθεσίας και θεσμών και το γνωστό απαραίτητο ρουσφέτι. Γνωστές όμως οι συνέπειες με την πάροδο του χρόνου. Πρόκειται για νούμερα που αγγίζουν το 55 τοις εκατό των περιπτώσεων.

Το ξεπούλημα της ακίνητης περιουσίας

Στο αντίθετο αυτής της πραγματικότητας κινείται η τάση ξεπουλήματος των ακινήτων περιουσιών από τους ίδιους τους Βορειοηπειρώτες σε αλβανικής καταγωγής αγοραστές. Στο Αργυρόκαστρο μάλιστα, συστάθηκαν ειδικά γραφεία, δύο, που αναλάμβαναν την απόκτηση των τίτλων κυριότητας των περιουσιακών στοιχείων των Βορειοηπειρωτών μετά τη σύμφωνη γνώμη τους για την πώλησή τους σε προαποφασισμένους αγοραστές. Ο αριθμός αυτών των περιπτώσεων έχει πληθύνει. Οι δημοτικές μας αρχές γνωρίζουν τα μεγέθη αλλά δεν σιωπούν (!) Ούτε οι πολιτικοί εκπρόσωποι αντιδρούν. (Οι Βορειοηπειρώτες αυτοί δε θέλουν να ξέρουν ότι την αγροτική γη την έλαβαν ως εγγυητές της τήρησης και διασφάλισης της Πατρίδας και όχι για να την πουλήσουν και επωφεληθούν προσωπικά.

Η ανεύθυνη ενοικίαση για ψωροδεκάρες

Στο ίδιο μήκος κύματος μετράει και η παραχώρηση με νοίκι των αγροτικών εκτάσεων σε Αλβανούς κτηνοτρόφους και αγρότες. Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε μαζικά κάπου το 2005 όταν ο δήμαρχος Αλύκου ανέλαβε ρόλο μεσολαβητή και εγγυητή στην ενοικίαση τεράστιων εκτάσεων γης σε Αλβανούς. Η ταχτική αυτή δεν απόδωσε όσο η άμεση ενοικίαση πρόσωπο με πρόσωπο έναντι ψωροδεκάρων. Μετά εμφανίστηκαν οι μαζικές ενοικιάσεις αγροτικής γης από σύνολο χωριών σε ένα άτομο αλβανικής καταγωγής, όπως στην περίπτωση της Δρόπολης, που αριθμούνται μερικές χιλιάδες στρέμματα. (Εκτός από την καταστροφή της γονιμότητας της γης, λόγω της καλλιέργειας του ίδιου φυτού για πολλά έτη, караδοкеί και ο κίνδυνος της απώλειας της κυριότητας εφόσον σε πολλές περιπτώσεις η ενοικίαση γίνεται με καλή την πίστη.) Χαρακτηριστικό μένει η ετοιμότητα των δημοτικών και κρατικών αρχών προς εξυπηρέτησή τους με όλα τα μέσα, ενώ την ίδια στιγμή στερούνται της ίδιας υποστήριξης οι Έλληνες που επίσης πασχίζουν να κάνουν το ίδιο πράγμα.

Ενοικιάσεις περιουσιών, σε βοσκοτόπια, λιβάδια, δάση κλπ, πραγματοποιούν και οι δημοτικές μας αρχές και η ορθόδοξη εκκλησία με επωφελούντες αλβανικής καταγωγής.

Οι ανθελληνικές παρεμβάσεις του κράτους

Υπάρχουν ωστόσο και άλλοι αμεσότεροι τρόποι αλλοτρίωσης των γαιών στην ΕΕΜ. Είναι γνωστό το γεγονός ότι επανειλημμένα οι αλβανικές κυβερνήσεις έχουν ζητήσει από τις δημοτικές μας αρχές εκατοντάδες στρέμματα κοινοτικής περιουσίας (είτε κρατικής) για να αξιοποιηθούν για την αποζημίωση των πρώην ιδιοκτητών. Επίσης, με θεσμικές κρατικές αποφάσεις και ρυθμίσεις αλλοιώνονται τα ιστορικά γεωγραφικά όρια σε βάρος των ελληνικών κοινοτήτων, όπως στην περίπτωση της Δερβιτσάνης, στη Δρόπολη.

Πλειοδότες στους πλειστηριασμούς των δήμων οι Αλβανοί.

Στο ίδιο πλαίσιο, αυξάνει συνεχώς ο αριθμός των αλβανικής καταγωγής πολιτών που διεκδικούν και αγοράζουν εκτάσεις στις δημοπρασίες που οργανώνει ο δήμος για την πώληση εκτάσεων, οι οποίες ή δεν έχουν μοιραστεί με το νόμο 7051, ή αναγνωρίζονταν ως κρατικές και μεταβιβάστηκαν στους δήμους.

Το σκάνδαλο με τα αιολικά πάρκα.

Αποτελεί όμως για εθνικό σκάνδαλο η περίπτωση με τα αιολικά πάρκα στην οροσειρά που χωρίζει τους δύο ελληνικούς μειονοτικούς δήμους μας. Το Μάρτη του 2019 και λίγο πριν από τις δημοτικές εκλογές, με εσπευσμένες διαδικασίες, ο δήμος Φοινικαίων παραχώρησε δικαιώματα αξιοποίησης εκτάσεων χιλιάδων στρεμμάτων από τη Μουζίνα μέχρι το Ντριάνο, σε εταιρία τα στοιχεία της οποίας δεν επιβεβαιώνονται επίσημα, αλλά είναι ύποπτων συμφερόντων. Το Ιούνιο 2020 με τις ίδιες εσπευσμένες διαδικασίες και αδιαφανή τρόπο, ο Δήμος Δρόπολης παραχώρησε για τους ίδιους σκοπούς εκτάσεις από τη Λευτοκαριά (Σωφράτικα) μέχρι τη Μουζίνα.

Οι άγνωστες αλλοεθνικές εταιρίες, αν και φαίνονται ανά δύο για τον κάθε δήμο, έχουν τον ίδιο παρονομαστή. Τα στοιχεία μιλούν ότι πρόκειται για μία ίδια για τους δύο δήμους εταιρία. Στη σύμπραξη εμφανίζονται και κάποιες δικές μας μικρές εταιρίες οι οποίες σε παραπέμπουν σε ιδιωτικά συμφέροντα της αρχής των δήμων.

Οι ευνοϊκές συνθήκες για δημογραφική αλλοίωση.

Υπάρχει στο πλαίσιο αυτό η δημογραφική αλλοίωση των περιοχών μας, φαινόμενο που πολλαπλασιάζει και παγιώνει τις συνέπειες αφελληνισμού. Ασφαλώς, η αποψίλωση του ελληνικού στοιχείου κάνει πιο αισθητό και περισσότερο επικίνδυνο το φαινόμενο. Και δεν πρόκειται μόνο για την περίπτωση της Τσούκας, Όπου το ελληνικό στοιχείο έχει κυριολεκτικά σβήσει, ούτε για εκείνων της Λειβαδιάς, της Φοινίκης, του Μεσοποτάμου του Γεωργουτσατιού, των Βρυσσερών, του Ραντατιού όπου δίνεται σκληρή μάχη, αλλά για ένα γενικότερο φαινόμενο. Στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας, περισσότερες από 1100 οικογένειες αλβανικής καταγωγής, πολιτογραφήθηκαν στους ελληνικούς μειονοτικούς δήμους αποχτώντας σπίτια και περιουσίες.

Η σημερινή τραγική κατάσταση και η σιωπή των αρχών μας...

Συνεπώς, σήμερα, η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή και για το γεγονός ότι, οι αιρετοί στην τοπική αυτοδιοίκηση δεν θέλουν να δώσουν συγκεκριμένα στοιχεία για το τι συμβαίνει πραγματικά με τις ιδιοκτησίες της ΕΕΜ. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η Χιμάρα, όπου για μία περίοδο 8 ετών (2003-2011) ο Δήμος διευθυνόταν από το δεξί χέρι του κ. Ντούλε και συγχρόνως πρόεδρο της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, κ. Βασίλη Μπολάνο. Πρόκειται για μία περίοδο που εγκαταστάθηκαν και σταθεροποιήθηκαν όλες οι πιθανές μορφές λεηλασίας και αλλοτρίωσης της γης των κατοίκων της Χιμάρας που περιεγράφηκαν παραπάνω. (Με αδιάντροπο τρόπο ο Μπολάνος επιδίωξε να αποποιηθεί τις σοβαρές ενοχοποιητικές ευθύνες μπροστά στον Έλληνα Υπουργό Εξωτερικών, κ. Κοτζιά, με το γνωστό κλισέ ότι για τα πάντα φταίνε οι Αλβανοί.)

Αναφέρεται συχνά ότι ο τότε πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ κ. Λ. Παπάς παρέδωσε στον Έλληνα υπουργό Εξωτερικών κ. Κοτζιά, κατά την επίσκεψή του στα Τίρανα, τον Ιούνιο του 2016, έκθεση σχετικά με την δημιουργηθείσα κατάσταση στην ΕΕΜ, στο θέμα αυτό. Αυτή η αναφορά, όμως, ουδέποτε δημοσιοποιήθηκε και δεν είναι γνωστοί ούτε οι συντάκτες της, ούτε το περιεχόμενό της. Αλλά αυτό που έχει σημασία

είναι το γεγονός ότι, ο πρόεδρος της ΟΜΟΝΟΙΑΣ, που συμμετέχει ως εμπειρογνώμονας σε πολεοδομικά συμβούλια των κοινοτήτων και δήμων μας και με πλήρη επίγνωση της ύποπτης δραστηριότητάς τους εις βάρος των συμφερόντων της ΕΕΜ, έχει υπερασπιστεί δημόσια και επανειλημμένως τις ενέργειες των εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης της ΕΕΜ, εκλεγμένοι κυρίως από την ΟΜΟΝΟΙΑ. Ο ισχυρισμός του σχετίζεται με το επιχείρημα ότι, τις ιδιοκτησίες μας δεν τις άρπαξαν και αλλοτρίωσαν οι εν λόγω εκπρόσωποι, αλλά οι Αλβανοί. Οι εκπρόσωποί μας, αναφέρει ο κ. Παπάς, δεν κέρδισαν τίποτα(!). Δεν είναι γνωστό πόσο πιστεύει και ο ίδιος αυτά που λέει ή υπάρχει κάποιος άλλος λόγος που τα λέει, αλλά προσωπικά είμαι πεπεισμένος ότι, εάν η ΟΜΟΝΟΙΑ και οι εκπρόσωποί μας αντιδρούσαν και ενεργούσαν εγκαίρως και όπως υπαγορεύει ο νόμος και τα κοινοτικά συμφέροντα που εκπροσωπούν, οι Αλβανοί «πρώην ιδιοκτήτες» ή οι ψευτοκληρονόμοι τους, δεν θα αποκτούσαν κανένα τετραγωνικό μέτρο ιδιοκτησίας της ΕΕΜ στην Αλβανία.

Στην πραγματικότητα, όλοι οι εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης μετατρέπουν σε σημαία στην εκλογική τους εκστρατεία το πρόβλημα της λεηλασίας και της αλλοτρίωσης των λιβαδιών, δασών, οικοπέδων από «πρώην ιδιοκτήτες» αλβανικής εθνικότητας και δεσμεύονται να λύσουν αυτό το πρόβλημα-γάγγραινα. Αλλά μόλις έρχονται στην εξουσία, ξεχνούν τις υποσχέσεις τους και κάνουν το ίδιο με τους προκατόχους τους. Και οι ίδιοι κάνουν τα ίδια λάθη και μετά δεν μπορούν να μιλήσουν (!!!) Ενδεικτικό το παράδειγμα με το δήμο Φοινικαίων. Με την ανάληψη των καθηκόντων ο Δήμος ανακοίνωσε με φανφάρες τον σχηματισμό ειδικής διεύθυνσης με αντικείμενο την καταγραφή και επίλυση του ιδιοκτησιακού και την εξασφάλιση των τίτλων ιδιοκτησίας από τους δημότες. Μετά από κάποιους μήνες «δράσης» χωρίς αποτέλεσμα η διεύθυνση εξαφανίστηκε.

Το ερώτημα καρφί: Ποιος ελέγχει και υπαγορεύει τη δραστηριότητα των «αιρετών»;!

Είναι ακριβώς αυτή η κατάσταση που θέτει διαρκώς ερωτήματα σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζουν οι εν λόγω εκπρόσωποι της ΕΕΜ και το ποιος ελέγχει και υπαγορεύει τη δραστηριότητά τους. Μια χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή του δήμαρχου της επαρχίας Αλύκου, κ. Χρήστο Καΐση. Το 2003, η υποψηφιότητα για την ανανέωση της θητείας του επικεφαλής της επαρχίας Αλύκου δεν επιτράπηκε από τον ίδιο τον κ. Ντούλε. Στην ουσία ο Ντούλες αδυνατούσε να αγνοήσει τις μαζικές και έντονες καταγγελίες κατά του κ. Καΐση για την παράνομη παραχώρηση οικοπέδων και την ανοχή για την αλλοτρίωση και λεηλασία των βοσκοτόπων της κοινότητας.

Μετά από οκτώ χρόνια ο κ. Καΐσης δήλωσε ότι, ο κ. Ντούλε θα αναγκαζόταν να τον καλέσει ξανά στο τιμόνι της επαρχίας Αλύκου και έτσι συνέβη. Ο Καΐσης έγινε δήμαρχος της επαρχίας Αλύκου και συνέχισε το δρόμο από εκεί που είχε σταματήσει πριν από οκτώ χρόνια, παρόλο που όσοι διαμεσολάβησαν ακολούθησαν ούτως ή άλλως το παράδειγμά του. Την εποχή της θητείας του κ. Χρήστου Καΐση στην επαρχία Αλύκου, με την συμφωνία και άλλων παραγόντων, ένα τμήμα εδάφους της επαρχίας Αλύκου, αυτό που εξασφάλιζε την μόνη πρόσβαση των μειονοτικών περιοχών στη θάλασσα, αλλά με την «συμβολή» των τοπικών διευθυνόντων είχε εξ ολοκλήρου εξαλβανιστεί, με την νέα εδαφική διαίρεση του 2015, πέρασε στον δήμο των Αγίων Σαράντα (!!!).

Παρόλα αυτά, κανείς απ' αυτούς τους επίσημα υπευθύνους δεν κρίθηκε και ούτε τιμωρήθηκε από την κοινότητα της ΕΕΜ αλλά ούτε, και από την επίσημη Αθήνα.

Γνωρίζουμε την κορυφή του παγόβουνου...

Είναι προφανές πως δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η παρούσα ανάλυση είναι πλήρης και εξαντλητική. Ακόμα και εγώ προσωπικά, παρά τα επανειλημμένα αιτήματα και τις ατελείωτες υποσχέσεις των σημερινών μας εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης για βοήθεια με δεδομένα και ερμηνείες των φαινομένων, δεν είχα αυτό το «προνόμιο». Εξαίρεση αποτελεί μία περίπτωση, αλλά τα προσφερόμενα στοιχεία από αυτήν την πηγή θεωρώ λογικό να μην δημοσιευθούν αυτή τη στιγμή. Στην πραγματικότητα δείχνουν ότι γνωρίζουμε την κορυφή του παγόβουνου σχετικά με την αλλοτρίωση και την υφαρπαγή των ιδιοκτησιών της κοινότητας της ΕΕΜ.

Ωστόσο, παραμένει ένα ερώτημα που απαιτεί απάντηση. Πραγματικά, ποιες είναι οι διαστάσεις του εγκλήματος που βιώνουμε και σιωπούμε;!

Το 1998, κατά τη σύνταξη του υπομνήματος που αναφέρθηκε παραπάνω, είχαμε στοιχεία ότι οι «πρώην ιδιοκτήτες» αλβανικής καταγωγής, διεκδικούσαν σε όλες τις περιοχές με συμπαγή πληθυσμό ελληνικής καταγωγής, με εξαίρεση τη Χιμάρα, μία έκταση 40.000 στρεμμάτων με λιβάδια, βοσκοτόπια και δάση. Με προφανείς τρόπους παραβίαζαν κατάφωρα το νόμο και κέρδισαν το 50% απ' αυτά. Σήμερα, μια ιδιωτική πηγή αυξάνει τον αριθμό των υπεξαιρούμενων στρεμμάτων, με τρόπους που προαναφέρθηκαν, σε 200 χιλιάδες. Η ίδια πηγή αναφέρει ότι οι εκτάσεις σ' αυτή τη μοίρα μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερες. Η εν λόγω πηγή, ωστόσο ισχυρίζεται ότι έχει ακριβή στοιχεία.

Γιατί εγώ

Στο πλαίσιο αυτό δεν μπορώ να μη αναφέρω τις επιπλέον προσωπικές μου προσπάθειες για να σωθεί η κατάσταση. Δεν πρόκειται απλώς για την ψηφισμένη πρότασή μου στο νόμο 7501, που έδωσε για πρώτη φορά δωρεά αγροτική γη στους Έλληνες. Αμέσως μετά και σε προσωπική βάση συγκέντρωσα χρήματα και σύστησα επιτροπές για την κατανομή της αγροτικής γης. Στη συνέχεια ανέλαβα πρωτοβουλία συνεργασίας με την Κύπρο για τη σύσταση κάθετων ή κλειστών μονάδων παραγωγής, (παραγωγή καλαμποκιού, διατροφή χοιροστασιών ή ορνιθοτροφιών, πώληση προϊόντων τους ή και της ίδιας της παραγωγής καλαμποκιού, με εξασφαλισμένη αγορά, την Κύπρο). Επίμονη ήταν η πρωτοβουλία μου για σύσταση ιδιωτικής τράπεζας ανάπτυξης των Βορειοηπειρωτών. Δε θα αναφερθώ στη μάχη για να αποκαλυφθούν, το μέγεθος της απληστίας, της λεηλασίας και της υφαρπαγής των γαιών μας, οι αυτουργοί της κατάστασης αυτής, όπως και για να εμποδιστεί το πρωτοφανές αυτό φαινόμενο αλλοίωσης και αφομοίωσης, αλλά θα σημειώσω ότι με την δική μου παρότρυνση, το Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στο Αργυρόκαστρο, ανέλαβε να δίνει το παρόν στις δίκες παρωδίες εμποδίζοντας όσο είναι δυνατό τον περαιτέρω εκφυλισμό τους σε βάρος μας. Σε όλες μου τις προσπάθειες όμως είχα απέναντι ένα κατεστημένο, που δυστυχώς επωφελούνταν από τις δύο πρωτεύουσες.

Τέλος, όπως και να έχει, πρόκειται για μια σοβαρή κατάσταση, άνευ προηγουμένου στην ιστορία των αιώνων μας, την οποία και οι αρχιτέκτονες της, η Οθωμανική Αυτοκρατορία, θα την ζήλευε.

Παναγιώτης Ν. Μπάρκας

ΒΑΣΙΛΗΣ Κ. ΝΤΙΛΙΟΣ

**ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙ ΤΣΙΦΛΙΚΙΩΝ**

**Μια μονογραφία του δικηγ. Β. Κ. Ντίλιου δημοσιευμένη στην
εφημερίδα «Ηπειρωτική Άμυνα» που εξέδιδε ο ίδιος στο
Αργυρόκαστρο το 1913-1916)**

Αργυρόκαστρο 1916

***Εδώ και στην επόμενη σελίδα θα υπάρξουν φωτοτυπίες από
την εφημερίδα του 1916***

ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΣΙΦΛΙΚΙΩΝ¹

υπό Β. Κ. Ντίλιου,
Νομικού Συμβούλου και μέλους του
Νομαρχιακού Συμβουλίου Αργυροκάστρου

§. Τι είναι τσιφλήκι

Ο περί Γαιών Τουρκικός Νόμος τόσον δια του άρθρου 8 όσο και δια του άρθρου 130 δεν ευνοεί την συγκέντρωσιν μεγάλης εκτάσεως γαιών, (όση είνε η αποτελούσα την περιφέρειαν ενός χωρίου) εις χείρας ενός ατόμου. Μόνον εν εσχάτη ανάγκη, ότε δηλ. δεν είνε δυνατόν να επανέλθη, εις την προτέραν κατάστασιν ένα ερημωθέν χωρίον, μέχρι τότε επιτρέπεται ίνα αι γαίαι του τοιούτου χωρίου δίδοντας εις έν, δύο ή τρία άτομα συλλήβδην δια να μετασχηματισθή το χωρίον εις αγρόκτημα (τσιφλικ).

Τι είνε τσιγλίκ ορίζει ο περί Γαιών Νόμος δια του άρθρου 131, όπερ διακρίνει δύο ειδών τσιφλίκια ήτοι:

1. το κατά Νόμον τσιφλήκι, το οποίον είνε αγρός εκτάσεως καλλιεργούμενης κατ' έτος δι' ενός ζεύγους βοών (τσιφτ) και φέρων πρόσοδον. Σύγκειται δε εκ γαιών 70-80 στρεμμάτων, όταν η γη είνε πρώτης ποιότητος, ή εξ 100 στρεμμάτων όταν είνε μεσαίας και εξ 130 στρεμμάτων όταν είνε κατωτέρας ποιότητος. Τστρέμμα σύγκειται από 1600 τετραγωνικούς πήχεις.
2. Το κοινώς λεγόμενον τσιφλήκι (το αγρόκτημα) το οποίο περιλαμβάνει τας γαίας μετά των προς καλλιέργειαν αυτών οικοδομηθέντων κτιρίων και των προμηθευθέντων ζώων, σπόρων, γεωργικών εργαλείων και άλλων πραγμάτων.

Εκ του συνδυασμού του άρθρου τούτου μετά των άρθρων 130 του περί Γαιών Νόμου και του αρθρ.1 και 3 του υπό ημερομ. 4 Ιουλίου 1291 (1875). Παραρτήματα του περί Γ. Νόμου και του άρθρου 1, του Νόμου περί κτημάτων εξουσιαζόμενων υπό ορσανών συνάγεται ότι: Τσιφλίκι είνε συνοικισμός, εν ιδιοκτήτας γαίαις, ακτημόνων γεωργών, υποχρεωμένων να καλλιεργώσι ταύτας και διανεμονται τας προσόδους μετά του γαιοκτήμονος κατ' αναλογίαν 2:1, ούτως ώστε δηλ. το 1/3 (το καλούμενον γήμορον) να ανήκει εις τον τσιφλικούχον.

Κατά την αυστηράν νομικήν αντίληψιν, το τοιούτον αγρόκτημα δύναται να περιέχη διαφόρου είδους γαίας, από απόψεως εκμετάλλεύσεις, ήτοι δύναται να περιέχη γαίας καλλιεργήσιμους και λειμώνας και βοσκάς και δάση, αλλ' αι γαίαι αυταί να είνε όλαι μόνον εξ εκείνων, όται παραχωρηθείσαι αρχικώς υπό του Δημοσίου (ως κυρίου), εξουσιάζονται δια ταπίου. Δηλαδή εις τα γνήσια τσιφλήκια του ανωτέρω τύπου δεν εμπεριλαμβάνονται γαίαι εγκαταλελημμένοι (μετρουκέ Ν. περί Γ. άρθρου 5), οίς έχουσι τα κεφαλοχώρια (ιδιόκτητα χωρία, Ν. περί Γ. άρθρο 99) ή γαίαι νεκραί (μεβάτ, Ν. περί Γ. άρθρο 6 και 160).

¹ Το κείμενο αυτό δημοσιεύτηκε σε 3 συνέχειες στην εφημερίδα «Ομόνοια-Konkordia *Concordia*» Αργυροκάστρου, αριθμ. φύλλων: [208]55/ ημ. 2/5 Απριλίου 1919, σελ. 3], [211]58 ημ. 28/11 Μαΐου 1919, σελ. 3] και [215]62 ημ. 16/29 Ιουνίου 1919, σελ. 5]

§. Γενεσιουργός λόγος των τσιφληκίων

Εκ των δύο ειδών του τσιφληκίου του άρθρου 131 του περί Γ. Νόμου, εκείνο που έχει ενδιαφέρον είναι το δεύτερο ήτοι το χωρίον εκείνο το οποίον λέγεται τσιφλήκι, κατ' αντίθεσιν προς το καριέ (κεφαλοχώρι) το οποίο είναι συνοικισμός μικροδιοικητών. Εκ του άρθρου 130 του περί Γ. Νόμου, ο Νομοθέτης ορίζει και τον τρόπον, καθ' ό σχηματίζονται τα τσιφλήκια δι' ό τι λέγει: Αν ερημωθεί από τους κατοίκους του χωρίον τι (καθ' ό διαγράφει το αρθρ. 72 του ιδίου Νόμου) και καταστή αδύνατος η αποκατάστασίς του εις την προτέραν κατάστασιν δια συνοικισμού νέων κατοίκων, τότε αι γαίαι του χωρίου ταύτου πωλούνται εν bloc εις εν, δύο ή τρία άτομα δια να μετασχηματισθή το χωρίον εις αγρόκτημα (τσιφλίκ).

§. Χωρίον [καριέ]

Ο Νόμος δεν δίνει απ' ευθείας τον ορισμόν του χωρίου (καριέ), αλλά κατ' αντιπαγωγήν προς όσα λέγει περί τσιφληκίου δυνάμεθα, συνδιάζοντας τα ανωτέρω άρθρα μετά του αριθμού 8 του αυτού Νόμου να ορίσωμεν το χωρίον (κεφαλοχώρι-καριέ Τουρκιστί), ως συνοικισμόν κατά το μάλλον και ήττον πολλών κατοίκων, εις έκαστον των οποίων χωριστά έχει διανεμηθεί και παραχωρηθεί υπό της Πολιτείας προς **ωρισμένην εκμετάλλευσιν ωρισμένον τμήμα ωρισμένης περιφέρειας γης.**

Ων ιδιαιτέρως εύνουσ προς τους τοιαύτους συνοικισμούς ο Νομοθέτης έχει παραχωρήσει εις αυτούς εκτός των άλλων ειδών νγαιώνναι οποία είναι κοιναί και με τας των κατοίκων των τσιφλικίων (ορίζει μιριγιέ -γαίαι δημόσiai) και γαίας εκ των λεγομένων Μετρουκέ (εγκαταλελειμμένα). [Ιδε Ν. περί Γαιών άρθρο 5.94 και 102].

§. Άλλοι λόγοι γενεσιουργοί των τσιφλικίων

Ο περί Γαιών Νόμος ως τον κυριώτερον, ει μη τον ευπροσωπώτερον λόγον του σχηματισμού των τσιφλικίων αναφέρει, ως είρηται, την ερήμωσιν χωρίου αφενός από κατοίκους, εις βαθμόν ώστε να μη δύνηται τούτο να αποκατασταθή εις την προτέραν του κατάστασιν (άρθρ. 72 και 130).

Ο λόγος όμως ό τως δεν είναι ο κοινότερος· εν τω Νομώ Ιωαννίνων (όστις επί Τουρκοκρατίας περιελάμβανεν ολόκληρον την Ήπειρον μετά της Νοτίου Αλβανίας μέχρι Βερατίου συμπεριλαμβανομένου με όλας τας υποδιοικήσεις τους) υπάρχουν εκτάκτως πολλά τσιφλήκια και εκ τούτων όχι ολίγα είναι αρκετά πολυάνθρωπα.

Και πόλεις ακόμη, ως η Πάργα, είχαν γίνη τσιφλίκια. Η γένεσίς των χρονολογείται από της εποχής του Αλί Πασιά του Τεπελενλή. Ουτως, μελετών ίνα αποστατήση από του Τουρκικού Κράτους και συμπ'ήξη ιδικόν του, εθεώρησε φρόνιμον και εκ των ων ούκ άνευ να δημιουργήσει πρό παντός όσον το δυνατόν περισσοτέραν ατομικήν περιουσίαν. Ως το ευκολώτερον όσον και αποτελεσματικώτερον μέσον επενόησε τον εξαναγκασμόν των κατοίκων όλων σχαδόν των Χριστιανικών χωρίων των λόγω τοποθεσίας μάλλον προσοδοφόρων ίνα απολλοτριώσωσι και παραχωρήσωσιν εις αυτόν πάσαν την ακίνητον ιδιοκτησίαν των καθ' όλους μεν τους νόμιμους τύπους, αλλ' άνευ αντιτίμου δια της μεθόδου ταύτης εγένετο κύριος και ιδιοκτήτης πλουσιωτάτων εκτάσεων, χωρία δε ολόκληρα του τύπου καριέ (κεφαλοχώρι) μετεβλήθησαν δια μιας εις τσιφλήκια οι δε κάτοικοι αυτών από μικροκτηματιών εγένοντα τελείως ακτήμονες κολλήγοι. Καταπνιγείσης της ανταρσίας του Αλή Πασιά, η Οθωμανική Κυβέρνησις εδήμειυσε πάσαν την ακίνητον περιουσίαν του. Εκ των ούτως υπό την κυριότητα ταύτης περιελθόντων τσιφληκίων άλλα μεν διετήρησεν δ' εαυτήν μέχρι καταλύσεως της

ενταύθα κυριαρχίας της (και είνε τὰτα τα καλούμενα εμλιάκια, τα οποία είνε πυκνότερα εις το Ἑλληνοκρατούμενον τμήμα του άλλοτε ἰλιαετίου Ἰωαννίνων), ἀλλά δε ἐδώρησεν εις διαφόρους προκρίτους του Τόπου μουσουλμάνους και καθώρισε νομικῶς τη σχέσιν κολλίγους και πάτρωνος ὡς σχέσιν μισθώσεως ἤτοι ἐκύρηξε τους κολλήγους ὡς μισθωτάς.

§. Σχέση τσιφληκίου και καριέ

Κατά τα ειρημένα, ανεξαρτήτως των διαφόρων γενεσιουργών λόγων του τσιφληκίου, γεγονός ομολογουμένον ρητώς και υπό του Νομοθέτου (άρθρ. 130 του περί Γ. νόμου και άρθρ. 3 του υπό ημερομ. 4 Ιουλίου 1291 [1875] Παραρτήματος του Νόμου τούτου) είνε ότι τα τσιφλήκια είνε πρώην χωρία και τούτα πρώην τσιφλήκια ήτο αλληλοπαράγονται. Κατά την αυθεντικώτατην διαβεβαίωσιν του Νόμου, τα τσιφλήκια είνε καριέ (κεφαλοχώρια) υποστάντα εκ διαφόρων λόγων πολιτικών ή καιρικών, μίαν οιονεί *capitis deminutio maxima*, όπως αντιστρόφως τα καριέ (κεφαλοχώρια) είνε τσιφλήκια *libertine*. Πρόκειται δηλ. περί εναλλαγής της καταστάσεως ενός συνοικισμού από μικροκτηματίου εις ακτήμονα καθ' όλα τα μέλη του, άνευ άλλης ουσιοδεστέρας μεταβολής.

Βασίλειος Κ. Ντίλιος

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Α΄

ΠΡΟΧΕΙΡΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΣΙΦΛΗΚΙΩΝ

ΤΟΥ Β. Κ. ΝΤΙΛΙΟΥ, Νομικού Συμβούλου και μέλους του Νομαρχιακού Συμβουλίου
Αργυροκάστρου.

Πρόλογος

1

Στην εφημερίδα “Konkordia–OMONOIA”, την οποία εκδίδαμε στο Αργυρόκαστρο, αρ. 208/55 ημερ. 2/15 Απριλίου 1919 έχουμε δημοσιεύσει στην ελληνική γλώσσα μελέτη σχετικά με τα χωριά που ήταν Τσιφλίκια.

Σήμερα δεν υπάρχουν τέτοιες διαφορές μεταξύ των χωριών του κράτους· Τα εξαφάνισε δια παντός η εξουσία με την γιγαντιαία αγροτική μεταρρύθμιση· Έδωσε τη γη στον αγρότη που την έχει ποτίσει με τον ιδρώτα του.

Όσο όμως για την ιστορία εξέλιξης του συστήματος που ρύθμιζε την εκμετάλλευση των Γαιών υπό την κατοχή της Τουρκίας, νομίζουμε ότι η παρούσα μονογραφία μπορεί να συμβάλλει, όσο είναι δυνατό, διότι, τουλάχιστον εμείς, δεν γνωρίζουμε να έχει ασχοληθεί κάποιος άλλος περί του θέματος στην αλβανική γλώσσα.

Όταν δημοσιεύτηκε η μελέτη μας για πρώτη φορά, παρά την ιταλική κατοχή, ο Οθωμανικός Νόμος περί των Γαιών (Erazi-kanuni), ήταν σε απόλυτη ισχύ, συνεπώς οι διατάξεις του σε ό, τι αφορά το θέμα υπό μελέτη και γενικώς η ουσία του, ήταν λίγο πολύ γνωστά στο κοινό και δύναται να κατανοούνταν πιο εύκολα. Τώρα όμως, μετά από πολλά χρόνια, συγκεκριμένα από το 1930 όταν ψηφίστηκε ο Αστικός Κώδικας, πλέον ακυρωμένος, φυσικά έχει λησμονηθεί όχι μόνο από το Κοινό, αλλά και απ’ αυτούς που ασκούν την συνηγορία και τους δικαστές, τόσο το περισσότερο όταν και στις δύο αυτές κατηγορίες ανανεώνονται οι παλιοί με τους νέους, απόφοιτους πανεπιστημίων που δεν γνωρίζουν διόλου την οθωμανική νομοθεσία, Συνεπώς, κάποιες ερμηνείες σχετικά με τον εν’ λόγω Νόμο νομίζουμε πως είναι απαραίτητως αναγκαίες.

2.

Οι Τούρκοι, πιο σωστά οι Άραβες, από τους οποίους αυτοί πήραν, και τη Θρησκεία, και τους Νόμους, και τη Δικαιοσύνη, και τα καλλιέργησαν με έναν ιδιαίτερο τρόπο στηριζόμενοι στο Κοράνι και στις θρησκευτικές παραδόσεις (Σεριάτι–Ιερό νόμο/ Sheriat – Ligji i shenjtë). Όμως, ενώ σε όλους τους τομείς του Δικαίου δεν μαγείρεψαν κάτι σοβαρό και κατάλληλο προς ικανοποίηση των αναγκών των υπηκόων

τους και ούτε μπορεί να συγκριθούν με τους Ρωμαίους, όσον αφορά τις γαίες, μπορούμε να πούμε ότι όχι μόνο προηγήθηκαν των Ρωμαίων, αλλά δύναται και να καυχιούνται διότι έφεραν ένα πλούσιο Αυγερινό φως, το οποίο μετά από πολλούς αιώνες το έφερε πλήρες στην ανθρωπότητα η σχετική θεωρία του Μαρξισμού και Λενινισμού. Θεμελίωσαν την κρατικοποίηση των γαιών, την οποία (κρατικοποίηση) επικροτούν και όλοι οι σημερινοί κοινωνιολόγοι, φιλόσοφοι και οικονομολόγοι.

Η συγκεκριμένη θεωρία στηρίζεται στο Νόμο περί Γαιών της τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας υπό την κατοχή της οποίας υπέφερε και η Αλβανία τετρακόσια και πλέον χρόνια. Οι γαίες, οι οποίες αποτελούσαν το Οθωμανικό κράτος κατατάσσονταν σε (5) βαθμίδες, ως εξής:

1) Σε γαίες πλήρους κυριότητας, (οι ιδιοκτήτες των οποίων έφεραν δικαίωμα πλήρους κυριότητας) (εραζί- μούλκ – mülk/erazi – i - memluqe -mullq).

2) Σε δημόσιες γαίες (εραζί- εμιριέ/erazi – i – mirie).

3) Σε βακούφικες γαίες (βακφ εραζί –μεβκουφέ/erazi-i-*mevkufe*)

4) Σε εγκαταλελειμμένες, σε κοινοτικές,, κοινής γαίες χρήσης (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke)

5) Σε νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ/erazi – i - mevat).

(Στην ουσία πρόκειται για πέντε νόμους που ο καθένας αφορά ένα συγκεκριμένο είδος Γαιών, οι οποίοι από κοινού αποτελούν το Οθωμανικό Νόμο ή Κώδικα περί Γαιών)

Τη μεγαλύτερη και ενδιαφέρουσα σημασία αποτελούν οι δημόσιες γαίες (εραζί-εμιριέ/erazi – i – mirie), αρ. 2, αλλά και οι εγκαταλελειμμένες γαίες (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke), αρ. 4, οι νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ/erazi – i - mevat), αρ.5, οι οποίες αποτελούν το κυρίως αντικείμενο του Νόμου περί Γαιών.

Λεπτομέρειες επί καθενός εκ των πέντε ειδών Γαιών, όπως πιο πάνω, εμπεριέχουν τα άρθρα του Νόμου 2, 3 και 4. Όμως τις διακρίσεις μεταξύ τους αναφέρουμε πιο κάτω:

Οι δημόσιες γαίες προορίζονταν προς ιδιωτική χρήση περιορισμένης χρονικής διάρκειας, έναντι αμοιβής. Οι ιδιώτες, οι οποίοι πλήρωναν ως φόρο στο Οθωμανικό κράτος μέρος της παραγωγής τους – τη λεγόμενη “δεκάτη”. Η κρατική αυτή γη ήταν καλλιεργήσιμη, βοσκοτόπια, λιβάδια και δάση. Το χαρακτηριστικό της κατηγορίας αυτής γαιών ήταν ότι οι ιδιώτες δεν είχαν καμία δικαιοδοσία πάνω στη γη που καλλιεργούσαν.

Οι γαίες κοινής χρήσης (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke) (αρ.4), απαλλάσσονταν της αγοροπωλησίας και ούτε δύναται να ιδιωτικοποιηθούν (Ν. 9-102), ενώ οι νεκρές γαίες (εραζί-μεβάτ) (erazi – i - mevat), (ακαλλιεργητες, όπως βουνά, δάση, λατομία, μακριά από κατοικημένα κέντρα, χωριά ή πόλεις) δύναται τμηματικώς να ιδιωτικοποιηθούν, με ειδική άδεια, ή αυθαιρέτως, αλλά εφόσον μετατραπεί σε καλλιεργήσιμη έκταση (αγροτική), ή να έχει καλλιεργηθεί, έστω και χωρίς επίσημη άδεια. Παραταύτα ο εξουσιάζοντας δεν επωφελείται τίτλο ιδιοκτησίας παρά μόνο δικαίωμα εκμετάλλευσης, δλδ, η γης αυτή μετατρέπεται σε δημόσια.

Ποιες γαίες θεωρούνταν δημόσιες (εραζί- εμιριέ) και με πιο τρόπο παραχωρούνταν σε ιδιώτη ορίζει το Άρθρο 3 του Νόμου περί Γαιών. Ιδιοκτήτης αυτών είναι και παραμένει μονίμως το κράτος. Όποιος κατάφερνε την εξουσίαση προς χρήση των δημόσιων γαιών, (Τεσσαρούφ/hak-i-tezaruf) δεν μπορούσε να αποφύγει κάποιους όρους. Ο εξουσιαστής, μπορούσε να μεταβιβάσει την ιδιότητά του επί των γαιών αυτών σε έναν τρίτο, αλλά μονίμως παρουσία και σε γνώση του αρμοδίου υπαλλήλου εκπροσώπου του κράτους ως πραγματικού ιδιοκτήτη. Το δικαίωμα εξουσίασης μπορούσε και να κληρονομηθεί, αλλά μόνο σε κληρονόμους πρώτης βαθμίδας του

εξουσιαστή, όπως από τα παιδιά του, τους εγγόνους, τους γονείς, τα αδέρφια, τις αδερφές και απ' το σύζυγο μετά θανάτου. Οι πιο απόμακροι κληρονόμοι μπορούσαν να επωφεληθούν (κατά το άρθρο 51 του Νόμου περί Γαιών) σε δημοπρασία. Για το συγκεκριμένο λόγο, δλδ της κρατικής κυριότητας, οι δημόσιες γαίες δεν επιτρέπονταν να περιληφθούν στις διαθήκες και ούτε στις προίκες. Απεναντίας, σε περίπτωση που οι γαίες αυτές δεν καλλιεργούνταν επί τρία χρόνια στη σειρά, τότε παραχωρούνταν σε εκείνον που είχε ανάγκη και που μπορούσε να αναλάβει την καλλιέργειά τους, αλλά πάντα με ταπί, δλδ έναντι ενός ποσού χρημάτων ως αντάλλαγμα του δικαιώματος προς εκμετάλλευση των γαιών και υπό τους ίδιους όρους.

Επαναλαμβάνουμε και υπογραμμίζουμε τα κάτωθι:

α) Τις δημόσιες γαίες (εραζί- εμιριέ/erazi – i – mirie) αποτελούν αποκλειστικά εκείνες τις οποίες το κράτος αποσπάει από το σύνολο των γαιών και παραχωρεί έναντι πληρωμής (ταπί) σε κάθε άτομο, ιδιαίτερα κάτοικο εκάστοτε χωριού ή πόλης (Άρθρο 8 του Νόμου περί Γαιών).

β) Καμιά σπιθαμή γαιών κοινής χρήσης (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke), όπως για δημόσιους δρόμους, ή για άλλους κοινόχρηστους σκοπούς των χωριών ή των πόλεων, όπως είναι τα βοσκοτόπια, δεν παραχωρούνταν έναντι πληρωμής (ταπιού), όπως οι δημόσιες γαίες. (εραζί- εμιριέ/erazi – i – mirie).

γ) Από τις νεκρές γαίες, μη καλλιεργήσιμες (εραζί-μεβάτ/erazi – i - mevat), μπορεί να αποσπώνταν κάποια έκταση και να παραχωρούνταν με ταπί, αλλά μόνο η συγκεκριμένη έκταση η οποία τηρούσε προϋποθέσεις καλλιέργειας και ποτέ κάποιο άλλο είδος γαιών (βοσκοτόπι, δάσος) .

Επισημαίνουμε τις παραπάνω διευκρινήσεις και διακρίσεις ανάμεσα στα τρία προαναφερόμενα είδη γαιών, ως τμήμα της συνολικής κρατικής έκτασης γαιών, λόγω του ότι, παρά το γεγονός ότι ο νομοθέτης επιδίωξε να αποφύγει κάθε σύγχυση, είχε μετατραπεί σε εστία καταχρήσεων από μέρος των αρμόδιων υπαλλήλων και των καταχραστών μπεήδων και αγάδων. (φεουδάρχες).

Πώς πραγματοποιούνταν οι καταχρήσεις αυτές εις βάρος του κράτους και των υπηκόων του θα δοθούν λεπτομερείς διευκρινήσεις στη συνέχεια, αφού ολοκληρώσουμε την αντιγραφή της μελέτης δημοσιευμένης, που όπως πιο πάνω αναφέρθηκε, στην εν'λόγω εφημερίδα, μεταφρασμένης με ακρίβεια στην αλβανική γλώσσα.

§ Τι είναι Τσιφλίκι.

Ο περί Γαιών Τουρκικός Νόμος τόσο μέσω του άρθρου 8, όσο και μέσω του άρθρου 130 δεν ευνοεί την συγκέντρωση μεγάλης εκτάσεως γης (όση αποτελεί την περιφέρεια ενός χωριού) στα χέρια ενός ατόμου. Μόνο στην εσχάτη ανάγκη, όταν δηλαδή δεν είναι δυνατό να επανέλθει στην προηγούμενη κατάστασή του ένα ερειπωμένο χωριό, μόνο τότε επιτρέπεται οι εκτάσεις του χωριού αυτού να δοθούν σε ένα, δύο ή τρία άτομα συλλήβδην για να μετασχηματισθεί το χωριό αυτό σε αγρόκτημα (τσιφλίκι).

Τι είναι τσιφλίκι ορίζει ο περί Γαιών Νόμος μέσω του άρθρου 131, όπου διακρίνει δύο ειδών τσιφλίκια:

1) το κατά Νόμο τσιφλίκι, το οποίο είναι αγρός καλλιεργήσιμης έκτασης κατά έτος από ένα ζευγάρι βοών (τσιφτ) και φέρει πρόσοδο. Αποτελείται δε εκ γαιών 70-80 στρεμμάτων, όταν η γης είναι πρώτης ποιότητας, ή από 100 στρέμματα όταν είναι μεσαίας και από 130 όταν είναι κατώτερης ποιότητας. Το στρέμμα αποτελείται από 1600 τετραγωνικούς πήχεις.

2) Το κοινώς λεγόμενο τσιφλίκι (το αγρόκτημα), το οποίο περιλαμβάνει την γαία και την υποδομή για την καλλιέργειά της, τα οικοδομημένα χτίρια, τα απαραίτητα ζώα, τους σπόρους, τα γεωργικά εργαλεία κλπ.

Έκ του συνδυασμού του άρθρου τούτου μετά των άρθρων 130 του περί Γ. Νόμου και του άρθρου 1 και 3 του υπό ημερομηνία 4 Ιουλίου 1291 (1875) Παραρτήματα του περί Γ. Νόμου και του άρθρου 1 του Νόμου περί κτημάτων εξουσιαζόμενων υπό ορφανών συνάγεται ότι: Τσιφλίκι είναι συνοικισμός, σε ιδιοκτησία γης, ακτημόνων γεωργών, υποχρεωμένων να καλλιεργούν αυτή και να μοιράζονται τις παραγωγές με τους γαιοκτήμονες κατά αναλογία 2:1, ούτω σώστε το 1/3 (το καλούμενο γήμορο) να ανήκει στον τσιφλικούχο.

Κατά την αυστηρή νομική αντίληψη, το συγκεκριμένο αγρόκτημα δύναται να περιέχει διάφορα είδη γαίας από άποψη εκμετάλλευσης, δλδ δύναται να περιέχει καλλιεργήσιμη γαία και βοσκοτόπια και λιβάδια και δάση, αλλά τα είδη αυτά γαίας, εκτός από εκείνα που παραχωρήθηκαν αρχικώς από το Δημόσιο (ως κύριο), εξουσιάζονται μέσω ταπιού. Δηλαδή στα γνήσια τσιφλίκια του ανωτέρου τύπου δεν συμπεριλαμβάνονται εγκαταλελειμμένα εδάφη (μετρουκέ Νόμος περί Γης, άρθρο 5), όπως στην περίπτωση των κεφαλοχωριών (ιδιόκτητα χωριά, Νόμος περί Γαιών, άρθρο 99) ή νεκρά εδάφη (μεβάτ, Νόμος περί Γαιών, άρθρο 6 και 160)

§ Γενεσιουργός λόγος των τσιφλικιών.

Εκ των δύο ειδών του τσιφλικιού του άρθρου 131 του περί Γ. Νόμου, εκείνο που έχει ενδιαφέρον είναι το δεύτερο, δλδ το χωριό εκείνο το οποίο λέγεται τσιφλίκι, κατ'αντίθεση προς το καριέ (κεφαλοχώρι), το οποίο είναι συνοικισμός μικρο-ιδιοκτητών. Μέσω του άρθρου 120 του περί Γ. Νόμου, ο Νομοθέτης ορίζει και τον τρόπο κατά τον οποίο σχηματίζονται τα τσιφλίκια: διότι λέγει: Αν ερημωθεί από τους κατοίκους του χωριόν τι (καθ' α διαγράφει το άρθρο. 72 του ίδιου Νόμου) και καταστή αδύνατον ή αποκατάστασής του εις την προτέραν κατάσταση μέσω συνοικισμού νέων κατοίκων, τότε τα εδάφη, (γης) του χωριού αυτού πωλούνται οη bloc εις ένα, δύο ή τρία άτομα για να μετασηματισθεί το χωριό εις αγρόκτημα (τσιφλίκι).

§ Χωριόν [καριέ]

Ο Νόμος δεν δίνει απευθείας τον ορισμό του χωριού (καριέ), αλλά μέσω επαγωγής κατ' αντεπαγωγή προς όσα λέγει περί τσιφλικιού δυνάμεθα συνδυάζοντας τα ανωτέρω άρθρα μετά του άρθρου 8 του αυτού νόμου να ορίσουμε το χωριό (κεφαλοχώρι – καριέ Τουρκιστί) ως συνοικισμό κατά το μάλλον και ήττον πολλών κατοίκων, εις έκαστον των οποίων χωριστά έχει διανεμηθεί και παραχωρηθεί υπό της Πολιτείας προς **ορισμένη εκμετάλλευση ορισμένο τμήμα ορισμένης περιφέρειας γης.**

Ων ιδιαιτέρως εύνους προς τους τσιαύτους συνοικισμούς ο Νομοθέτης έχει παραχωρήσει εις αυτούς εκτός των άλλων ειδών γαιών οι οποίες είναι κοινές με εκείνες των κατοίκων των τσιφλικιών (έραζ'ι μιριγιέ - γαίαι δημόσιαι) και γαίας εκ των λεγομένων Μετρουκέ (εγκαταλελειμμένοι) [βλεπ. Ν. περί Γαιών άρθρ. 5.94 και 102].

§ Άλλοι λόγοι γενεσιουργοί των τσιφλικιών.

Ο περί Γαιών Νόμος, ως τον κυριότερο, ει μη τον ευπροσώπετορον λόγο του σχηματισμού των τσιφλικιών αναφέρει, ως είρηται, την ερήμωση χωριού τινός από

κατοίκους, εις βαθμό ώστε να μη δύναται τούτο να αποκατασταθεί εις την προτέραν του κατάσταση (άρθρο 72 και 130).

Ο λόγος όμως ούτος δεν είναι ο μόνος, ούτε ο κοινότερος· εν τω Νομό Ιωαννίνων (όστις επί Τουρκοκρατίας περιλάμβανε ολόκληρη την Ήπειρο μετά της Νοτίου Αλβανίας μέχρι Βερατίου συμπεριλαμβανομένου με όλες τις υποδιοικήσεις του) υπάρχουν εκτάκτως πολλά τσιφλίκια και εκ τούτων όχι ολίγα είναι αρκετά πολυάνθρωπα.

Γ´

Και πόλεις ακόμη, ως ή Γιάρνα, είχαν γίνει Τσιφλίκια. Η γένεσις των χρονολογείται από την εποχή του Τυράννου Ιωαννίνων Αλή Πασιά του Τεπελενλή. Ούτος, μελετών ίνα αποστατήσσει από του Τουρκικού κράτους και συμπήξει ιδικόν του, εθεώρησε φρόνιμον και εκ των ων ουκ άνευ να δημιουργήσει προπαντός όσον το δυνατόν περισσότερη ατομική περιουσία. Ως το ευκολότερο όσο και αποτελεσματικότερο μέσον επενόησε το εξαναγκασμό των κατοίκων όλων σχεδόν των Χριστιανικών χωριών των λόγω τοποθεσίας μάλλον προσοδοφόρων ίνα απαλλοτριώσωσι και παραχωρήσωσιν εις αυτόν πάσαν την ακίνητον ιδιοκτησίαν των καθ' όλους μεν τους νομίμους τύπους, αλλ' άνευ αντιτίμου δια της μεθόδου ταύτης εγένετο κύριος και ιδιοκτήτης πλουσιότατων εκτάσεων, χωρία δε ολόκληρα του τύπου καριέ (κεφαλοχώρι) μετεβλήθησαν δια μιας εις τσιφλίκια, οι δε κάτοικοι αυτών από μικροκτηματιών εγένοντο τελείως ακτήμονες κολλήγοι.

Καταπνιγείσης της ανταρσίας του Αλή Πασιά, η Οθωμανική Κυβέρνηση εδήμευσε πάσαν την ακίνητη περιουσία του. Εκ των ούτως υπό την κυριότητα ταύτης περιελθόντων τσιφλικιών αλλά μεν διετήρησε δ' εαυτήν μέχρι καταλύσεως της ενταύθα κυριαρχίας της (και είναι ταύτα τα καλούμενα εμπλιάκα, τα οποία είναι πυκνότερα εις το Ελληνοκρατούμενο τμήμα του άλλοτε Βιλαετιού Ιωαννίνων), αλλά δε επώλησε ή δώρισε εις διάφορους προκρίτους του Τόπου Μουσουλμάνους και καθόρισε νομικώς τη σχέση κολλήγου και πάτρωνος ως σχέση μισθώσεως ήτοι εκήρυξε του κολλήγους ως μισθωτούς.

Σχέσεις τσιφλικιού και καριέ (κεφαλοχώρι)

Κατά τα ειρημένα, ανεξαρτήτως των διαφόρων γενεσιουργών λόγων του τσιφλικιού, γεγονός ανομολογούμενο ρητώς και υπό του Νομοθέτου (άρθρ. 130 του περί Γ. Νόμου και άρθρ. 3 του υπό ημερομ. 4 Ιουλίου 1291 [1875] Παραρτήματος του Νόμου τούτου) είναι ότι τα τσιφλίκια είναι πρώην χωρία και ταύτα πρώην τσιφλίκια ήτοι αλληλοπαράγονται.

Κατά την αυθεντικότερη διαβεβαίωση του Νόμου, τα τσιφλίκια είναι καριέ (κεφαλοχώρια) υποστάντα εκ διαφόρων λόγων πολιτικών ή καιρικών, μίαν οιονεί *capitis deminutio maxima*, όπως αντιστρόφως τα καριέ (κεφαλοχώρια) είναι τσιφλίκια *libertini*. Πρόκειται δηλ. περί εναλλαγής της καταστάσεως ενός συνοικισμού από μικροκτηματίες εις ακτήμονα καθ'όλα τα μέλη του, άνευ άλλης ουσιοδεστερας μεταβολής.

Στο συγκεκριμένο σημείο λήγει η μελέτη δημοσιευμένη στην εφημερίδα «Konkordia- OMONOIA» Ο συγγραφέας σημειώνει ότι «Δεν ενθουμούμαστε τους λόγους που δεν επέτρεψαν να ολοκληρωθεί η μελέτη σε σχέση με την πραγματικότητα, όπως αφήνει να εννοηθεί ο τίτλος του ΙΙΙ κεφαλαίου, αναφέροντας τη φράση «Άλλοι λόγοι γενεσιουργοί των τσιφλικιών». Η συνέχεια είναι μετάφραση από την αλβανική εκδοχή δημοσιευμένη το 1951

Πριν όμως ασχοληθούμε με «τους άλλους λόγους», πρέπει να διευκρινίσουμε ότι παραμένει σκοτεινό σε ότι αφορά την μεταβολή ενός τσιφλικιού σε ανεξάρτητο χωριό (Καριέ- κεφαλοχώρι).

Μια τέτοια μεταβολή σημειώνονταν όταν ο ιδιοκτήτης του τσιφλικιού (τσιφλικάς) για να ξεφλήσει τα χρέη του υποχρεώνονταν να πουλήσει το τσιφλίκι (όπως συνέβαινε με τους χρεοκοπημένους τσιφλικάδες- χαραμπάτ, ή όταν το τσιφλίκι διαδέχονταν πολλοί κληρονόμοι με αποτέλεσμα η διαχείρισή του να ήταν δύσκολη και το ισοζύγιο αν δεν ήταν αρνητικό, τα κέρδη ήταν τόσο ολίγα που δεν άξιζε ο κόπος.

Απ' όσα θυμάμαι, κάτι τέτοιο συνέβη τότε που οι κληρονόμοι του Μαλίκι πασιά Λιμποχόβα² επιδίωξαν να πουλήσουν το τσιφλίκι Μοσάρ. Συμφώνησαν με έναν γαιοκτήμονα της τάξης τους. Όμως, μετά την ένσταση των κολλήγων (τσιφτσιδών), οι οποίοι ζητούσαν να προτιμούνταν αυτοί ως αγοραστές, η Οθωμανική Κυβέρνηση αναγνώρισε σ' αυτούς το δικαίωμα αγοράς του τσιφλικιού και ως αγοραστές αυτοί μοιράστηκαν μεταξύ τους τις γαίες του.

Όμως τα τσιφλίκια ήταν βεβαρυσμένα με ένα φόρο που λέγονταν Μουατζέλ. Η κυβέρνηση όταν ευρισκόταν στενά οικονομικά, εκχωρούσε τα τσιφλίκια. Όμως, προς διευκόλυνση της πώλησης και την αποφυγή στο σύνολο της εκχώρησης, χώριζε τον τρόπο πώλησης σε δύο κατηγορίες. Η εκχώρηση της πλειοψηφίας των τσιφλικιών γινότανε ή χωρίς προθεσμία, ή εσπευσμένα – μουατζέλ. Για τα υπόλοιπα όριζε ένα ποσό πληρωμής ανά έτος, δηλ με προθεσμία – μουετζέλ. Σε περίπτωση που κάποιος ήθελε να απαλλάσσονταν το συγκεκριμένο φορτίο, υποχρεούταν να το πληρώσει δωδεκαπλάσια με αποτέλεσμα τα εδάφη του τσιφλικιού να εντάσσονταν στις δημόσιες γαίες (εραζί- εμιριέ/erazi – i – mirie).

VI

Μετά από τη παραπάνω διευκρίνιση παραπέμπουμε στους άλλους λόγους δημιουργίας των τσιφλικιών.

Τον Αλή Πασά Τεπελενλή μιμήθηκαν και άλλοι γαιοκτήμονες (Άρθρο 1663 του Οθωμανικού Αστικού Κώδικα- Μετζελέ), οι μοχθηροί Μπέηδες και Αγάδες. Αυτοί όμως δεν κατείχαν την ισχύ και δύναμή του, γι' αυτό και καταπατήστηκαν από την πονηριά, την απάτη, την πλαστογράφιση και το ρουσφέτι.

Το περιβάλλον ήταν αρκετά ευνοϊκό. Η Οθωμανική Κυβέρνηση συντηρούσε όλους τους υπαλλήλους της με μηναίο μισθό. Την ίδια στιγμή, στους υπαλλήλους του υποθηκοφυλακείου, δηλ στου ταπί μεεμούρ, οι οποίοι είχαν στο χέρι τους, όχι μόνο τις ιδιωτικές περιουσίες, αλλά και εκείνες του ίδιου του κράτους, σ' αυτούς τους υπαλλήλους λοιπόν, είχε επιτρέψει να έπαιρναν ως μισθό ένα ορισμένο ποσοστό από

²Ο συγκεκριμένος Πασάς (ανιψιός από την αδερφή, αν δε λαθεύουμε, του Αλή Πασά Τεπελενλή) ήταν γνωστός στο λαό ως Πασάς των Σκύλων. Είχε την ευχαρίστηση να τρέφει σκύλους (εκατοντάδες) και το διασκέδαζε όταν τους αμολούσε κατά των χριστιανών αγροτών και με τον τρόπο αυτό αξιολογούσε τις ικανότητές τους.

τα έσοδα του γραφείου όπου υπηρετούσαν, ως ειδικό φόρο προς τις πράξεις αρμοδιότητάς του.

VII

Η αφετηρία ίδρυσης των τσιφλικιών.

Η περίοδος ίδρυσης των τσιφλικιών προηγείται του Νόμου περί Γαιών. Ο συγκεκριμένος νόμος εφαρμόστηκε κατά το 1274 (με το τουρκικό ημερολόγιο), όταν η εκμετάλλευση του ανθρώπου από τον άνθρωπο υπήρχε σε όλον τον κόσμο και σε όλους τους προηγούμενους αιώνες και ασφαλώς θα είχε εδραιωθεί σε περίπτωση που δε θα πρόβαλε ο Μαρξισμός –Λενινισμός.

Για την κατανόηση του τρόπου δημιουργίας των τσιφλικιών πιο πριν επιτρέπει η εμπειρία του Αλί Πασά. Ο τίτλος ιδιοκτησίας του τσιφλικιού παραχωρούνταν ως σύνολο, με τα πάντα που διέθετε το χωριό που μετατρέπονταν σε τσιφλίκι. Αυτό αποτελούνταν από μικροκτηματίες, οι οποίοι φαίνεται δήλωναν στην ίδια πράξη πώλησης ότι παραχωρούσαν στον Πασά την περιουσία τους. Ο πασάς στη συνέχεια απευθύνονταν με το έγγραφο αυτό στο ιεροδικείο (Μεχκεμέ) το οποίο επικύρωνε με τίτλο ιδιοκτησίας (Χοτζέτι) τη μεταβίβαση της ακίνητης περιουσίας των μικροκτηματιών όλου του χωριού.

Δεν αποκλείεται και η υπόθεση ότι για να λάβει νομική χροιά η συγκεκριμένη αγοροπωλησία, παραβιάζονταν και οι διατάξεις του Σεριάτι (ιερού νόμου), όπως αναφέρονται στον Οθωμανικό Αστικό Κώδικα άρθρα 1644, 1645 και 1646. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές τα χωριά με βάση τον πληθυσμό, χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες, δηλ. στα χωριά με λιγότερους από 100 κατοίκους και στα χωριά με περισσότερους από 100. Τα χωριά στην πρώτη περίπτωση ήταν με περιορισμένο πληθυσμό και στη δεύτερη με απεριόριστο αριθμό πληθυσμού. Τα χωριά με απεριόριστο πληθυσμό για υποθέσεις κοινού ενδιαφέροντος, μπορούσαν να εκπροσωπούνταν στο δικαστήριο από μια αντιπροσωπεία τους. Ωστόσο ο εμπαιγμός του δικαστηρίου να δεχτεί μια τέτοια αντιπροσωπεία ήταν εύκολη υπόθεση για ανθρώπους όπως ο Αλή Πασάς.

Μια τέτοια διαδικασία επιβεβαιώνεται και στην περίπτωση του Κάτω Λαμπόβου (στην υπό περιφέρεια Τεπελενίου). Το χωριό πιάστηκε να πωληθεί στον Αλί Πασά. Όμως, δεν κατάφερε να νομιμοποιήσει το ιδιωτικό σύμφωνο πώλησης του χωριού, για να προμηθεύονταν στη συνέχεια το επίσημο Χοτζέτι. Το ιδιωτικό συμφωνητικό φαίνεται ότι κατείχε ένας από τη Λέκκλη ονόματι Σίμο Χάσι. Δεν είναι γνωστό το πώς. Ίσως επειδή ήταν συγχωριανός και συγγενείς του διάσημου Θανάση Βάγια, έμπιστου συμβούλου του Αλή. Εκείνος διαμήνυσε στους Λαμποβίτες, ότι μπορούσε να τους δώσει το συμφωνητικό έναντι μικρού χρηματικού ποσού λόγω του ότι αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα και μετά να εξαφανίζονταν.

Στο Λάμποβο ζούσε τότε ο Θανάσης Ζάππας, αδερφός του βαθύπλουτου Κωνσταντίνου Ζάππα, ευρισκόμενου στη Βλαχιά. Αυτόν ενημέρωσε ο Θανάσης και εκείνος έστειλε αρκετά χρήματα για την εξαγορά του εν' λόγω συμφωνητικού. Δεν έγινε γνωστός ο σκοπός του. Δλδ ήθελε να μετέτρεπε σε δικό του τσιφλίκι ή της οικογένειας των Ζαππαίων και το χωριό της γενέτειράς του, το Τερμπούκι, ή επιθυμούσε να το έσωζε από τον κίνδυνο μετατροπής του σε emlaq;! Είναι όμως γνωστό ότι ο αδερφός του, ο προαναφερόμενος Θανάσης, σε τέτοιες περιπτώσεις χαιρόνταν ιδιαίτερα διότι θα υποχρέωνε το Βάσο του Τέλιου να μετέφερε για λογαριασμό του το γήμορο (φόρο παραγωγικότητας) στο κοτσέκι (αποθήκη)! (Ο

Τέλιος ήταν παππούς μου, σκληρός αντίπαλός σε όλη την περιοχή.) Αυτός λοιπόν έσπευσε στα Ιωάννινα, όπου έμενε ο λεγόμενος Σίμος. Το χωριό έστειλε στα Ιωάννινα μια επιτροπή, μέλος της οποίας ήταν και ο πατέρας μου από τον οποίο έχω την παρούσα ενημέρωση. Ο Σίμος προτίμησε να δώσει το συμφωνητικό στην επιτροπή του χωριού έναντι 60 περίπου ναπολεόνια, αρνούμενος την πλούσια προσφορά του Θανάση Ζάππα. Τα γεγονότα αυτά μεσολάβησαν μετά το θάνατο του Βαγγέλη Ζάππα, δλδ, κατά το 1865-66, διότι όσο ήταν εν'ζωή ο Βαγγέλης δεν είχε σημειωθεί κάτι παρόμοιο. Εκείνος είχε παραγγείλει ώστε εκτός από το Τερμπούκι να αγοράζονταν με δικά του χρήματα και τα γειτονικά με το Λάμποβο τσιφλίκια, δλδ το Κακόζι, η Κάριανη και το Χουντεκούκι, ώστε κι αυτά να σώζονταν από τους μοχθηρούς μπέηδες και αγάδες, που σημαίνει ότι τα σύνορα του Λαμπόβου να διευρύνονταν, τόσο που τα ζώα τους να έπιναν νερό στο ποτάμι του Αργυροκάστρου. Αυτά τα γνωρίζω από τον πατέρα μου, ο οποίος είχε επισκεφτεί το Βαγγέλη στο Μπροστένι της Ρουμανίας και τα είχε ακούσει από τον ίδιο.

Τη γενναιοδωρία του Βαγγέλη αποδεικνύει και η διαθήκη του. Το τσιφλίκι Τερμπούκι³ το αναβάθμισε στο επίπεδο της δικής του γενέτειρας, του Λαμπόβου και το παραχώρησε νομίμως με ίσα δικαιώματα.

³ Το Τερμπούκι είναι ένα μικρό χωριό δίπλα και δυτικά του Λαμπόβου με 30 σπίτια. Ήταν τσιφλίκι κάποιου Μπελιούλι Τότο από το Προγονάτι. Από τους κληρονόμους του το αγόρασε ο αξιολύβαστος Βαγγέλης Ζάππας (ξάδερφος του Κωνσταντίνου Ζάππα και ο πραγματικός δημιουργός της περιουσίας τους στη Ρουμανία). Όμως, εφόσον ο τίτλος ιδιοκτησίας δεν μπορούσε να εκδοθεί στο όνομά του, διότι είχε ξένη υπηκοότητα-ελληνική, το τσιφλίκι διαιρέθηκε σε 7 μοιράδια και καταγράφηκε σε τρεις ιδιοκτήτες με από δύο μοιράδια. Αντίστοιχα στους Θανάση Ζάππα, Δημήτρη Ζάππα και Βαγγέλη Καραγιάννη (ανιψιό του Θανάση από αδερφή) και το έβδομο μοιράδι στον παππού μου. Αργότερα, ο Θανάσης Ζάππας εξανάγκασε τους δύο ισότιμους συνεταιίρους να πουλήσουν σ' αυτόν τα μοιράδια τους. Για το σκοπό αυτό προσέφυγε στο Ιερό δικαστήριο στο Ρουστούκ της Βουλγαρίας. Προσέκρουσε όμως αντίσταση για την εξαγορά του έβδομου μοιραδιού. Ο παππούς μου δε δεχότανε να το παραχωρήσει στον Θανάση Ζάππα διότι, όπως έλεγε, το είχε βασιέτι (υποθήκη). Στην πράξη το τσιφλίκι είχε αγοραστεί από τον Βαγγέλη Ζάππα με σκοπό τα έσοδα να αξιοποιούνταν για το σχολείο, που άνοιξε στο Λάμποβο και θα επωφελούνταν άμεσα και οι κάτοικοι στο Τερμπούκι. Εδώ πηγάζει και το μένος της οικογένειας Ζάππα κατά της οικογένειας Ντίλιο. Ο Κωνσταντίνος Ζάππας όρισε το Τερμπούκι ως ανεξάρτητο χωριό από το αχούρι του Μοναστηριού και πάνω και στη διαθήκη του παραχώρησε αρκετά προνόμια στο Λάμποβο γι' αυτό και δε θέλουμε να πιστέψουμε ώστε αυτός είχε κακές προθέσεις για το χωριό στο οποίο γεννήθηκε. Αλλά ο αδερφός του και τα ανίψια του το ήθελαν και το χρησιμοποιούσαν ως τσιφλίκι για τα λούσα και τις ανέσεις της οικογένειάς τους, γι' αυτό και δεν ήθελαν να σεβαστούν τη διαθήκη του.

Θα πρέπει να ζητήσουμε συγγνώμη για τον μακροσκελή λόγο μας περί του τσιφλικιού Τερμπούκι, το οποίο ήταν αμάνετι της οικογένειάς μας και πρέπει να γίνει γνωστό, ότι εμείς σεβαστήκαμε με ευλάβεια όλες τις υποχρεώσεις και ίσως, λόγω του ότι εμείς κατείχαμε το ένα έβδομο, το Τερμπούκι ως τσιφλίκι απαλλάχτηκε από τις επίπονες περιπέτειες. Ο παππούς μου ήταν εκπρόσωπος του αγοραστή Βαγγέλη Ζάππα, αλλά το 1/7 παραχωρήθηκε σε ένα από τα παιδιά του με την επιμονή του αγοραστή. Ποτέ όμως δε δέχτηκε να μεταβιβάσει το μερίδιο αυτό στον Θανάση Ζάππα, παρά το γεγονός ότι εκείνος το επιδίωξε και μέσω δικαστηρίου.

Τα έσοδα από το τσιφλίκι ήταν περίπου 70 ναπολεόνια. Απ' αυτά, τα πιο αξιόλογα αφορούσαν την ξυλεία από το δάσος. Όμως και αυτά εμείς σχεδόν τ'αγοράζαμε από τότε που πληρώσαμε τον ετήσιο φόρο μουτζέλ (τρεις τουρκικές λίρες το χρόνο) και τα διαθέταμε για τα ισόνομα χωριά Μεγάλο και Μικρό Λάμποβο και Τερμπούκι απαλλαγμένα από τον κρατικό αυτό φόρο. Δε μπορούμε να πούμε ότι οι Βαγγέλης Καραγιάννης και Νίκος Ζάππας έκαναν κατάχρηση της εμπιστοσύνης του Βαγγέλη Ζάππα, διότι απ' αυτούς ο πρώτος ήταν ανιψιός από αδερφή και ο άλλος συγγενείς και οι δύο μισθωτοί στην υπηρεσία του Κωνσταντίνου Ζάππα, γι' αυτό και υποχρεώθηκαν να πουλήσουν τα μοιράδια τους στον αδερφό του, τον Θανάση, όπως αναφέραμε, πηγαίνοντας μέχρι το Ρουστούκ της Βουλγαρίας. Μετά όμως το θάνατό του, άλλαξαν κι αυτοί τροπάριο και από κληρονόμοι του Βαγγέλη Καραγιάννη, ο μακάριος ιατρός Σπύρος Καραγιάννης μαζί μ' αυτόν, υπέγραψαν για να μείνει το Τερμπούκι τσιφλίκι της οικογένειας Ζάππα. Αυτό επιβεβαιώνει το γεγονός ότι τα 4 υπόλοιπα μοιράδια κατάφερε να τα αγοράσει, αλλά προσέκρουσε στο ένα έβδομο.

VIII

Η τύχη των γαιών μετρουκέ των χωριών που μετατρέπονταν σε τσιφλίκια.

Έτσι όπως, πιο πάνω ειπώθηκε, το κράτος για να παροτρύνει την κατοίκηση των χωριών και πόλεων, εκτός από τις γαίες που παραχωρούσε στον καθένα για ιδιωτικές ανάγκες έναντι πληρωμής (ταπί), παραχωρούσε και άλλες εκτάσεις για κοινή χρήση (χωρίς αμοιβή) γνωστές ως (εραζί-μετρουκέ/erazi – i metruke). Τέτοιου είδους εκτάσεις είναι:

1. Οι δασικές εκμεταλλευόμενες εκτάσεις (μπαλταλίκ).
2. Οι χώροι για τα ζώα, τα κάρα και για προσευχή (ναμάζ γκιαχ).
3. Οι χώροι για αγορά (τα μπαζάρια).
4. Τα αλώνια.

5. Τα βοσκοτόπια για τη βοσκή των ζώων τους, τα όρια των οποίων ήταν οριστικά και αμετάκλητα, όπως αμετάκλητος ήταν και ο προορισμός χρήσης τους.

Απαγορεύονταν επίσης, κάθε ένσταση σε σχέση μ' αυτά.

Τα ανωτέρω προβλέπονταν με το νόμο (βλ. Νόμο περί Γαιών Αρ. 91 -102).

Ποια ήταν όμως η τύχη αυτών των γαιών, όταν ένα ανεξάρτητο χωριό (καριέ-κεφαλοχώρι) μεταβάλλονταν σε τσιφλίκι;

Στα νέα τσιφλίκια που δημιουργούσε ή πουλούσε το ίδιο το κράτος, ασφαλώς εκείνο όριζε και τα είδη των γαιών που θα περιλάμβανε και τα γενικά σύνορα.

Όμως και τα κληρονομημένα από ιδιώτες τσιφλίκια, τα οποία ήταν συνέπεια συλλογικής (“an blok”) κατάσχεσης γαιών και συμπεριλάμβαναν και γαίες μετρουκέ και δάση από νεκρές γαίες (μεβάτ), το κράτος ασφαλώς περιόριζε τους τσιφλικάδες σε εκείνα τα είδη γαιών που επιτρέπονταν η αγοροπωλησία τους. Στην πράξη όμως υπήρχαν τσιφλίκια με σύνορα ευρύτερα από όσα τα ανεξάρτητα χωριά (καριέ-κεφαλοχώρια), και με βουνά, και με κάμπους και με δάση και με χειμερινά και θερινά βοσκοτόπια. Πώς γινότανε αυτό; Ανοιχτά και ξάστερα με νταλαβέρια όπως πιο πάνω αναφέραμε.

Η διαδοχή τους από ιδιοκτήτη σε ιδιοκτήτη έμοιαζε με τη μπάλα από χιόνι η οποία μεγαλώνει στην κατρακύλα της, αλλά εις βάρος των αδύναμων χωριών ή τσιφλικιών. Αυτό ήταν εφικτό μέσω παραβίασης και παρερμηνείας των διατάξεων του άρθρου 47 και 120 του Νόμου περί Γαιών, υπό το πρόσχημα ότι έπρεπε να ορίζονταν νέα σύνορα με βάση τα πιστοποιητικά και τις μαρτυρίες που εξασφαλιζόνταν, ή μέσω απειλών, ή μέσω ξαγοράς, με τη βοήθεια του Σεριάτι και των άλλων θεσμών επιφορτισμένων για την εφαρμογή του νόμου, θεσμοί οι οποίοι είχαν μετατραπεί σε φωλιά της διαφθοράς.

Το Αύγουστο του 1940 με ειδική επιστολή δηλώσαμε στο αλβανικό φασιστικό κόμμα, στη Διεύθυνση Κέντρου (εξ'ονοματός μας και των φίλων μας, οι οποίοι δεν τολμούσαν να εναντιωθούν), ότι δωρίζαμε την αγροτική γη στα όρια του χωριού Τερμπούκι- εκτός από το λιβάδι Βισανά και το δάσος, στους κατοίκους του χωριού με την παράκληση να αναλάβει η συγκεκριμένη διεύθυνση την αδελφική κατανομή με τεχνικό τρόπο και με λαχνό (συνολικά 40). Η διεύθυνση, με έγγραφο αρ. 2355 – 31/189 ημερ 21 Αυγούστου 1940 XVIII μας ενημέρωσε ευχαριστημένη και ότι έδωσε εντολή για τη διαίρεση και διανομή.

Σημειώνω προς απαλλαγή της συνειδήσής μας, ότι το έτος 1907 ή 08 υπέβαλα στη Μητρόπολη Αργυροκάστρου αίτημα για να καλούσε εκείνη τους κληρονόμους στο όνομα των οποίων ήταν εγγεγραμμένο το Τερμπούκι, για να δήλωναν ότι το τσιφλίκι αυτό, όσον αφορά τον τίτλο ιδιοκτησίας άνηκε στον δωρητή τους και σε αντίθετη περίπτωση να τους απειλούσε με αφορισμό. Αλλά ο Μητροπολίτης δεν έλαβε υπόψη το αίτημα. Το γεγονός αυτό είναι ευκρινώς καταγεγραμμένο.

Διότι κι αυτοί οι θεσμοί δωροδοκούνταν και δεχόταν ρουσφέτια χωρίς διόλου φόβο, σε τέτοιο σημείο που δεν δύναται να τιμωρηθούν χωρίς την εξουσιοδότηση του Σείχ-ουλ Ισλάμ από την Κωνσταντινούπολη!

Εφοδιασμένοι με διευκρινιστικό Χοτζέτι σερί των ορίων του τσιφλικιού, δλδ τίτλο ιδιοκτησίας του υπαγόμενου στην τέως διαχείριση του Οθωμανικού κράτους, οι ιδιοκτήτες τους, μοχθηροί μπέηδες και αγάδες διεύρυναν τα σύνορά τους εις βάρος των μικροκτηματιών των γαιών μετρουκέ (βοσκοτόπια, δάση) των γειτονικών χωριών και των γαιών εμλιάκι (του δημοσίου).

Εύγλωττο παράδειγμα, τα όσα μεσολάβησαν μεταξύ των τσιφλικιάδων του Κακόζι και Λαμπόβου μας και του γειτονικού χωριού Γκιάτι εξ ανατολάς. Το εν'λόγω, όπως γνωρίζουμε προσωπικά, εμείς που μιλούμε περί τσιφλικιών, ήταν ιδιοκτησία του Υσέν μπέη, τύπος mutegalibi, (δεν δέχονταν την παραγραφή των αγωγών εναντίον τους) όπως αναφέρει και το Μετζελές (αστικός Κώδικας του Οθωμανικού κράτους (άρθρο 1663). Ο συγκεκριμένος τσιφλικιάς ιδιοποιήθηκε τα εδάφη στις Πηγές του Χόσι καταβροχθίζοντας όλο το μικρό τσιφλίκι Ταβάνι και αφήνοντας στο Λάμποβο μικρές εκτάσεις όσο για Μαυραμπέλι, παρόλο που πέρα από τον Μέγα Λάκκο υπάρχουν αγροκτήματα οι τίτλοι των οποίων ανήκουν στους Λαμποβίτες, εκείνος τα κατάκτησε ως λιβάδια στο δικό του τσιφλίκι.

Μετά απ'αυτόν το τσιφλίκι διαδέχτηκαν μερικοί αγάδες του Αργυροκάστρου μεταξύ των οποίων ο συχωρεμένος Μεχμέτ Καραγκιόζι, ο οποίος στην διακυβέρνηση του Ζώγκου, έγινε και πρόεδρος του ποινικού δικαστηρίου. Οι αγάδες με ένα πλαστογραφημένο ταπί διεκδίκησαν και κέρδισαν δικαστικά όλα τα εδάφη που κατείχαν οι κάτοικοι του Γκιάτι στο βουνό πάνω από το χωριό τους, περίπου εκατό τίτλοι. Το δικαστήριο, χωρίς να λάβει καν υπόψη τους τίτλους ιδιοκτησίας των κατοίκων του Γκιάτι, ανακοίνωσε περισσότερο πειστικό το ταπί των αγάδων που διεκδικούσε το σύνολο του τσιφλικιού του Κακόζι.

Αργότερα, ο γιός του Μεχμέτ αφέντη, στράφηκε κατά του Λαμπόβου μας καταχτώντας με τη βία το Δάσος της Λεφτοκαριάς στο βουνό Οντρίε και το βουνό πάνω από το Μαυραμπέλι και ένα τμήμα του βουνού του Λαμπόβου, στο οποίο οι Λαμποβίτες κατέχουν τίτλους ιδιοκτησίας σε αγρούς σπαρμένους για ιδιωτικές ανάγκες.

Έτσι το τσιφλίκι του Κακόζι επεκτάθηκε και στα εδάφη μετρουκέ των γειτόνων παρουσιάζοντας ως ταπί, τα οποία και σάμπως να μην ήταν πλαστογραφημένα, ήταν νομικά άκυρα εφόσον πρόκειται για εδάφη μετρουκέ, για τα οποία ο Νόμος περί Γαιών ορίζει ρητά ότι ούτε αγοράζονται, ούτε πωλούνται. (Βλ. Άρθρο 94-102)

Τα τσιφλίκια, όπως πιο πάνω αναφέρθηκε, ήταν είτε με ετήσιο απαιτούμενο φόρο (μουετζέλ-εδαφονόμιο) και τη δεκάτη, είτε με ταπί, αλλά αποτελούνταν μόνο από δημόσιες γαίες (εραζί- εμιριέ/erazi – i – mirie) διότι μόνο εκείνες αποτελούσαν αντικείμενο αγοροπωλησίας.

Η Οθωμανική κυβέρνηση, η οποία ίσως αργότερα εκτίμησε την αξία των δασών, όμως και αφού ξύπνησε βράχνιασε δίνοντας εντολές στους ταπί – Μεμούρ (υπαλλήλους των υποθηκοφυλακείων) να μη επέτρεπαν την αγοροπωλησία των δασών. Απ'όσα όμως γνωρίζουμε δεν υπάρχει τσιφλίκι χωρίς δάσος. Η κυβέρνηση κρατούσε το πάνω καπάκι του βαρελιού και ολιγορούσε στις σημειώσεις που γινότανε πάνω στους τίτλους ιδιοκτησίας, όπου στη θέση του δάσους σημειώνονταν βοσκοτόπι. (Διαθέτω τα ταπιά που αφορούν το ένα έβδομο του τσιφλικιού του Τερμπούκι, όπου τα δάση που ανήκουν στο τσιφλίκι αυτό αναγράφονται ως βοσκοτόπια)

Όμως εκείνο που δεν επέτρεπε η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η οποία δεν μπορεί να συγκριθεί σε τίποτε όσον αφορά τα μεγέθη και τις περιουσίες με την πάμφτωχη

Αλβανία, τόλμησαν και αποφάσισαν οι Αλβανοί φεουδάρχες, στο νέο ιδρυθέντα ελεύθερο και ανεξάρτητο αλβανικό κράτος. Ως νομοθέτες πλέον αποφάσισαν με το νόμο περί των Δασών, ημερ 27.01.1923, την κατάργηση των δασών και βοσκοτόπων ως κρατική περιουσία και το δικαίωμα αγοροπωλησίας από τους ίδιους.

Το άρθρο 3 του εν λόγω νόμου αναφέρει επιγραμματικά ότι «Η κυριότητα των Δασών και Βοσκοτόπων ταυτίζεται με την κυριότητα επί της αγροτικής γης, γι αυτό όποιος δεν διαθέτει τίτλους κυριότητας επί της καλλιεργήσιμης γης δεν δύναται να αποκτήσει κυριότητα επί των δασών, των λιβαδιών και βοσκοτοπιών που βρίσκονται πάνω από τη γη αυτή, εκτός από τους ελαιώνες»

Με το συγκεκριμένο άρθρο κατοχυρώθηκε η υφαρπαγή του νέου αλλά κακότυχου κράτους. Και δεν μετατράπηκαν σε πλιάτσικο μόνο τα δάση, τα οποία ανήκαν στο Οθωμανικό κράτος και κληρονόμησε το νεοσύστατο κράτος, αλλά εξαφανίστηκαν και οι δημόσιες γαίες (Μετρουκέ) και η κυριότητα του κράτους επί των κρατικών γαιών, για τις οποίες το Οθωμανικό κράτος ήταν νόμιμος και μόνιμος κάτοχος, επιτρέποντας μόνο την εκμετάλλευσή τους και υπό προκαθορισμένους όρους. Υπό τις νέες συνθήκες, όλες οι περιουσίες που περιλαμβάνονταν στο τσιφλίκι, μετατράπηκαν αυτομάτως σε απλή και αποκλειστική ιδιοκτησία εκείνων, οι οποίοι, σύμφωνα με το άρθρο 6 του νυν νόμου, διέθεταν έγγραφα, τα οποία και το ίδιο το κράτος που τα είχε παραχωρήσει δεν τα εμπιστεύονταν, διότι το κράτος γνώριζε τον τρόπο πως εκδίδονταν αυτά από τα υποθηκοφυλακεία (τα ταπί). (Βλ. το έργο του Αλή Χαϊντάρι, Σχόλιο για το Νόμο περί των Γαιών, σελ 60, για τη διαπίστωση των παρανομιών που γινότανε στα υποθηκοφυλάκεια.)

Η αγαθοεργία των εκπροσώπων του λαού εις βάρος του Κράτους δεν σταμάτησε ούτε μπροστά στην υποχρέωση πληρωμής του απαιτούμενου ετήσιου φόρου επί των Γαιών (φόρος Μουετζέλ), ο οποίος, όπως ειπώθηκε, δέσμευε την πλειοψηφία των τσιφλικιάδων. Για τον κακόμοιρο τον αγρότη δεν νομοθετήθηκε τίποτε θετικό. Απεναντίας, η θέση του επιδεινώθηκε, διότι και η κατοικία του την οποία, ως συνήθως το έχτιζε μόνος του, μετατράπηκε κι' αυτή σε περιουσία του αγά του.

Ο Οθωμανικός νόμος της δεκάτης εξαιρούσε από το φόρο αυτό ένα στρέμμα γύρω από την κατοικία του αγρότη, όμως ο τσιφλικιάς, όχι μόνο ζητούσε επίμονα το τρίτο, αλλά έθεσε και τις αυλές υπό τον έλεγχό του για να μπαινόβγαινε όποτε ήθελε.

Όταν ήμουν επιθεωρητής στο Υπουργείο Εσωτερικών (το έτος 1922-23) επισκέφτηκα ένα σπίτι αγρότη κολλήγου στη Μουζεκιά, Ήταν Σεπτέμβρης και με εντυπωσίασε το γεγονός ότι στην αυλή του δεν υπήρχε ούτε ένα οπωροφόρο δέντρο, αλλά ούτε ένα κλήμα. Του ανέφερα την περιέργειά μου και μου είπε: «Είχα και μπορώ να φυτέψω απ' όλα, αλλά τα ξερίζωσα διότι βρίσκω το μπελά μου με τον αγά!»

Επωφελούμενος από το άρθρο 3 του αλβανικού νόμου περί δασών και βοσκοτόπων, ο Αχμέτ Ζώγκου, πρωθυπουργός τότε της Αλβανίας οικειοποιήθηκε, όπως λένε,- ένα δάσος αξίας τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου χρυσά φράγκα!

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι όλοι οι άλλοι που συνεργάστηκαν στο μαγείρεμα του βρόμικου αυτού νόμου, ποιος πολύ και ποιος ολίγο, αυτοί οι ίδιοι στη Βουλή και οι φίλοι τους εκτός Βουλής, άρπαξαν το μοιράδι τους σ' αυτό το χωρίς προηγούμενο πλιάτσικο του Κράτους.

Ο υποφαινόμενος δεν άφησε περίπτωση χωρίς να επιπλήξει σκληρά το νόμο αυτό, και ως δημοσιογράφος, και ως κρατικός λειτουργός, αλλά ήταν ανώφελο.

Το ατομικό συμφέρον είχε τυφλώσει κακώς τους ισχυρούς της εποχής και τους είχε ενώσει σε μια αλληλεγγύη που κανείς δε μπορούσε να σπάσει. Αλλά δε θα αργήσει ο Νεμέας. Το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα διέλυσε μια για πάντα, όπως ο βοράς, τις σκοτεινές ομίχλες.

IX.

Και ένας άλλος τρόπος για τη δημιουργία των τσιφλικιών.

Μέχρι το σημείο αυτό αναφερθήκαμε στους νόμιμους ή περίπου νόμιμους τρόπους για τη δημιουργία των τσιφλικιών. Αλλά κατά την άσκηση του επαγγέλματος μας δόθηκε η ευκαιρία να αποκαλύψουμε και έναν άλλο τρόπο απόκτησης τσιφλικιού, ο οποίος μπορεί να μοιάζει με απίστευτο παραμύθι, δυστυχώς όμως, αποτελεί πραγματικότητα. Δεν γνωρίζουμε αν συνέβη κι αλλού, που συγκεκριμένα και πότε, ωστόσο δεν αποκλείεται. Διότι, ο λόγος του λέγειν, όταν το περιβάλλον ευνοεί την ανάπτυξη ενός δηλητηριώδους δέντρου, γιατί θα πρέπει να αποδεχτούμε ότι αυτό είναι το μοναδικό;!

Ο τρόπος απόκτησης του τσιφλικιού που αποκαλύπτουμε αποτελεί παραβίαση της ελευθερίας ενός χωριού της Δρόπολης Αργυροκάστρου, που λέγεται Κρρά.

Πρόκειται για ένα μικρό χωριό με 30 περίπου σπίτια. Βρίσκεται στο αυχένα ενός βουνού πάνω από το Γεωργουτσάτι. Κάμπο δε διαθέτει, αλλά στις πλαγιές των βουνών που το περιβάλλουν διαθέτει δάση, πιο αραιό αυτό προς τη δύση και πυκνό ως μια ομπρέλα το δάσος στην ανατολική πλευρά, με διαστάσεις: περίπου δύο ώρες μάκρος και μία ώρα πλάτος, εκτιμημένο από τους Ιταλούς σε 50 χιλιάδες χρυσά ναπολιόνια.

Την εποχή αυτή το χωριό ήταν τσιφλίκι μερικών Αργυροκαστριτών, οι οποίοι ισχυριζόμενοι ότι το μεγάλο δάσος αποτελούσε δική τους ιδιοκτησία δεν επέτρεπαν τους αγρότες του τσιφλικιού να κόψουν ξύλα σ' αυτό, τόσο για λόγο τους, όσο και να πουλήσουν. Εφόσον οι αγρότες ισχυρίζονταν ότι το δάσος ανήκει στο κράτος και συνήθως απ' αυτό εφοδιάζονταν με ξύλα, οι αγάδες προσέφυγαν στο δικαστήριο, επικεφαλής του οποίου ήταν ένας Ιταλός.

Τους κατοίκους του χωριού εκπροσωπούσα στο δικαστήριο εγώ, ο υποφαινόμενος και επί της ευκαιρίας γνώρισα την ιστορία πως το χωριό μετατράπηκε σε τσιφλίκι.

Υπό την κατοχή της Τουρκίας, η ζωή, η περιουσία και η τιμή των πολιτών της, εξαρτιούνταν σχεδόν από το ντεουρταζί, (deuhdexhi), ο οποίος ήταν υποχρεωμένος να είχε σε κάθε χριστιανικό χωριό από έναν μουσουλμάνο φύλακα από τους πλούσιους της κοινότητας αυτής. Στους φύλακες αυτούς, λόγω του ότι και οι ίδιοι είχαν κάποια επιρροή και αλληλοβοηθιόνταν, πολύ σπάνια τύχαινε να τρυπήσει η κουδούνα τους και γενικώς χωρίς την εκ των έσω προδοσία, (κάτι το οποίο δεν αποκλείονταν όταν τα κέρδη ήταν μεγαλύτερα σε σχέση με την ετήσια μίσθωση). Στις συνθήκες αυτές οι ληστοσυμμορίες, οι οποίες φύτρωναν όπως ταμανιτάρια μετά τη βροχή, δεν τολμούσαν να ληστέψουν σπίτια πλουσίων. Και όταν σημειώνονταν κάποια ληστεία στα χωριά, ο τολμηρός κλέφτης πιάνονταν εύκολα, διότι το ατομικό συμφέρον είχε υπαγορεύσει σε όλους τους φύλακες (deuhdexhi) ισχυρή αλληλεγγύη. Όμως όταν τύχαινε ώστε ο τολμηρός ληστής να ήταν από τους ισχυρούς κακοποιούς, τότε το θύμα θα πρέπει να ήταν ικανοποιημένο αν του έμενε το κεφάλι πάνω από τις πλάτες.

Έναν τέτοιο φύλακα (deuhdexhi) υπήρχε και στο χωριό Κρρα όταν από την μία πλευρά συνέβαινε η διάλυση της τουρκικής διοίκησης και από την άλλη η αμορφωσιά και ο φόβος στο λαό αποκορυφώνονταν.

Ο συγκεκριμένος φύλακας (deuhdexhi) μετά από κάποια χρόνια υπηρεσίας, θέση την οποία μπορεί να είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του (διότι οι κάτοικοι των χωριών δεν τολμούσαν να διώξουν τον φύλακα του είδους, επειδή φοβόντουσαν τις άγριες αντίποινες του), προκλητικά, με πλαστό έγγραφο μαρτυρίας, χαρακτήρισε τον

κρατικό μισθό, ως το τρίτο που λάμβανε από τους κατοίκους με αποτέλεσμα να κηρύξει το χωριό τσιφλίκι του. Ταυτόχρονα, βάση κάποιου χοτζέτι (ταπί), είτε αληθινού, είτε εξολοκλήρου πλαστού, είτε με τη βοήθεια κάποιων μαρτύρων, προσέφυγε στο ιεροδικείο των Ιωαννίνων (melqeme-i-sherie) και αφού κέρδισε τη δίκη, πούλησε πλέον το τσιφλίκι του στους Αργυροκαστρίτες, έναντι εξακοσίων πενήντα χρυσών ναπολεονίων. Οι αγοραστές κατέθεσαν το Χοτζέτι στο υποθηκοφυλάκειο και επιβλήθηκαν στους κατοίκους του χωριού ως τσιφλικάδες του χωριού τους και των ιδίων.

Όσο συνεχίζονταν η Τουρκική κυριαρχία δεν είχε ξεσπάσει κάποια αντιπαράθεση, διότι, απ' ο, τι φαίνεται η μία πλευρά φοβόνταν την άλλη. Οι αγάδες μήπως έχαναν τα δάση που τα είχαν καταγράψει ως βοσκοτόπια και οι αγρότες διότι δεν μπορούσαν να απορρίψουν τους τίτλους ιδιοκτησίας των αγάδων και ταυτόχρονα μήπως αποκαλύπτονταν στην κρυφή εκμετάλλευση των δασών.

Όμως κατά την ιταλική κατοχή, το δικαστικό σώμα που αποτελούνταν από δύο μέλη Αργυροκαστρίτες με έναν πρόεδρο Ιταλό νομικό, δέχτηκε την αγωγή των κατοίκων του Κρρα. Μάλιστα συνέβη αυτό όταν οι καταχτητές ευνοούσαν τους γαιοκτήμονες και παρά το γεγονός ότι ήταν ενδιαφερόμενοι να μη αμφισβητούνταν οι τίτλοι κυριότητας, πράγμα που θα προκαλούσε την αφύπνιση και άλλων κολίγων.

Η δίκη συνεχίστηκε για πολύ καιρό και σάμπως να μη αποχωρούσαν για λίγο ακόμα οι Ιταλοί καταχτητές, θα έληγε υπέρ των κατοίκων του Κρρα, διότι στον Ιταλό πρόεδρο γεννήθηκε το ενδιαφέρον να εκδικάσει ορθά την υπόθεση. Μετά την αποχώρηση των Ιταλών η υπόθεση έμεινε εκκρεμή. Το νέο σώμα, παρά το γεγονός ότι πρόεδρός του ήταν ένας χριστιανός, από τη Δρόπολη, περιοχή στην οποία όλα τα χωριά είχαν μετατραπεί σε τσιφλίκια, αποφάσισε κατά των κατοίκων του χωριού Κρρα.

Η απόφασή του στην πράξη ήταν σωστή και προσδοκούσε να βοηθήσει τους κατοίκους. Δυστυχώς δεν μπόρεσε, διότι απαιτούνταν κάποιος εγγυητής, όχι μόνο για τα δικαστικά έξοδα, αλλά και για τις πιθανές απώλειες των αντιδίκων σε περίπτωση που κέρδιζαν οι κάτοικοι του Κρρα την δίκη, Βρήκαν έναν εγγυητή, αλλά οι υπόγειες απειλές εναντίον του, τον ανάγκασαν να αποσυρθεί με αποτέλεσμα να μη γίνει έφεση. Έτσι, η απόφαση έλαβε τελεσίδικη μορφή εις βάρος των κατοίκων. Από κοινού με το χωριό το οποίο αγοράστηκε από τρίτο έναντι 650 χρυσών ναπολεονίων, αναγνωρίστηκε ως περιουσία των αγάδων και το δάσος του χωριού, (για το οποίο δάσος, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, απαγορεύονταν η αγοροπωλησία), ανεβάζοντας έτσι την τιμή του τσιφλικιού σε 77 φορές περισσότερο.

Τα όσα πιο πάνω ανέφερα, ότι οι Ιταλοί παρά το γεγονός ότι εξυπηρετούσαν τις πολιτικές συγκυρίες, δε θα έβγαζαν μια τέτοια απόφαση, αφορούν την προσωπική μου εμπειρία. Ένας άλλος Αργυροκαστρίτης αγάς, νόμισε ότι βρήκε την ευκαιρία να κάνει αγωγή στους κατοίκους ενός τσιφλικιού επίσης στην Πάνω Δρόπολη, στο οποίο τσιφλίκι κατείχε κι αυτός μερίδιο. Ο αγάς δεν ήθελε να του πλήρωναν μόνο την τιμή του αγριόχορτου, που μεγάλωνε στην καλλιεργήσιμη γη (ο νομός περί Γαιών το χαρακτήριζε κελεπούρι), αλλά να συμμορφώνονταν και στην παλιά συνήθεια, να του έδιναν κόκκινα αυγά και από ένα αρνί με την ευκαιρία του Πάσχα. Ο Ιταλός δικαστής απέρριψε πανηγυρικά την απαίτηση του αγά.

Παρόλα αυτά ο αγάς του Τσιφλικιού είχε άλλα προνόμια επί του κολλήγου. Του επέβαλε υπηρεσίες που υπερέβαιναν τις υποχρεώσεις στο συμφωνητικό ενοικίου. Ο κολλήγος δεν μπορούσε να φυτέψει και σπείρει ο, τι ήθελε, αλλά εκείνο που του επέτρεπε ο αγάς. Σιτάρι δεν του επέτρεπε να σπείρει διότι ο αγάς επωφελούνταν περισσότερο από την εκμετάλλευση των αγρών ως βοσκοτόπια. Ούτε αμπέλια του

επέτρεπε, διότι δεν είχε πώς να πάρει το μερίδιό του. Μόνο καλαμπόκι επέτρεπε, αλλά το τρίτο της σοδιάς το έπαιρνε από το χωράφι και υποχρέωνε τον κολλήγο να το μετέφερνε στο κοτσέκι (αποθήκη), όπου αργότερα θα διεξήγαγε όλες τις υπηρεσίες αφιλοκερδώς (αγγαρεία), δηλ θα ξεφύλλιζε το καλαμπόκι, θα το κρεμούσε και σε περίπτωση που ο αγάς ήθελε να το πουλήσει και θα το ξεσπύριζε. Τους επέτρεπε κανά κομμάτι κήπου, όχι όμως χωρίς αντάλλαγμα. Από κάθε είδος παραγωγής του ο αγρότης ήταν υποχρεωμένος να δώσει και στον αγά. Θα πήγαινε στο κοτσέκι, ή στο αρχοντικό του στην πόλη κρεμμύδια, σκόρδα, λάχανα, ντομάτες, σύκα, σταφύλια κλπ, ή χρήματα κεσέμι, κατά αποκοπή, ανεξαρτήτως σοδιάς.

Η νομική σχέση ενοικίασης, ούτε αφαιρούσε, ούτε κατοχύρωνε στον αγά το δικαίωμα εκδίωξης του κολλήγου από το τσιφλίκι. Έχαιρε όμως προνόμια που παραχωρούσαν σ' αυτόν τα όργανα της διοίκησης και της δικαιοσύνης. Παραταύτα, σπάνια, πολύ σπάνια διώκονταν κάποιος κολλήγος από το τσιφλίκι όπου είχε γεννηθεί. Δε διώκονταν εκείνος που ίσως δεν εργάζονταν, διότι αυτό δεν είχε πώς να το γνωρίζει εφόσον δεν είχε μεγάλη διαφορά από το ζώο, αλλά εκείνος που δεν γινότανε χαλί να τον πατήσει ο αγάς.

Γενικώς η κατάσταση του κολλήγου (τσιφτσί) υπό την τουρκική κατοχή, αν δεν ήταν τόσο πλησίον με τη σκλαβιά της εποχής της Ευρώπης, όπου ο κολλήγος ήταν παράρτημα της γης, δεν διέφερε και πολύ απ' αυτή, εφόσον από πλευράς μόρφωσης, τόσο πολιτισμικής, όσο και θρησκευτικής, έμενε στο βαθύ σκότος και ζούσε σε άθλια κατάσταση.

Από μια τέτοια κατάσταση (σύντομη και αμυδρή περιγραφή της οποίας έγινε πιο πάνω) έσωσε τον Αλβανό κολλήγο, το Ε. Α Κίνημα και ο εμπνευστή του ο Μαρξισμός-Λενινισμός, έναντι των οποίων εκείνος είναι ολοζωής ευγνώμονας.

Σημειώνουμε, όσο για την ιστορία, ότι, όπως αναφέρει ο ιστορικός Αραβαντινός, ο Αλή Πασάς Τεπελενλή, ο οποίος έφερε μια επιπλέον σκλαβιά, (εκτός από την τουρκοκρατία) μετέτρεψε σε τσιφλίκια τα χριστιανικά χωριά, (διότι εκείνα που είχαν υιοθετήσει την μουσουλμανική θρησκεία ήταν και μόνοι τους πιο γενναίοι, αλλά και περισσότερο ευνοούμενοι από το κράτος. Η μετατροπή των χριστιανικών χωριών σε τσιφλίκια γινότανε δια της βίας. Πρόκειται συνολικά για 935 τσιφλίκια, από τα οποία 411 βρισκότανε στην Ήπειρο και την Νότια Αλβανία, 228 στη Θεσσαλία, 100 στη Μακεδονία, 172 στη βόρεια Ελλάδα και 54 σε άλλα μέρη.

Ξεκινώντας από το γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά αναφορικά με την περιφέρεια Αργυροκάστρου, δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, τότε ο αριθμός των τσιφλικιών του Αλή Πασά, μοιάζει υπερβολικός. Τα χωριά που αναφέρονται ως τσιφλίκια από τον συγκεκριμένο ιστορικό δεν ήταν ποτέ τέτοια, όπως λόγου χάρη τα χωριά Λέκλη, Χόρμοβο, Ερίντι, Νόκοβο και όλη η Λιουντζεριά, καθώς και τα χωριά που αποτελούν τη Ζαγοριά. Η επιβεβαίωση είναι πανεύκολη. Σε περίπτωση που κι αυτά είχαν μετατραπεί σε περιουσία του Αλή, θα πρέπει να έχουν μείνει εμλακέ (κρατική περιουσία και για την αποκατάστασή τους θα έπρεπε να αγοράζονταν από τους κατοίκους. Όμως κάτι τέτοιο, απ' όσα γνωρίζουμε και έχουμε ακούσει, δεν έχει συμβεί ποτέ.

Όσον αφορά τα χωριά της Λιουντζεριάς, λέγεται ότι σώθηκαν από έναν Λιουντζιώτη, ο οποίος υπηρετούσε υδραυλικός σε ένα παλάτι Πασά στην Πόλη. Εκείνος, απ' όσα λέγονται, παρακάλεσε τον πασά του να έγραφε στον Αλή για να μη πείραζε τη Λιουντζεριά. Αυτό προκύπτει, απ' όσα λέγονται, ότι κάποτε ο Αλή ρώτησε ένα Λιουντζιώτη αν είχαν κάποιον με θέση στην Πόλη και εκείνος του απάντησε ότι έχουν κάποιο μπελμπέρ υδραυλικό σε έναν πασά. Τότε ο Αλή του αποκρίθηκε ότι «Ο δικός σας μπελμπέρης έγινε μπιρμπίλι εναντίον μου».

Όσο για το δικό μας Λάμποβο, αν ήταν τσιφλίκι και πριν επιδιώξει να το αγοράσει ο Αλή, ο οποίος, ίσως δεν κατάφερε να το γράψει στο όνομά του, έπρεπε να άνηκε σε κάποιον προηγούμενο αγά ιδιοκτήτη. Επίσης η εξαφάνιση του χοτζετιού πώλησης (συμφωνητικού) στον Αλή, ήταν εις όφελος του αγά και όχι των κατοίκων. Συνεπ' βς εκείνοι δεν είχαν κανένα ενδιαφέρον να ξοδεύονταν για την εξαφάνισή του, εκτός και αν ο αγάς δεχόντουσαν να πουλούσε το τσιφλίκι στους Λαμποβίτες. Όμως μια τέτοια πράξη δεν έγινε και δεν έγινε γιατί δεν χρειάστηκε. Με την εξαφάνιση του χοτζέτι, το Λάμποβο έμεινε ως είχε, δλδ κεφαλοχώρι (καριέ).

Προσθέτουμε ότι η Τουρκική κυβέρνηση, μολονότι δεν αναγνώριζε νομικά πρόσωπα, είχε παραχωρήσει για κάθε χωριό επίσημη σφραγίδα, στην οποία αναγράφονταν χωριό ή τσιφλίκι.

Αυτά είναι τα σχετικά με το περιεχόμενο και τη μορφή του τσιφλικιού υπό την τουρκική κατοχή. Όμως ο δυστυχής Αλβανός κολλήγος, ενώ έπρεπε να ελπίζει στη βελτίωση της κατάστασής του, στην ελεύθερη και ανεξάρτητη Αλβανία, επιδεινώθηκε πολύ περισσότερο. Έμεινε υπό την απόλυτη κυριαρχία των μπέηδων και των αγάδων, οι οποίοι, κατά αποτρόπαιο τρόπο, τις περιουσίες του τσιφλικιού τους, από κρατικές τις μετέβαλαν απλώς σε δική τους ιδιωτική περιουσία, αποκτώντας κατά σκανδαλώδη τρόπο την κυριότητα επί της αγροτικής γης (τα μούλκια), αλλά και τα δάση, τα οποία τα παρουσίαζε ως βοσκοτόπια, όπως και την κατοικία του κολλήγου αποκτώντας το δικαίωμα εκδίωξής του από το τσιφλίκι, όποτε εκείνος ήθελε.

Όμως, όπως ο λαός λέει, «το χαράμι χαλάλι δεν γίνεται». Με τις κολοσσιαίες αλλαγές που σημειώθηκαν στην Αλβανία με τον Εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα, οι μπέηδες και αγάδες εξαφανίστηκαν μια για πάντα, ενώ ο αγρότης απόχτησε την ελευθερία που προσδοκούσε στους αιώνες.

Τίρανα, 24.3.1951
Δικηγόρος Β.Κ.Ντίλιο

RICIKLIMI I HISTORISË DUKE MANIPULUAR NGA VET SHTETI DHE LEGJISLACIONIN OSMAN NE TJETËRSIMIN E PRONËS PRIVATE MBI TOKËN RREZIKON IDENTITETIN E MINORITETIT ETNIK GREK NE SHQIPERI

Hyrje. (nga Panajot Barka)

Shqipëria përbën sot vendin dhe shtetin e vetëm në rajon, i cili, ndërkohë që pretendon një identitet evropian dhe anëtarësimin në strukturën më të përparuar evropiane, atë të Evropës së Bashkuar, ka probleme serioze me pronën private, sidomos të tokës, që përbën tradicionalisht pasurinë kryesore të patundshme në vend. Karakteristikë është fakti që, pavarësisht përpjekjeve juridike që po bëhen në këto tri dekada tranzicioni në vend për të zgjidhur këtë çështje jetike për përparimin ekonomik, shoqëror e politik të vendit, problemi ndërlikohet përditë e më shumë.

Ndodh kështu se asnjëherë nuk është bërë përpjekja më e vogël për të gjetur rrënjët e së keqës. Ato fillojnë me nëpërkëmbjen e ligjeve të vet Perandorisë Otomane. Në vijim, me lindjen e shtetit të pavarur shqiptar, realiteti i nëpërkëmbjes së statusit juridik për pronën mbi tokën në Perandorisë Otomane, injorimi i praktikës së vendeve të tjera po nën sundimin e Osman dhe i përvojës perendimore, u kthyen në sistem ligjor e praktik. Tani, në tranzicion, në emër gjasem të rehabilitimit të padrejtësisë së bërë nga shteti komunist, i cili në zbatim të parimeve të veta ideologjike shtetëzoi të gjitha llojet e pronës private, sidomos të tokës, kemi një thellim të krahurës, ku paraja e pistë, pushteti politik, abuzimi dhe korrupsioni i administratës shtetërore e kanë kthyer këtë proces në makth kombëtar. Të gjitha kolonat e shtetit “ligjor” kanë venë në shërbim të interesave të mësipërme abuzive dhe të identifikuar me individë të veçantë, pasuritë e pronarëve dhe komuniteteve të pambrojtur, terësinë e pronës shtetërore dhe një pjesë të mirë fondi monetar nga buxheti i shtetit të krijuar nga terësia e taksapaguesve shqiptarë.

Në thelb ky realitet në sferën bazike të egzistencës së shtetit dhe të funksionimit të komunitetit, përbën treguesin më të mirë të fenomenit diakronik shtetshkatërrues, atë të kundërvënies dhe epërsisë së individit ndaj ligjit dhe shtetit, sipas parimit të më të fortit. Për pasojë shteti i dorëzohet, i nënshtrohet dhe vihet në shërbim këtij vullneti, fenomen që realizohet nëpërmjet rrembimit të pushtetit politik prej të fortëve të bashkuar në një klan politik. Nuk ka rendësi nëse të fortët veshin shallvare, apo kostum të markave më të shtrenjta, nëse mbajnë në brez një kumbure, apo një armë të sofistikuar, nëse ecin me kalë apo me makinë luksoze, nëse komunikojnë me kontakt të drejtpërdrejtë apo me Iphonë. Përmbajtja është e njëjtë. Investim adekuat për të krijuar fasadën e duhur të shtetit për të maskuar sa më mirë nënshttrimin e tij.

1. Rasti i Perandorisë Otomane dhe monografia e Vasil Dilos

❖ Shqipëria, është vend i vetëm nder popujt nën Perandorinë Otomane, të paktën në territorin evropian me bibliografinë më të pakët përse i përket studimit të ligjshmerisë lidhur me raportet e individit me pronën dhe shtetin. Enjëjta traditë reflektohet edhe përse i përket së njëjtës bibliografi në periudhën e shteti shqiptar të para Luftës së Dytë Botërore. Ky boshllëk lidhet më së shumti, me mbivendosjen etapë pas etape të abuzimit në progresion gjeometrik në lidhje me të drejtën mbi pronën private dhe për pasojë me mungesën e vullnetit në shumë plane dhe nivele për ta zgjidhur drejt dhe përfundimisht atë. (Shtete të tjera në rajon që e kanë zgjidhur

përfundimisht këtë problem janë ndihmuar shumë edhe nga orientimi i drejtë që u kanë siguruar studimet e shumta shkencore, të cilat vijojnë ende edhe sot, pavarësisht se definicioni i tanishëm është thjeshtë studimor)

❖ Monografia që i japim në dorë lexuesit në dy gjuhë, greqisht dhe shqip, përbën dallandyshe e parë, por, fatkeqësisht, të vetme, në këtë drejtim. Ajo është shkruar nga avokat-jurist Vasilio K. Dilo, në një distancë kohore gati 35 vjeçare. Është filluar dhe botuar fillimisht me 1916 në gazetën në gjuhën greke “IPIROTIKI AMINA «Ἰπειρωτική ἀμύνα» që avokati i nderuar botonte personalisht në Gjirokastrë prej 1913-1916. E botoi serish më të zgjeruar me 1919 po në gjuhën greke, në gazetën Konkardia–OMONIA të Gjirokastrës, për ta risjellë në skenë me 1951, si monografi me vete dhe në gjuhën shqipe.

Ndërkohë, ne do të përpiqemi të tregojmë se periudha e tranzicionit në Shqipëri, pas viteve 90 të shek të kaluar, përbën një vazhdimësi juridike dhe praktike me shumë amulli se realiteti praktik (dhe jo juridik) i periudhës së fundit të Perandorisë Otomane dhe i realiteti të zymtë në lidhje me pronësinë mbi tokën të krijuar në fillimet e shtetit shqiptar.

❖ Vasil K. Dilo (1868-1958) është nga Labova e Zhapës, në Lunxhëri – Gjirokastrë. Përbën një nga pinjollët e familjës shumë të njohur të Dilo-ve, me kontribute të çmuara në fushë juridike, letrare e filologjike, botuese, kërkimore, publicistike e politike. Nga pikëpamja e origjinës etnike kjo familje me vlera të çmuara përjetoi dyzimin e njohur në zonën e Epirit, për shkak të ndarjes në dy shtete. Kalimin nga përkatësia etnike greke në atë shqiptare, për pjesën e fisit Dilo që u përfshi në Shqipëri dhe ruajtjen e përkatësisë etnike greke për atë pjesë të fisit Dilo që mbeti në Greqi. Vasili i përket pikërisht brezit kalimtar, i cili deri në dhjetëvjeçarin e dytë të shekullit të kaluar manifestonte etninë greke. Zhvillimet që pasuan ndikuan në vetpërcaktimin e tij si shqiptar. Por, për të mbajtur një komunikim me origjinën e afërme dhe të largët të fisit të vet, ai vetpërcaktohej edhe si filogrek. Pas viteve 90’, shumë nga pinjollët e kësaj familjeje mbetur në Shqipëri filluan të ripërcaktohen si grekë dhe të bashkohen me pjesën e fisit mbetur në Greqi.

❖ Vepra e Vasil K. Dilos konsiderohet në Shqipëri si “pikë referimi ku duhet mbështetur për të analizuar atë që ka ndodhur në Shqipëri nga viti 1906 deri me 1925, sidomos në pjesën jugore të saj, ... një përgenjshtrim i plotë i të gjithë asaj që është shkruar për historinë e zhvillimit të Shqipërisë për periudhën 1906-1944 nga ana e studiuesve të epokës komuniste, por edhe me përpara”.

Në monografinë e tij studiuesi Vasil Dilo analizon fenomenin e degjenerimit të realitetit lidhur me pronësinë mbi tokën, rregulluar madje nga legjislacioni i anatemuar i Perandorisë Otomane. Sipas këtij legjislacioni toka e ndarë në disa kategori, **ishte pronë e shtetit. Ajo u jipej në përdorim individeve në varësi të shërbimeve ndaj Perandorisë, por jo në pronësi.** U jipej në përdorim kundrejt një çmimi ndaj shtetit, sipas një kontrate të indentifikuar me “tapi-në”. Këta individë ishin kryesisht pjesë të nomeklaturës së Perandorisë dhe shpërbleheshin nga ajo për shërbimet ndaj saj ku shërbimi i parë konsiderohej ndërrimi i fesë, myslymanizmi i të krishterëve. (Individë të tillë përfitues ishin edhe ata që silleshin në shërbim të Perandorisë nga Anadulli) Aplikimi i praktikës së dhënies së tokave në përdorim, si pasuri kryesore e patundshme në ato kohë, por edhe më vonë, bëhej edhe për të mbajtur nën kontroll “përkushtimin” dhe shërbimet ndaj Perandorisë të përfituesve prej saj. Ndërkohë, degjenerimi i këtij rendi nënkupton procesin e shndërrimit të këtyre pronave, nga prona në përdorim me

tapi, në prona terrësisht private, ku “tapia” shndërrohej dhe shpallej në titull ekzekutiv nëpërmjet grabitjës, abuzimit, kërcenimit, ryshfeteve,.

❖ Dihet se Perandoria Otomane me ligjin mbi tokat e vitit 1274 alla turka (1856, ose 1857), kishte ndarë tokat në pesë kategori. Kongretisht në: në toka erazi – i - memluqe (mullq), që zotëroheshin pronësisht prej të zotit të tyre si pasuri e tij ekskluzive, në toka erazi – i – mirie, botore, në toka vakf – mevkufe, të destinuara për institucione fetare, në toka metruqe, të lëna për nëvojat e grupeve komunitare (fshatra dhe qytete), në toka mevat, të vdekura jo bujqësore.

E rendësishme është të shënohet se, me përjashtim të kategorisë së parë, toka erazi – i - memluqe (mullq), të cilat zotëroheshin pronësisht prej të zotit të tyre si pasuri e tij ekskluzive, që në aspektin e organizimit shoqëror nënkuptonte një fshat –komunitet i përbërë nga banorë pronarë të vegjël tokash (karie- qefallohori), cilësi që i bënte ato të dalloheshin nga dy kategoritë e çifligjeve; të gjitha kategoritë e tjera të tokave disponoheshin nga shteti tek privati vetëm për shfrytëzim- në përdorim, që do të thotë se, me terminologjinë e sotme, askush nuk kishte tituj ekzekutiv pronësie mbi këto kategori tokash, pavarësisht nga diferencimet që vihen re midis tyre.

Kështu, tokat botore ishin ekskluzivisht ato, të cilat shteti, i shkëpuste nga toka e përgjithshme dhe ua jipte individeve, veçanërisht banues të çdo fshati ose qyteti. Jipeshin vetëm për përdorim dhe gjithmonë kundrejt një çmimi që përcaktohej nëpërmjet tapisë. Ka shumë rendësi të theksohet kjo, pasi mbi këtë marrëdhënie të shprehur me kategorinë “e tapisë” do të ngrihet në të ardhmën, deri në ditët tona abuzimi më i madhë. Nuk jipeshin as pa afat kohor. E drejta e transferimit mbi një të tretë arrihej me dijeninë dhe praninë e përfaqësuesit të shtetit pronar. Kjo e drejtë ishte edhe e trashëgueshme, por vetëm nga trashëgimtarë të brezit të parë. Tokat botore as në testamente hynin, as si pajë jipeshin. Nëqoftëse këto toka liheshin pa punuar për tre vjet rresht, u jipeshin atij, që kishte nevojë dhe mund t’i punonte, por me tapi d.m.th kundrejt një shume parash si çmim për të drejtën e përdorimit.

Tokat e lena për nevoja publike (metuqe), as shiteshin, as bliheshin, as shndërroheshin në private. Asnjë pëllembe nga tokat metuqe d.m.th. nga ato, që liheshin, ose për nevojat e komunitare, si rrugë publike, ose për nevojat e të gjithë banorëve të fshatrave ose të qyteteve, siç janë kullotat (mera), nuk jipeshin as kundrejt një çmimi (tapi), siç jipeshin tokat shtetërore botore (erazi-i-mirie).

Tokat mevat (të vdekurat- jo bujqësore, si male-pyje-vende gurore, larg qëndrave të banuara, fshatit ose qytetit) mund të privatizoheshin pjesërisht, me leje të posaçme ose me okupim arbitrar, por vetëm që të transformoheshin në tokë buke, ose të ishin punuar e mbjellë, qoftë dhe pa leje zyrtare. Nuk mund të përfshiheshin në këtë kategori kullotat ose pyjet. Sidoqoftë përvetësuesi nuk fitonte zotërimin e tokës, por vetëm të drejtën e shfrytëzimit, d.m.th. se toka bëhej botore.

Autori i nënvizon këto dallime midis këtyre tri lloj tokash, si pjesë e tokës së përgjithëshme të Shtetit, për shkak se, siç thotë ai “megjithëse Ligji ka dashur të evitojë çdo konfuzion, ato janë kthyer në çerdhe të abuzimeve nga ana e nepunësve kopetentë dhe nga ana e bejlerëve dhe agallarëve spekullatorë.”

❖ Autori i monografisë na sqaron qartësinë e ligjit otoman mbi tokat edhe në aspektin se ai nuk favorizonte grumbullimin e tokave, as ato në përdorim, në sipërfaqe të mëdha dhe në duart e një individi. Edhe kur një fshat braktisej ose shkatërrohej dhe nuk mund të kthehej në gjendjen e mëparshme, lejohej që tokat e tij t’u jipeshin një, dy, ose tri personave së bashku, me kushtin për ta kthyer në çiflig, dmth

për të vendosur në këtë lloj pronësie në përdorim, bujq pa prona me detyrimin që t'i kultivonin ato toka dhe një të tretën e prodhimit t'ia jipnin të zotit të çiflikut. Sipërfaqja e tokës së një çifliku, sipas këtij ligji, varej nga pjelloria e tokës dhe në rastin e kategorisë më të dobët nuk i kalonte të 130 dynymë.

Një pronë e tillë, sipas ligjit Otoman, mund të përfshinte toka të punueshme bujqësore, livadhe, kullota dhe korie, por jo toka metruqe (për interes publik), ose të vdekura, mevat. Është e rendësishme dhe duhet theksuar serish fakti i parashikuar në ligj që të gjitha këto toka jipeshin prej shtetit, si pronar i tyre i vetëm, individëve në një marrëdhënie që saksionohej juridikisht nëpërmjet instrumentit të tapisë, si akt që përcaktonte shumën e parave që duhet të paguante në shtet marrësi i tyre në përdorim.

Ky përcaktim ligjor i çiflikut e dallonte atë nga fshatrat, katundet e pavarura, ose qefallohore, ose karie në turqisht, të cilat ishin qëndra të banuara prej pak ose shumë banoresh, ku secilit i ishte lëjuar prej shtetit me një destinacion të caktuar një copë toke me titull pronësie.

❖ Rendësia e monografisë qëndron tek fakti se autori, krahas konceptit juridik lidhur me raportet që vendos ligji midis pronës mbi tokën dhe individit – marrëdhënie ekskluzive përdorimi, na zbulon dhe rrenjë të tjetërsimit të pasurisë së pronarëve të vegjel, të komuniteteve dhe të shtetit, në toka private, nëpërmjet abuzimit, kërcenimit, korrupsionit dhe dhunës. Pikënisjen autori e kërkon tek ambicjet politike dhe ekonomike të Ali Pashë Tepelenës. Ai, na thotë autori i monografisë, “duke ushqyer ambicjen e shkëputjes nga Shteti Osman për të krijuar shtetin e vet, e konsideroi si gjënë më të urtë dhe më të domosdoshme, grumbullimin e një prone private, sa të ishte e mundur më të madhe”.

Si mjetin më të lehtë dhe më me efektivitet përdori shpronësimin pa shpërblim dhe tjetërsimin me detyrim dhe në favor të tij, të pronave të ligjshme të banorëve të të gjitha pothuaj katundeve-fshatrave me popullsi greke apo të krishterë, të cilat, fal pozicionit, zotëronin tokat më produktive. Me anë të kesaj rruge fshatra të tera të tipit karie (qefallohore) u shndërruan menjëherë në çifligje dhe banorët e tyre nga pronarë të vegjel tokash u kthyen në bujq pa tokë, në çifçi. Sipas historianit K. Vakallopoulos, bëhet fjalë për 700 çifligje. Nën shëmbullin e Ali Pashës, në mënyrë të pavarur ose si pjesë e sistemit të tij, vepronin me dhjetra bejlerë, njerëz të fuqishëm dhe primatë lokalë. Ata, duke mos patur fuqinë dhe mjetet e Aliut, përdornin dinakerinë, mashtrimin, falsifikimin dhe rushfetin. Produkt i këtij fenomeni që krijimi i klasës së agallarëve, e cila deri në atë kohë nuk bënte pjesë në hierarkinë institucionale të P.Otomane.

Dihet se pas vdekjes së Aliut, qeverisja Otomane konfiskoi të gjithë pasurinë e tij të patundshme. Por, nuk guxoi të rivendoste drejtësinë, dmth të rikthente statusin e mëparshëm mbi këto toka, përcaktuar me ligjin e vet perandorak. Përkundrazi, legjitimoi çifligjet si të tilla dhe mbeti pronarë e këtyre çifligjeve deri në shembjen e saj, ose, për të forcuar pozitën e veta të lëkundura, ua dhuroi ato bejlerëve dhe agallarëve.

❖ Ky zhvillim hapi gjerazi rrugën për abuzime të skajshme, të cilat shtoheshin sa më shumë afrohej fundi i P. Otomane. Autori i monografisë na tregon dhe interpreton me raste konkrete këtë babëzitime antiligjore në rritje. Rasti i fshatit Kërrë në Dropullin e Sipërm në rrethin e Gjirokastrës ku bekshiu- deruhdexhiu i fshatit, me abuzime dhe dinakeri, duke përdorur fuqinë e tij potenciale, por më shumë sistemin e korrumpuar të drejtësisë së kohës, (viti 1920) ligjeroi fshatin si çiflik të tij duke cilësuar rrogën e vet si të tretën që mirrte nga fshatarët. Në vijim, me dokumenta të falsfikuar ose me dëshmitarë të rrëmë u paraqit në gjykatën e Janinës dhe ua shiti disa

gjirokastriteve për 650 napolona ari, pasardhësit e të cilëve sot, duke i rifalsifikuar “dokumentet” e atëhershme dhe duke patur përkrahjen e drejtësisë po të korruptuar, kërkojnë të ribëhen, ose janë ribërë pronarë të tokave dhe pyjeve të këtij fshati.

❖ Në këtë realitet abuzimesh nga më ekstreme, studiuesi Dilo nënvizon një fenomen të dyfishtë. Se nga njëra anë po mirrte goditje fatale sistemi juridik në lidhje me tokën në përdorim ku tapitë, të cilat shërbënin si kontrata përcaktuese të çmimit të qirasë së tokës në përdorim ndaj shtetit, po shndërroheshin në tituj ekzekutive pronësie. Nga ana tjetër, nga kjo babëzitie nuk shpetuan as kategoritë e tokave që, as shiteshin, as bliheshin, as jipeshin në përdorim, siç ishin pyjet, kullotat, tokat e vdekura, tokat për qëllime publike, deri edhe ato që ishin pronë e institucioneve fetare të krishtera. Në këtë kuadër u shkëlen me të dyja këmbët edhe kufizimet e ligjit mbi madhësinë e pronave në përdorim apo në pronësi.

❖ Ndërkohë, procesi i kundërt, ai i kthimit të çiflikut në fshatra të pavarura, qefallohore, proces që realizohej nëpërmjet blerjes së tokave, ishte gjithmonë e më i veshtirë. Dihet p.sh që në Dropull dhe Pogon burrat e kurbetit të fshatrave të këtyre krahinave, të organizuara në sillogje komunitare, ndërmorën një inisiativë gati gjysëm shekullore, ku me parat e mbledhura këtu blinin tokat e fshatrave të tyre të grabitura me gjithfarë menyrash të paligjshme.

2. Krijimi i shtetit shqiptar dhe shkatërrimi i tij për të fituar të fuqishmit

❖ Në lidhje me këtë autori i Monografisë na thotë se “atë që nuk lëjonte P. Otomane, kur Shqipëria u krijua si shteti i lirë dhe independent, guxuan dhe e vendosen Feudalët Shqipëtarë, si ligjvënës, me Ligjin e Pyjeve me dt. 27.1.1923, ku u shpalosen pa pikë turpi dhe dhimbje për interesat e Atdheut të tyre” .

Dhe me të vërtetë, neni 3 i Ligjit në fjalë thotë tekstualisht se “Zotërimi i Pyjeve e i Kullotave i shtohet zotnimit të tokës, prandaj ai që nuk ka në zotërim tokë nuk mundet më pasë në zotërim Pyllin, Korijën dhe Kullotën që është mbi atë tokë,veç ullaive”.

Me këtë nen u ligjërua grabitja që iu bë shtetit të ri, por fati, thotë z. Dilo. Dhe nuk u plaçkiten vetëm pyjet, të cilët i përkisnin shtetit otoman dhe kaluan në pronësi të shtetit trashëgues të tij, por u zhduken dhe tokat metruqe dhe në përgjithësi e gjithë e drejta e shtetit pronar mbi tokat shtetërore. Kjo do të thotë se në kushtet e shtetit të ri shqiptar të gjitha pronat në përdorim që përfshiheshin nga çifliku, u kthyen në pronë të thjeshtë dhe ekskluzive e atyre, që, simbas Nenit 6 të ligjit të mësipërm dispononin “dokumenta”, të cilat, thotë studiuesi Dilo, “dhe shteti që i kishte dhënë nuk i besonte, sepse e dinte se si dilnin ato nga Zyrat e Kadastrës (Tapi)” (Dhe për të vërtetuar këtë realitet autori rekomandon veprën e Ali Hajdarit, Koment i Ligjit të Tokës.) Përveç kësaj, ligji i vitit 1923, parimet e të cilit ngjajnë si dy pika uji me aktet e sotme ligjore e normative për kthimin dhe kompensimin e pronave të “ish pronarëve” me origjinë pronësore atë që përshkruan në këtë monografi z. Vasil Dilo, çliroi pronarët përfitues nga taksat që shteti otoman kishte caktuar mbi çifligjet.

Ndërkohë, ligji i shtetit të ri shqiptar dhe makuteria e pronarëve të rinj, rriti shumë barën detyruese të bujkut ndaj pronarëve të tokave, pasi, siç na thotë edhe z. Dilo, “pozita e bujkut çifçi u përkeqësua, sa dhe banesa e tij, të cilën siç ndodhte përgjithësisht e ndërtonte vetë – u bë edhe ajo pronë e agait të tij”. Dhe nga ana tjetër, thekson se duke abuzuar me ligjin shqiptar për pyjet dhe kullotat vet Ahmet Zogu, kryeministri i asaj kohe “përvetësoi - siç thonë – një pyll, që kishte një vlefte së paku një milion fr. ari!” duke shtuar se “ s’ka dyshim se dhe gjithë të tjerët që bashkëpunuan në gatimin e këtij ligji të ndyrë, kush më shume e kush më pak, ata vetë në Parlament

dhe miqtë e tyre jashtë tij, ndukën pjesën e tyre nga kjo plaçkitje e pashëmbullt e shtetit....Interesi vetjak i kishte vërbuar keq të fuqishmit e ditës dhe i kishte lidhur me një solidaritet që s'kishte kush ta çante në atë kohë.” Cituam në këtë rast në ligjeratë të drejtë avokatin e njohur Vasil Dilo, fjalët e të cilit janë shkruar para plot 65 vjetësh, për të parë sa aktuale janë ato në realitetin e sotëm, sa ligjor aq dhe praktik, në lidhje me trajtimin barbar të tokës si aset shtetëror dhe pasuri kombëtare.

* * *

Në këtë pikëpamje, Reforma Agrare e vitit 1945, ligji nr 108 dt 29.08.1945, dhe sekuestrimi i pasurisë së patundshme, kryesisht tokë, sipas nenit 14 të ligjit nr.37, datë 13.1.1945 “Ligji i tatimit të jashtëzakonshëm për fitimet e luftës”, me dashje, ose pa dashje dhe e shkeputur nga veprimet e mëpastajme të shtetit komunist për shtetëzimin dhe të tokës, eliminoi padrejtësitë e kryera, të paktën në periudhën që nga themelimi i shtetit shqiptar, në lidhje me pronësinë mbi tokën.

3. Tranzicioni i gjatë shqiptar dhe rivënia e shtetit nën këmbët e të fortëve me pikë referimi modelin e deformuar ligjor të Perandorisë Otomane

❖ Rrënia e sistemit komunist me 1991, risolli në rend të ditës problemin e pronës private veçanërisht mbi tokën si pasuri më e madhe në vend. Procesi i riinstalimit të sistemit të pronës private në vend privilegjohej nga parimet universale demokratike në lidhje me shenjtërinë e pronës private. Njëkohësisht, fitonte legjitimitet edhe në emër të revanshit ndaj regjimit komunist. Në fakt, këto dy parime u përdorën si fasadë për të ringjallur, madje me një forcë dhe energji më të madhe, pikërisht një plaçkitje të re të pashëmbullt të tokës. Në shërbim të kësaj plaçkitjeje të re u vunë të gjitha padrejtësitë mbi tokën të periudhës otomane e pas saj, të saksionuara këtë herë me akte ligjore, normative dhe institucionale, të amenduara herë pas here për të realizuar grabitjen e radhës. Më saktësisht duhet thenë se realiteti i abuzimeve dhe grabitjeve të tokës të periudhës otomane dhe pas otomane, u keqpërdorën për të krijuar një situatë ligjore dhe faktike më të rëndë, më të koklaviktur, më konfliktuale dhe në favor të faktorit myslyman në Shqipëri. Në pozitë më të vështirë dhe delikate u vu komuniteti i minoritetit etnik grek, (në vijim MEG) në të cilin fenomenet e mësipërme ishin më intensive dhe kishin edhe prapavijë etnike dhe politike.

❖ Nga kjo katrahurë duket se shpetoi në pjesën më të madhe toka bujqësore e ish kooperativave bujqësore e trajtuar me ligjin 7501 /1991. Thelbin e këtij ligji e përbën propozimi ynë konkret si deputet atëherë i parlamentit të parë pluralist në vend. Propozimi ynë ishte personal dhe u mbështet mbi dy parime kryesore. I pari, me pikë referimi arritjet e revolucionit freng, lidhet me nevojën e rishpërndarjes së pasurisë së tokës bujqësore në bazë të kontributeve të familjeve të ish kooperativave bujqësore dhe vlerave të reja sasiore dhe cilesore që toka bujqësore fitoi në Shqipëri nga ka ky kontribut të paktën gjysëm shekullor. Parimi i dytë kishte të bënte me faktin se origjina e pronës private mbi tokën bujqësore në vend ishte e dyshimtë dhe çonte tek praktikën e P. Otomane të dhënies së pronësisë mbi tokë në këmbim të ndërrimit të fesë dhe shërbimeve ndaj kësaj perandorie. (Atëherë nuk i dinim këto të dhëna që po studjojmë sot.) Varianti ynë fitoi se Partia Socialiste që zotëronte shumicën në parlament dhe me elektorat kryesisht në fshat, nuk mund të pranonte propozimin e opozitës që pretendonte t'u kthente tokën ish çifligareve dhe të linte elektoratin e saj pa tokë. Nga ana tjetër, varianti i propozuar nga P. Socialiste, që toka të ndahej sipas të dhenave të reformës

agrare të 1945, përveç se kishte një tingëllim me përjasje realitetin komunist nga i cili edhe ajo kërkonte të ditancohej, propozimi nuk jipte zgjidhje në lidhje me tokën bujqësore të përfituar përgjatë sistemit komunist dhe që arrinte gati dyfishin e tokës bujqësore të para Luftës së Dytë Botërore.

❖ Pranimi i propozimit tonë ishte një sukses historik, sidomos për krahinat e minoritetit etnik grek tokat e të cilave në kohën e P. Otomane dhe më vonë, për shkak të etnisë dhe të fesë, ishin kthyer në pronë të bejlerëve të myslymanizuar.

Ligji 7501/1991 përfshiu vetëm tokën bujqësore të ish kooperativave bujqësore. Ndërkohë që në atë kohë, në fillimet e demokracisë në vend, askush nuk vinte në dyshim vullnetin pozitiv për ndërtimin e shtetit ligjor të së drejtës, racional dhe human, sidomos në drejtim të pronës dhe pasurisë së përgjithshme.

❖ Në fakt, në periudhën e gjatë të tranzicionit shqiptar qeveritë kanë qenë mendja dhe krahu për ta kthyer procesin e ashtuquajtur kthimi i pronave dhe kompensimi i ish pronareve në një labirinth të ndërlikuar ligjesh, vendimesh, komisionesh, procedurash, dosjesh, gjyqesh pa fund që kanë prodhuar stërmundim, konflikte, viktima, dëm të madhë ekonomik e politik që lidhet me vet stabilitetin e shtetit.

Në tavolinat e prokurorisë ka mbi 230 mijë dosje me ankime për falsifikim dokumentash dhe grabitje pronash në menyrë të paligjshme. Këto ankime kanë shpesh për objekt dhe vet institucionet shtetërore si arkivat, hipotekat, gjykatat, komisionet shtetërore për kthimin dhe kompensimin e pronave. Llogaritet që zgjidhja nëpërmjet një drejtësie të paanshme do të kërkojë 1.2 milion procese gjyqësore, të cilat mund të realizohen, si kohë fizike, për gati 2 shekujsh dhe do të kërkojnë gati 2 miliardë Evro.

Gjykata e Strasburgut deri në fund të vitit 2016 kishte regjistruar rreth 600 çeshtje me objekt padrejtësitë e strukturave të shtetit shqiptar ndaj pronës private mbi tokën e individëve. Shumica e tyre janë fituar nga paditësit dhe vlera financiare që shteti duhet të paguajë si dëmshërbim ndaj tyre shkon në mbi 250 milion Evro, ndërkohë që shteti deri në fund të vitit 2013 kishte zbatuar vetëm 3% të detyrimeve që rrjedhin nga vendimet e Gjykatës së Strasburgut për zbatim prone të shkaktuar nga vet shteti dhe vetëm 15 % të masës së kompensimit financiar të vendosur nga kjo Gjykatë.

❖ Që nga viti 1991 deri në vitin 2017 Parlamenti shqiptar ka votuar mbi 22 ligje me objekt të drejtpërdrejtë ose të ndërmjetëm, pronën private mbi tokën dhe llojet e tokës, si edhe mbi kthimin dhe kompensimin e pronës së tokës. Këtu nuk mirren parasysh vendimet e qeverisë apo dhe të strukturave të tjera për zbatimin e tyre. Ligjet bazë siç është ai për ndarjen e tokës bujqësore të ish kooperativave bujqësore, 7501/1991 si dhe ligjet për kthimin dhe kompensimin e pronave dhe ish pronarët, janë ameduar disa herë, madje dhe brenda një viti. Ligji 7501/1991 deri në shfuqizimin e tij me 2013 u amendua 11 herë. Ligji nr.7698/15.04.1993, për kthimin dhe kompensimin e pronave ish pronarëve deri në shfuqizimin e tij me ligjin nr 9235, datë 29.07.2004 është amenduar 7 herë. Kongretisht me ligjin nr.7699/21.04.193, 7736/21.07.1993, 7765/02.11.1993, 7708/30.03.1994, 7879/01.12.1994, 7916/12.04.1995, 1254/19/10/1995 (dekret i presidentit). Ndersa Vendimi i Keshillit të Ministrave që rregullon zbatimin e këtij ligji me nr. 301/14/06/1993 amendua 5 herë Ligji nr. 9235, datë 29.07.2004 deri me 2017, është amenduar 15 herë dhe nuk është zbatuar asnjë herë. Tre herë është amenduar nga Gjykata Kushtetuese. Kongretisht me nr. 26/02.11.2005 (Vendim i Gjykatës Kushtetuese), 93388/04.05.2005, 9583/17.07.2006, 9686/06.02.2007, 11/04.04.2007 (Vendim i Gjykatës Kushtetuese),

9898/10/04/2008, 10095/12.03.2009, 10186/05.11.2009, 10207/23.12.2009, 27/26.05.2010, 10308/22.07.2010, 43/06.10.2011 (Vendim i Gjykatës Kushtetuese), 55/2012, 49/2014 dhe 47/2015,.

❖ Ajo që ka më shumë rëndësi në këtë lëmsh ligjesh pa fund është fakti se ndërsa pranohet e drejta e pronësisë dhe e rikthimit apo kompensimit të saj, **për ta realizuar këtë nuk kërkohet vërtetimi i origjinës së pronës së shpronësuar**, por thjesht **vendimet e shpronësimit të kryer me 1945**. Pra, ky legjislacion e konsideron a priori pronën dhe pronarët e para Luftës si të ligjshëm, ndërkohë që studimi i zotit Dilo dhe realiteti na tregojnë krejtësisht të kundërtën.

Në këtë kuptim asnjë akt ligjor nuk përcakton se çfarë dokumentash duhet të paraqesin pretenduesit ish pronarë për të provuar ligjshmerinë mbi pronësinë. Në vendimin nr 301, datë 14.06.1993, që përbën edhe bazën e akteve normative që “garantojnë” zbatimin e ligjeve përkatëse, thuhet kongretisht: “Komisionet kontrollojnë vërtetësinë e dokumentave (nuk përcakton llojin apo ligjshmerinë e tyre, shen. yni) që paraqesin ish pronarët dhe i ballafaqojnë ato me aktet ligjore e nënligjore që kanë shërbyer për shtetëzime, konfiskime apo shpronësime të ish pronarëve”. Kjo do të thotë se, nëse një individ paraqet një dokument të rregullt nga ana formale për një pronë, por që ky dokument nuk vërteton ligjshmerinë e origjinës së pronës, pra kjo pronë ishte e paligjshme dhe për pasojë me të drejtë është konfiskuar nga shteti me 1945, legjislacioni i sotëm e legalizon këtë pronë të paligjshme. Nenvizohet kjo në nenin 2 të ligjit nr.9235, datë 29.7.2004, për kthimin dhe kompensimin e pronës “Çdo subjekt i shpronësuar ka të drejtë të kërkojë, në përputhje me këtë ligj, të drejtën e pronësisë, në rast se i është hequr sipas akteve ligjore, nënligjore, vendimeve penale të gjykatave ose të marrë me çdo mënyrë tjetër të padrejtë nga shteti nga data 29.11.1944, si dhe kthimin ose kompensimin e pronës.” Pra, bëhet fjalë për një qëndrim të pastër politik dha aspak juridik.

❖ Nga ana tjetër, në këto akte ligjore përdoret shpesh termi “dokument shtetëror”, apo “dokument që egziston në zyrat e shtetit”, por pa sqaruar se për cilin shtet bëhet fjalë, të Perandorisë Otomane, apo të shtetit shqiptar. Këto referenca kanë hapur dyert e abuzimeve nga më korruptivet, pasi qëllimisht është njehsuar periudha kohore e Perandorisë Otomane deri në ligjin nga më abuzivet dhe më grabitqarët i shtetit të ri shqiptar, ai i vitit 1923, me periudhën pas këtij momenti. Që do të thotë se njehsohet koncepti i tapisë si kontratë qiraje që lidhte shteti me individin i cili mirrte tokën në përdorim dhe kundrejt një çmimi, me tapinë, e shndërruar me rrugë antiligjore në titull ekzekutiv pronësie. Kjo bëhet pasi kuptohet lehtësisht që Ligji i 1923ës ka lëjuar pa asnjë bazë ligjore shndërrimin e pronës së shtetit në përdorim në pronë private me titull ekzekutiv. Këtë realitet shteti i sotëm e anashkalon qëllimisht.

Neni 4 i ligjit 7917, datë 13.04.1995, thotë tekstualisht se “Kullotat dhe livadhet që vërtetohen me dokumentacion të rregullt dhe kufi të qartë se kanë qenë pronë private (personale a në bashkpronësi) u kthehen ish pronareve të tyre ose trashëgimtarëve. Këta e gëzojnë të gjitha të drejtat e pronës private” (!!)

Në vendimin e Këshillit të Ministrave që mban datën 13.04.2010, vendim i cili kërkon të bëhet më kongret përsa i përket dokumentacionit të origjinës së pronës së pretenduar, përcakton se “dokumentacioni shoqërues, që vërteton pronësinë e subjektit të shpronësuar”, përbëhet nga:

1. dokumentacioni ligjor, i cili përbëhet nga: a) vërtetimi i pronësisë, shoqëruar me kopje të njehsuar të fletës përkatëse të regjistrit hipotekor; b) dokument kadastral, shoqëruar me kopje të njehsuar të fletës përkatëse të regjistrit kadastral; c) vendim

gjqësor i formës së prerë së bashku me hartën e pasurisë; ç) si dhe çdo dokument tjetër i lëshuar nga institucionet shtetërore, me vlerë provuese në hetimin administrativ të çështjes në shqyrtim; ë) çdo dokument tjetër ligjor, i nevojshëm për zgjidhjen e drejtë të çështjes.

Shihet qartë, pikat (ç) dhe (ë), se hapësirat e lëjuara për abuzime dhe falsifikime është shumë e gjerë. Qëllimisht nuk caktohet për cilin shtet bëhet fjalë, atë shqiptar, apo atë otoman. Në praktikën e sotme është vërtetuar se pjesa dërmuese e dokumentave të vërtetimit të origjinës së pronës private mbi tokën, rrjedhin nga arkivat e Perandorisë Otomane.

Më i theksuar bëhet abuzimi në lidhje me dokumentacionin hartografik, për të cilin vendimi në fjalë, përveç dokumentave hartografike që i përkasin kohës nga fitimi i së drejtës së pronësisë, autorizon dhe të gjitha zyrat e regjistrimit të Pasurive të Paluajtshme, Drejtoritë e Shërbimit Pyjor, për pyjet e kullotat dhe tokat e tjera jobujqësore; Këshillat e qarkut; njesitë e legalizimit pranë organëve të qeverisjes vendore, të ngritura me 2006 etj

Pra, një spekter institucionesh që garantojnë përputhjen perfekte të dokumentacionit ligjor me atë hartografik dhe fabrikimin nga hiçi të serisë së pronarëve të rinj, fenomen ky i vërtetuar katërcipërisht në praktikën e përditshme. Kështu, praktikës së vërtetimit të origjinës së pronës me dëshmitarë nëpër gjyqe, apo në organët administrativë të kthimit dhe kompensimit të pronave të ish pronarëve, tani i shtohet dhe mekanizmi i prodhimit të akteve shpresore të falsifikuara.

Aq më komplekse bëhet kjo situatë kur sipas pikës 15 të vendimit të datës 13/04/2010 të K. Ministrave, thuhet tekstualisht se “Kërkesat e paraqitura pranë ish-zyrave rajonale të AKKP-së apo ankesat e paraqitura në AKKP, bazuar në vendimin nr.747, datë 9.11.2006, të Këshillit të Ministrave, për të cilat ende nuk është dhënë vendim, vazhdojnë të shqyrtohen nga AKKP-ja, sipas rregullave të përcaktuara në këtë vendim”. Kjo do të thotë se mali i dosjeve të pashqyrtuara do të vlerësohen në bazën e abuzimeve që lejonte vendimi i KM-së i katër viteve më parë.

❖ E njëjta logjikë u përdor nga “ish pronarët” për të hapur një plagë të re, që lidhet me eliminim e fuqisë normative të ligjit Otoman mbi tokën, i cili nuk lejonte përqëndrimin në duart e një individi të sipërfaqeve të mëdha toke edhe në përdorim, (në rastin më të keq jo më shumë se 130 dynym). (Sot ka ish pronarë që gjeten dokumenta që vërtetojnë pronësinë mbi mijra hektarë tokash. !!!) Pra, “ish pronarët” shqiptarë, të cilët sipas origjinës së pronës nuk ishin pronarë, por kishin toka në përdorim, me ndihmën e shtetit, iu drejtuan burimeve arkivore të Perandorisë Otomane të trashëguara nga Turqia dhe me dokumenta (tapi !) që vërtetojnë se nuk ishin pronarë, vërtetuan të kundërtën. Shteti ngriti për këtë edhe një komision turkologësh dhe u dha atyre attribute të plota ligjore për “vërtetësinë” e dokumentave perandorake mbi pronësinë në Shqipëri që ky ekip lëshonte. Me 2013, pak para zgjedhje të përgjithshme të atij viti, kryeministri i ardhshëm i vendit Edi Rama deklaroi publikisht se në funksion të këtij procesi Turqia do të vinte në dispozicion të ish pronarëve shqiptarë arkivat turke në formë digitale, (të nësermen e tërhoqi deklaratën dhe tha se bëhej fjalë për arkiva të Luftës së Dytë Botërore). Turqisë i intereson një proces i tillë pasi de facto ruan autoritetin dhe ndikim e vet në Shqipëri dhe nga ana tjetër kjo është një formë për të forcuar pozitat e myslymanizimit dhe neotomanizmit në vend pa shpenzime fare, por duke sfrytëzuar pasurinë kombëtare shqiptare, pasi dihet se kush i zotëronte, qoftë edhe në përdorim tokat, në kohën e sundimit të vet.

❖ Përveç kësaj, shteti nuk ngriti një strukturë institucionale permanente dhe kushtetuese për zbatimin rigoroz të ligjeve, në favor të interesit të ish pronarëve në veçanti dhe të vendit në përgjithësi. Këtë proces, aq të mprehtë dhe të koklavitur ua la në dorë disa komisioneve që më shumë administronin dallaverët për interesa personale dhe partiake se sa ish in të interesuar për dhënien e drejtësisë. Subjektiviteti dhe toleranca për të legalizuar falsifikimet, vullnetin e më të fortit, interesat kundrejt parave dhe pushtetit politik e shndërruan procesin në një instrument absolut korrupsioni dhe padrejtësie.

Kulmi i këtij deformimi juridik arrihet me rolin që neni 15 i ligjit nr.9235, datë 29.7.2004 (Ndryshuar me ligjin nr.9583/2006 dhe me ligjin nr.10207/2007) i atribuon Agjencisë së Kthimit dhe Kompensimit të Pronave. Në bazë të këtij neni drejtori i kësaj Agjencie ngrihet mbi parimin e kolegjalitetit të organëve vendimarrëse dhe atyre të drejtësisë, aq më tepër për raste të tilla dhe vendos si autoritet i vetëm dhe i padiskutueshëm për çdo gjë. Vlerëson kërkesat dhe vërteton dokumentacionin që paraqet i interesuari, vendos për ankimimet e të interesuarve dhe për vendimet e organëve rajonale, verifikon dhe llogarit detyrimet financiare që i lindin shtetit për subjektet e shpronësuara ose për të tretët. Depoziton për regjistrim aktet e njohjes, të kthimit ose kompensimit të pronave dhe të drejtave reale lidhur me to, në regjistrat e pasurisë së paluajtshme.

❖ Duke qenë se të gjitha investigimet kanë konstatuar se prapa deformimit të këtij procesi fshihen interesat okulte personale të politikanëve apo dhe të njerëzve të tjerë të veshur me pushtet të çfardollosjshëm, është e lehtë të kuptohet përse shteti ka venë në dispozicion “të kthimit dhe kompensimit të pronës së ish pronarëve” të gjitha asetët të pasurisë kombëtare në vend. Sipas neneve 6,11,12,23 i ligjit nr.9235, datë 29.7.2004 (i ndryshuar) ish pronarëve u njihet e drejta e pronësisë dhe u kthehen këtyre subjekteve të shpronësuara pasuri të paluajtshme, të tilla si toka me vendndodhje brenda territoreve turistike, ose ata mund të kompensohen: me pronë tjetër të paluajtshme të të njëjtit lloj, me vlerë të barabartë, në pronësi të shtetit; me pasuri të paluajtshme publike në zonat, që kanë përparësi zhvillimin e turizmit; me pronë tjetër të paluajtshme të çdo lloji, me vlerë të barabartë, në pronësi të shtetit; me aksione në shoqëri me kapital shtetëror ose ku shteti është bashkëpronar, që kanë vlerë të barabartë me pronën e paluajtshme; me vlerën e objekteve, të cilat janë objekt i privatizimit; me të holla, etj

❖ Përcakton gjithashtu se shpërblimi për efekt kompensimi nuk i nënshtrohet asnjë takse, tatimi ose ndalese dhe në rast vonesash për shlyerjen e kompensimit, shteti detyrohet t’i paguajë individit edhe interesin bankar. Nga ana tjetër shteti, me vendim parlamenti krijon fondin e kompensimit që përbëhet kryesisht nga të ardhurat e buxhetit, pra nga taksapaguesit shqiptarë!

4. Rasti i Minoritetit Etnik Grek, tjetërsimin dhe grabitjen e pasurisë mbi tokën do ta kishte zili dhe P. Otomane

❖ Për rastin e minoritetit etnik grek në Shqipëri ky proces padrejtësie, falsifikimi, abuzimi, korruptiv, grabitës, tjetërsues etj është mbi të gjitha i motivuar politikisht dhe etnikisht dhe kishte dhe ka vazhdimisht përkrahjen e strukturave të drejtësisë dhe të segmenteve të njohura të shtetit.

Qëllimi u duk i qartë që në krye të herës. Siç nënvizohet në një peticion të komunitetit të minoriteti etnik grek të vitit 1998-89, të firmosur nga mbi 15 mijë

anëtarësh të tij dhe drejtuar hierarkisë me të lartë shtetërore në vend dhe organizmave ndërkombëtare, ky qëllim ka të bëjë me çveshjen e minoritetit etnik grek, si komunitet etnik dhe individë, nga sistemi i pronës private mbi pasurinë e patundshme, atë të tokës në të gjitha format e saj, si element themelor e i qenësishëm për ruajtjen e identitetit etnik. Tjetërsimi i kësaj pasurie në favor të gjasëm ish pronarëve, por me kombësi shqiptare me pasojë zhbërjen dhe tjetërsimin demografik, kulturor e ekonomik, kryesisht të zonave me popullsi kompakte minoritare të etnisë greke. Bëhet fjalë për sipërfaqe tëpër të gjëra livadhesh, kullotash, pyjesh, tokash bujqësore, vreshtash e pemtarie, por edhe trojesh, të komunitetit dhe të kishës ortodokse.

❖ Këto qëllime filluan më 1991-92, u kthyen në një fenomen masiv, me përmasa të gjera, pas viteve 1994-95. Nuk lidhet thjesht me aprovimin e ligjeve të 1993-94 për kthimin dhe kompensimin e pronave të ish pronarëve. Ka një arsye më të thellë dhe një motiv më të rrezikshëm. Fjala është për thirrjen e perseritur të Presidentit fuqiptotë të vendit në atë kohë, Sali Berishës për zbritjen e veriorëve dhe malësorëve për të pushtuar detin dhe jugun. (Në vitin 2016 Kryeministri i majtë i vendit Edi Rama deklaroi se Task Forca ngritur prej tij për të verifikuar grabitjen e tokave në bregun e Jonit, kishte konstatuar se njerëz që nuk kishin parë det me sy gjersa u bënë pronarë tokash në Bregdet, kishin zaptuar mbi 500 mijë dynim tokash nga Himara në Ksamil e Butrint. Nga ana e tij Sali Berisha që për 8 vjet si kryeministër 2005-2013 e kishte shumëfishuar këtë grabitje, nuk u shqetesua fare. Dhe kishte të drejtë pasi pak kohë më vonë, Rama i harroi kërcenimet e egra dhe të përseritura për vënien e drejtësisë në vend në lidhje me këto grabitje dhe filloi zbatimin e strategjisë së tij mbi realitetin e po kësaj situatë !!)

❖ Ky fakt tregon se bëhet fjalë për dy kategori grabitjesh. Njëra që identifikohet me gjasëm ish pronarët dhe tjetra me atë rrymë individësh të ardhur nga zona të tjera kryesisht nga zona e Laberisë dhe Veriu i Shqipërisë me përkrahje dhe stimulim të strukturave të shtetit dhe pjesëmarrjen e mekanizmit të parave të pista.

❖ Mbështetur në realitetin e krijuar që në atë kohë, peticioni i komunitetit të MEG të përmendur më sipër, nënvizon se si instrument ligjor për të realizuar ritjetërsimin e pasurisë mbi tokën të MEG, shërbyen vendimet politike të P. Otomane, për të shpërblyer me tokë të rrembyer të krishterëve ortodoksë, të gjithë ata që ndërronin fenë në myslymanë dhe i shërbënin Perandorisë. Vetëm se deformimet e këtyre vendimeve, sidomos përsa i përket dallimit midis pronësisë mbi tokën dhe dhënies së saj në përdorim, si edhe zgjerimit të kufijve të “pronës” nëpërmjet falsifikimit, apo të krijimit rishtazi dhe pa asnjë bazë origjine të një dokumentacioni pronësor, kryesisht mbi sipërfaqe kullësore dhe pyjore, pronë komunitare të këtij minoriteti, apo dhe të institucionëve të tij fetare, përbënin një paradoks që tejkalonte çdo parashikim dhe logjikë. Flet për këtë fakti që gjatë kësaj priudhe, pasardhësit e familjeve të agallarëve të Libohovës pretenduan me dokumenta të falsifikuara të P. Otomane në Dropullin e Sipërm të rrethit të Gjirokastrës edhe truallin e manastirit të fjetjës së Shen Merisë në Driano (midis Zervatit, Buliaratit dhe Dhrovianit) i ndërtuar në atë vend gati 300 vjet para pushtimit Otoman, manastir i cili nga ana tjetër zotëron toka dhe metoqe, të njohura nga Perandoria Otomane që nga Dropulli, Ajius Saranda e Delvinë e deri në Rumani.

Ky abuzim dhe fallsifikim i realitetit historik, pa frikën e dënimit nga drejtësia, zbulon me menyrenë e vet bashkëfajësinë e organeve të shtetit, pas të cilit nuk fshihet thjeshtë etja pa kufi për pasuri të grabitur të përfaqësuesve të këtij shteti, por edhe për të justifikuar pretendimin se qytetarët grekë, anëtarë të minoritetit etnik grek, erdhën në trojet e tyre diku nga shekulli i XVIII-XIX.

❖ Gjithçka drejt këtyre qëllimeve përparon në një vijimësi logjike dhe taktike të caktuar me pikënisje nga e kaluara, të organizuar dhe drejtuar nga një dorë në pamje të parë të padukshme, por lehtësisht të dallueshme dhe më mbrojtje shtetërore. E dallon kur shikon tek organët kopetente shtetërore ligjzbatuese brutalitetin, arrogancën dhe mungesën e frikës së ndëshkimit për të marrë vendime totalisht të kundraligjshme dhe në konsumim të plotë të veprave penale; kur shikon organet përfaqësuese të minoritetit etnik grek, qofshin politikë, qofshin të ngarkuar me përgjegjesinë e drejtëpërdrejtë administrative, për t'i mbrojtur këto prona dhe të drejta, të tregohen të paralizuar, ose të përbëjnë pjesë të kamufluar e këtij operacioni kaq të gjerë dhe aftagjatë grabitjeje dhe tjetërsimi të pronave të MEG; kur shikon këmbënguljen e institucioneve të drejtësisë dhe atyre për kthimin dhe kompensimin e ish pronarëve, për të përkrahur grabitjen e tokave me ndikim të drejtëpërdrejtë në tjetërsimin e identitetit etnik të zonave të caktuara të tij, ose që përbënin objektiv historik për qëllime të kësaj natyre.

Dihet p.sh që Radati, zona buzë kufirit me Greqinë, me 1934-35 ishte pjesë e synimeve të mbretit Zog, për të dëportuar këtu kolonë nga veriu i Shqipërisë, por nuk ia doli. Sistemi komunist ndërtoi këtu një rrjetë të terrë repartesh ushtarakë dhe kufitarë, por familjet e ushtarakëve shqiptarë, ose nuk u rrenjosën këtu, (si në Jergucat, Poliçan, Livadhja, Himarë etj) ose u shndërruan në pjesë të komunitetit të minoritetit grek. Me 1994, Sali Berisha e rishënjoi Radatin si një territor të mundshëm për popullim me banorë të ardhur nga thellësia e territorit shqiptar. Sot, me 2022 dhe prej më shumë se 15 vjetesh, disa shtetas me kombësi shqiptare kanë uzurpuar me dhunë toka bujqësore, pronë e ligjshme, sipas ligjit 7501, të banorëve të këtij fshati dhe as policia e shtetit dhe ajo bashkiake nuk i dëbon që andej si cenes të pronës së dikujt tjetër, as organet e pushtetit vendor tregohen të gatshëm për të vepruar, por gjejnë vazhdimisht nga një arsye të pavetëtë për të justifikuar mosveprimin e tyre dhe as organët e drejtësisë tregohen shumë bashkëpunues me ta për të mos e marrë fare në shqyrtim e zgjidhur këtë çështje.

❖ Rast akoma më flagrant përbën ai fshatit Kostari në rrethin e Delvinës. Nënsh tetas me kombësi shqiptare, që para vitit 2000 uzurpuan fillimisht me dhunë 76 hektarë tokë livadhore dhe pyjore, të njohur me dokumente si pronë e fshatit dhe e bashkisë së tanishme të Finiqit. Policia, qoftë ajo e shtetit, qoftë ajo e pushtetit vendor nuk i shkul që andej, edhe pse i mbajnë këto sipërfaqe në kundërshtim të hapur me ligjin. Ndërkohë, për të frikësuar banorët e fshatit për të pranuar vullnetin e tyre kanë përdorur dhunë të egër ndaj banorëve të moshuar, katër herë e rrethuan fshatin me zjarre duke shkaktuar dëme të mëdha, ndërsa nuk nguruan të sulmojnë me gurë të medhënj manastirin e lashtë dhe të njohur të fshatit.

Në vijim, viti 2002-2003, me vendim gjyqi të shkallës së parë Sarandë ata ligjerojnë këtë sipërfaqe prej 76 hektarësh dhe në vijim Komisioni i Kthimit të Pronave Vlorë, iu njeh edhe 60 hektarë të tjera me preteksin e korrigjimit të sistemit matës të P. Otomane.

Mirëpo është vërtetuar se dokumenti që ata paraqesin për të pretenduar këtë prone është i fallsifikuar, pasi, më së paku, organët kopetente shtetërore nuk disponojnë origjinalin e tij dhe se elementë të tjerë përbërës të tij janë dukshëm të falsifikuar. (Specialistë të kriminalistikës të autorizuar nga vet gjykata vërtetuan se dokumenti që mban për datë përpilimi vitin 1937, është shkruar me një makinë shkrimi të viteve 60', ndërkohë që origjina e familjeve të uzurpatorëve nuk kanë asnjë lidhje të vjetër apo të re me zonën më të gjerë).

Që nga ajo periudhë deri më sot, me inisiativën dhe këmbënguljen e banorëve të fshatit janë zhvilluar nëpër gjykata të niveleve të ndryshme mbi 120 seanca gjyqësore. Më 17 Janar 2018, me një guxim të tepruar, sikur akti i krijon imunitet ndaj reformës në drejtësi që kërcenon me dënim gjyqtarë dhe prokurorë të korruptuar në vend, gjyqtari i çeshtjës në gjykatën e shkallës së parë Sarandë u ligjeron uzurpatorëve, këto toka. Tregues për këtë përbën edhe vendimi i Gjykatës së Lartë që me vendimin e tij të vitit 2022 vendosi ta kthejë për rishqyrtim çeshtjen në Gjykatën e shkallës së parë të Sarandës, gjykatë që e zvariti peshtjen për vite me radhë nëpërmjet seancave të pafundme gjyqësore.

Po perse kjo këmbëngulje për tjetërsimin e pasurisë në livadhe dhe pyje të këtij fshati!? Kostari, përbën hapësirën e fundit me popullsi kompakte greke, midis qytetit të Delvinës, (ku lagjja e njohur zyrtarisht me popullsi kompakte minoritare greke, Pllaka, po asimilohet përfundimisht) dhe luginës së ngushtë të Bistricës, e cila u është dorëzuar nga pushteti vendor biznesmeneve me kombësi shqiptare, (dhe dy hidrocentralet e Bistricës u janë shitur nga shteti interesave turke). Po të kemi parasysh ritmet e shpejta të tjetërsimit të popullsisë në Mesopotam, Krane Finiq, atëherë është fare i thjeshtë edhe interpretimi i këmbënguljes për tjetërsimin dhe të Kostarit.

❖ Duke studjuar hartat topografike që paraqesin tjetërsimin e tokave, livadheve e pyjeve, të komunitetit të MEG, vihet re se këta “ish pronarë” sigurojnë brezin e tokave përmbi fshatrat e minoritetit etnik grek (shih sidomos Dropullin apo fshatrat në të dy anët e rrugës që të çon nga Ajiou Saranda në Livadhja. Madje në rastin e dytë nuk ngurojnë të kthejnë në pronë të tyre dhe sipërfaqe toke që janë brenda vijës së verdhë të fshatrave të tilla si Livadhja, Kulluricë, Ardhasova, Kranja etj. Ndërkohë që të dy anët e rrugëve që përshkojnë këto zona dhe që lidhin Shqipërinë me Greqinë, kontrollohen në pjesën dërmuese nga biznese që u përkasin shqiptarëve.

❖ Nuk mund të mos vihet re gjithashtu, taktika e baticës dhe zbaticës në pretendimet “e ish pronarëve” shqiptarë (të bejlereve dhe agallarëve të rinj), ndaj pronave të minoritetit, fenomen i cili ndjek parimin e proverbit popullor se ujku mjergull do, ose fshihu kur shikon stuhi dhe shko përpara në qetësi.

Kështu, pavarësisht mbështetjës dhe motivimit në periudhën e parë 1993-96, ish pronarët nuk u treguan shumë aktivë. Ndoshta realiteti i ngjeshur me ngjarje që nuk reflektonin stabilitet, i bënte që të stepeshin. Në periudhën deri në vitin 1998, aktiviteti i tyre pretendues u rrit shumë, për të kaluar në stepje menjëherë sapo minoriteti etnik grek reagoi me forcë. (Përveç peticioneve me jehonë në Evropë, u ngrit atëherë dhe një komision për përballimin e situatës, por që nuk funksionoi gjatë për shkak të korrupsionit)

Aktiviteti i tyre u rigjallerua më pas përseri deri në momentin që Shqipëria kërkoi të anëtarësohej në NATO, të fitonte të drejtën e qarkullimit të lirë në vendet e zonës SHEGEN, apo të arrinte nënshkrimin e marrëveshjes së asocim-stabilizimit me BE-në. Më qartë u duk tërheqja e tyre pasi përgjatë periudhës 2016-17 trupi diplomatik i Greqisë në Shqipëri dhe Ministria e Jashtme Greke reaguesh për ndaj kësaj klime grabitjeje të pronës së komunitetit të MEG. Më e dukshme u bë tërheqja e tyre, me 2016, pak para dhe pas momentit që Shqipëria nuk arriti të hap negociatat e vendit kandidat për në BE.

Në këtë kohë, nga që përkonte me plotësimin e periudhës 20vjeçare që, sipas ligjit, nëse për një vendim pronësie nuk ka pretendime, atëherë automatikisht përfituesi shpallet pronar i pakontestueshëm i saj (χρησικτησία), u vu re një gjallërim i skajshëm të ish pronarëve që deri në atë kohë edhe pse kishin në dorë një dokument shtetëror, rrinin urtë.

Në fshatin Ardhasova agallarët e rinj i kërkojnë familjës Jeni të dalë nga shtëpia e saj me pretendimin se është ndërtuar në tokën e tij, dhe njëkohsisht i kërkojnë të paguajë dëmshpërblim për shfrytëzim të tokës së tij! Në Kranja pasardhësit e të njëjtit aga me emrin Cini, u kërkojnë banorëve të pagujnë qera për çdo bimë ulliri të tyre. Sipas shtypit të dhjetëvjeçarit të parë të shekullit të kaluar, u desh ndërhyrja e shtetit otoman për të kufizuar egërsinë dhe brutalitetin e sënjëjtës familje mbi banorët grekë të zonës së Vurgut.)

❖ Një tregues tjetër që vërteton instrumentalizimin e qëllimshëm të kësaj Çeshtjeje, përbën edhe trajtimi i pasurisë mbi tokën të enorive, kishave e manastireve.

Strukturat shtetërore tregohen në këtë drejtim më elastikë, në kuptimin se i njohin komunitetit ortodoks në këto zona sipërfaqe të konsiderueshme të pronës së tyre. Kjo nuk lidhet aq me faktin se dokumentat që zotërojnë përfaqësuesit e fesë ortodokse janë më të sakta se ato komuniteteve laikë. Fleksibiliteti në fjalë ka të bëjë me faktin se ato i njihen personit juridik që është Kisha Autoqefale Ortodokse e Shqipërisë. Edhe në këtë rast kemi një abuzim me realitetin historik. Dihet se kisha ortodokse (greke) në kohën e Perandorisë Otomane ishte person juridik i njohur prej saj. Në këtë kuptim enoritë ortodokse, për të shpetuar pasuritë e tyre, qoftë komunitare, qoftë personale, nga grabitjet e njerëzve apo faktorëve të Perandorisë i regjistronin ato në emrin e kësaj kishëje. Faktikisht i regjistronin si pronë e si pasuri të enorisë së tyre. Sot ato njihen si prona të Kishës Autoqefale Shqiptare, ku diferencimi apo dallimi midis fesë ortodokse (shqiptare) dhe etnisë greke, sheshohet me qëllim, nëpërmjet origjinës greke të primatit të Kishës Ortodokse Autoqefale Shqiptare. Kjo nuk mund të fsheh rrezukun që në të ardhmën, të largët apo të afërt, këto pasuri dhe prona të mos jenë pjesë përbërëse kontributi në identitetin etnik të MEG. Në këtë drejtim tërheq vemendjen këmbëngulja e institucionit të Kishës Autoqefale Shqiptare për të njohur çdo lloj prone, që për shkaqe të përmendura, është regjistruar si pronë e enorisë ortodokse, pa bërë lëshime për të kundërtën, për të lëjuar rehabilitimin e një realiteti të trashëguar, por që ndihmon shumë forcimin e komunitetit të minoritetit etnik grek, së paku, në aspektin ekonomik.

❖ Fatkeqësisht, në të gjitha ankesat, denoncimet dhe kërkesat sqaruese, sidomos nga institucionet ndërkombëtare, autoritetet shqiptare kanë adoptuar një përgjigje tip. Probleme me pronësinë mbi tokën e kemi në të gjithë territorin dhe nuk është problemi vetëm me minoritetin grek. Në fakt kjo përgjigje përbën një argument më shumë për fajësinë e drejtpërdrejtë shtetërore në lidhje me këtë fenomen në minoritet, pasi bëhet fjalë për sipërfaqe toke shumë herë më të mëdha krahasuar me territorin dhe numrin e popullsisë dhe për një poullsi me përkatësi etnike tjetër, e cila vihet seriozisht në rrezik nga këto veprime.

❖ Aksioni për grabitjen e pronësisë mbi tokën e komunitetit të minoritetit etnik grek nuk ka thjeshtë formën e përshkruar më sipër. Këtyre formave u shtohet edhe kontributi i instancave shtetërore për të shndërruar kategoritë e livadheve dhe pyjeve të pretenduara nga ish pronarët, nga shtetërore dhe komunitare, në private.

Po ashtu, në dëm të interesave të komunitetit të MEG janë përdorur të gjitha tokat bujqësore të poseduara prej ndërmarrjeve shtetërore bujqësore në territorët e zonave të njohura, qoftë edhe pa ligj si zona minoratore greke si, në Krane, Finiq, Çukë, Dropull etj.

Shteti stimuloi me menyra nga më të ndryshme dhënien e trojeve dhe tokave bujqësore familjeve me kombësi shqiptare të deportuara në këto zona, ose fuqizimin me element shqiptar të fshatrave të reja të krijuara nga sistemi komunist në to, si SMT-ja në Finiq, Bistrica në Delvinë, Bulo në Dropull etj. Shëmbull më përmasa shumë të

mëdha përbën rasti i fshatit Çukë, tjetërsimi i të cilit është pothuaj absolut. Dëpërtimi i shumë familjeve me kombësi shqiptare në territorin e tij, u shoqërua me legalizimin e trojeve, shtëpive dhe pasurive të tjera të paligjshme nga autoritetet e pushtetit vendor.

Zona e vetme që siguronte dalje në det të ish komunës së Alikos, Berdeneshi, iu dha prej pushtetit vendor i kësaj komune tërësisht shtetasve me kombësi shqiptare të ardhur nga brendësia e territorit shqiptar. Pjesa e territorit që i takonte fshatit Pali ngjitur me Çukën, me banorë minoritarë grek, për zhdukjen e të cilit ishte interesuar fillimisht mbreti Zog, u banua po me këtë menyrë nga banorë me kombësi shqiptare që nuk u dihet origjina. Po në këtë territor, sipas burimeve të shtypit, shteti përgatitet në heshtje t'u jap troje 250 familjeve të zbritura nga fshati Janiar -Konispol, si kompensim për tokat e tyre të përmbytuara nga rezervuari po me të njëjtin emër. Fenomene të ngjashme kanë ndodhur dhe në Zonën e Ksamilit dhe Butrinitit, ndërkohë që përballë qytetit antik të Butrintit, në kodrën e shen Ilias, u ngrit në vitet e tranzicionit, pas vitit 1997, një fshat i terrë me banorë të ardhur kryesisht nga Veriu i vendit.

Anëtarët e MEG që banojnë nëpër qendra urbane si Ajioi Saranda, Gjirokastra, Delvina apo edhe Vlorë, e kanë shumë të vështirë të përfitojnë troje dhe pasuri tjetër të palujtshme, ose konsolidimi i një pasurie të tillë nga anëtarët e MEG në këto zona bëhet më shumë mund, këmbëngulje e sakrificë.

❖ Akoma më i ndërlikuar dhe më përmasa të frikshme ndodh fenomeni i grabitjes dhe tjetërsimit të trojeve dhe tokës tjetër të fshatrave të Himarës. Përshkrimi shkurt i këtij fenomeni në Himarë ka të bëjë me këto zhvillime. Fillimisht në Himarë, banorët e manipuluar nuk pranuan zbatimin e ligjit 7501/1991, zbatimi i të cilit sipas neneve kalimtare të tij që lëjonte mirkuptimin e të gjithë banorëve për ndarjen e tokës sipas kufijve të pronave të vjetra, ishte totalisht në interes të tyre.

Në vijim, edhe pse legjislacioni ishte i qartë dhe shprehej pozitivisht, Himariotët u privuan nga e drejta e marrjës së dokumentacionit të pronësisë mbi pronat e veta, si nga bashkia ashtu edhe nga institucionet e tjera. Ky bllokim u bë më i dukshëm pas vitit 2003. Ndërkohë që Himariotëve u mohojë me gjithëfarë preteksesh regjistrimi i pasurive të tyre në hipotekë, ashtu si edhe e drejta për të investuar dhe fuqizuar ekonominë e tyre nëse nuk ishin njerëz afër çdo lloji pushteti. Ky diferencim dukej qartë në dhënien e lejeve të ndërtimit apo në përgjithësi në mënyrën se si zbatohet ligji.

Disa herë policia ndërtimore e shtetit ka vajtur në Himarë, por ka prishur në menyrë selektive ndërtime të paligjshme, (ato që u përkisnin minoritarëve grek dhe që nuk ishin pjesë e pushtetit politik, vendor apo qendror). Po ashtu në marrjen e lejeve të ndërtimit në zonën turistike të Himarës, përparësi kishin njerëz të rekomanduar, por që nuk i përkisnin komunitetit himariot. Në momentin pak para dorëzimit të detyrës, fundi i 2010ës kryetari i bashkisë së Himarës dhe njëkohësisht kryetari i OMONIAS dha brenda një nate rreth 75 leje të paligjshme ndërtimi kryesisht tek elementë shqiptarë.

Ndërkohë, nëpërmjet faktorëve të ndryshëm, midis tyre edhe Himariotë, me akses në arkivat e shtetit, vazhdonte krijimi i dosjeve për fabrikimin e pronarëve me pushtet politik dhe ekonomik, por kryesisht të ardhur nga Veriu i vendit, proces që prodhoi grabitjen e mbi 500 mijë dynymëve fileto turistike që i deklaroi vet kryeministri me 2016.

Një formë tjetër ishte grabitja nëpërmjet proceseve gjyqësore ku fitonin gjithmonë fallsifikatorët e dokumentave zyrtarë në dëm të pronarëve të ligjshëm Himariotë. Paralelisht, nëpërmjet komisioneve të kthimit dhe kompensimit të pronave fitonin prona të paimagjinueshme për nga sipërfaqja dhe vendodhja, njerëz të ardhur rishtazi në Himarë nga zona të tjera, apo pa asnjë lidhje me të.

Në këtë periudhë dhe nën dijenën e autoriteve lokale të kombësisë greke u pikëtuan njerëz Himariotë të cilët pranoin të mirrin pronat e tyre apo edhe prona të Himarioteve të tjerë në Himarë me kushtin që ato t'ua shisnin kundrejt një çmimi të arsyeshëm njerëzve të caktuar nga lart. Në funksion të këti procesi u krijua grupi i famshëm i ndërmjetësimit, sipas parimit, ose mërri tokat që të takojnë dhe na i shit ne, ose t'i marrim me dhunë dhe të zhdukim. Deri në vitin 2003 kanë marrë pronat e tyre me dokumenta rreth 137 familje në fshatrat minoritare në Himarë. Shumica e tyre u shiti ato qytetarëve shqiptarë.

Një formë tjetër ishte së fundmi metoda e investimeve strategjike. Ligji i aprovuar enkas për këtë qëllim 55/2015, përveç parashikimit të lehtësirave të shumta dhe të dyshimta që shteti u krijon investitorëve strategjikë, sidomos në fushën e turizmit, merr përsipër që në rast se “investimit strategjik” për qëllimet e veta i duhet të cenohet pronën private, të ndërhyjë dhe ta trajtojë atë njësoj si në rastin e investimeve për interes publik. Pra, shteti ka të drejtë të shpronësojë një pronar të ligjshëm pa dashjen e tij dhe pronën e tij ia kalon investitorit publik privat. Ky proces ka hapur një front të gjerë ballafaqimi në Himarë, pasi nga njera anë është rreshtuar pushteti politik në përkrahje të investitorëve privatë me origjinë parash të dyshimta dhe nga ana tjetër qytetarët Himariotë pa mbrojtje nga shteti dhe të tradhëtuar nga përfaqësuesit e tij.

❖ Dhe gjithë kjo arenë grabitjesh, shpronësimesh të dhunshme apo tjetërsimesh nëpërmjet falsifikimit të dokumentave, motivohet, hapur ose fshehurazi, me mitin e antihelenizmit, se duhet zhbërë çdo gjë që ka përjasje greke.

❖ Në një situatë të tillë ku problemi, më shumë se ekonomik ka karakter të thellë politik dhe etnik, edhe përballimi i saj kërkon një dimension të dyfishtë. Në plan të parë kërkohet kundëreagimi politik, si domosdoshmeri në vijimësi në të gjitha nivelet dhe me të gjitha mjetet. Paralelisht, duhet ndjekja e problemeve në rrugën e drejtësisë, rast pas rasti dhe në të gjitha nivelet e gjyqësorisë deri në Strasburg, shoqëruar me padi penale dhe civile ndaj çdo abuzuesi, falsifikatori, shkelësi të ligjeve.

Ky konstatim ose kongluzion i takon kategorisë “duhet apo duhej”. Realiteti është krejt i ndryshëm. Edhe pse ekzistonte, pavarësisht se në kushte të tjera, një përvojë historike, edhe pse synimet dhe qëllimet ishin lehtësisht të dukshme dhe shumë shpejt u bënë edhe të kapshme, reagimi i komunitetit të MEG, qoftë në nivel politik, qoftë administrativ, apo të drejtësisë, ishte sporadik dhe i mefshtë në nivele të tilla që pa frikë mund të flitet për bashkëfajësi. Ata që kishin detyrimin ligjor dhe institucional për të qenë në krye të kësaj përpjekjeje jetike për identitetin tonë, tregonin tërheqje dhe pasivitet kompromentues. Nuk reagonin as kur këtë e kërkonte Athina zyrtare.

❖ Lëvizja e parë serioze u ndërmor me 1998-99 me organizimin e peticionit masiv kundra këtij fenomenit akoma në hapat e para, krahasimisht me 20 vitet që pasuan. Por edhe momenti kohor ishte shumë i favorshëm. Zhvillimet në Serbi dhe Kosovë kërkonin nga forumet ndërkombëtare vemendje të shtuar ndaj problemeve të karakterit etnik në rajon. Nga ana tjetër ishte i dukshëm sensibiliteti ndaj problemeve të Minoritetit Etnik Grek i Presidencës Gjermane të Bashkimit Evropian. E vërtetonte këtë iniciativa e ambasadës Gjermane në Tiranë, e cila, po në këtë kohë, i kërkoi qeverisë shqiptare në prani të të gjithë përfaqësuesve diplomatikë të vendeve të BE-së në Tiranë, ndërmarrjen e masave drastike për garantimin e rendit, qetësisë dhe sigurisë në MEG. Shkak për këtë ishte bërë po një peticion i organizuar nga shoqëria civile në MEG, drejtuar autoriteteve ndërkombëtare për të ndaluar pasigurinë në komunitetin

tonë, shkaktuar nga rrebbimet e nëntë personave anëtarë të MEG, prej vjedhjeve masive me armë, por edhe prej rasteve të rrebbimit të tokave në pronësi të komunitetit tonë me metoda, mjete dhe dokumenta të dyshimta.

Peticioni për të cilin flasim në vijim kishte për objekt vetëm fenomenin e grabitjës së tokës pronë e komunitetit të MEG dhe i drejtohej po faktorit ndërkombëtar. Edhe ky peticion ishte një propozim personal që për çudinë time u aprovua në Këshillin e Përgjithshëm të OMONIAS.

Peticioni vinte në dukje se shteti Shqiptar duke u mbështetur në vendime politike të perandorisë Otomane dhe modelin e saj për tjetërsimin e pronave me përkatësi fetare të krishterë, realizon rishpronësimin e pronave tona mbi tokën dhe tjetërsimin ekonomik dhe demografik të MEG edhe në zonat me popullsi kompakte minoritare greke. Bëhet fjalë, thekson peticioni, për një ndërmarje në të gjithë gjeografinë e këtyre zonave, e cila realizohet nëpërmjet vendimeve arbitrare të gjykatave, me dokumenta të falsifikuara të P. Otomane duke patur përkrahjen e strukturave të caktuara të shtetit. Në lidhje me këto fenomene në MEG, peticioni kërkonte midis të tjerave, ndalimin e menjëhërshëm të të gjitha proceseve për kthimin dhe kompensimin e pronave ish pronareve deri në saktësimin e origjinës së pronës private në vend; anulimin e të gjitha vendimeve të marra në bazë të ligjeve të aprovuara rishtazi ose duke i shkelur ato; ndjekje penale të të gjithë abuzuesve në këto procese.

Peticioni u pasua nga 15 mijë firma, që përbën mbështetjen më të madhe të aksioneve politike në historinë e MEG. Por ajo që u konstatua ishte e dhimbshme. Strukturat e OMONIAS, me në krye kryetarin e saj Vengjel Dule, kryetarët e komunave, të kontrolluar prej tij dhe strukturat e tjera përfaqësuese të MEG, pak ose aspak u interesuan për mbledhjen e firmave, duke na detyruar të ndërmirnim një aksion në rrugë paralele duke besuar shumë, ashtu si realisht ndodhi, tek gadishmeria e njerëzve të thjeshtë.

Në vijim kryetari i OMONIAS Dule, kërkoi që teksti i peticionit të zbutej dhe të ndryshonte, sidomos pjesa në lidhje me fenomenin e P. Otomane. Unë, kuptohet, nuk pranova, pasi ishte aprovuar në organin kolegjal vendimarrës të OMONIAS. Përgatita peticionin në 15 kopje, nga një për çdo marrës (u fotokopjua privatisht me shpenzime personale në Janinë) dhe iu dorëzua Dulës. Ai, fshehur prej meje dhe në bashkëpunim me juristin e organizatës e ndryshuan tekstin e peticionit. Por, ky ndryshim nuk iu desh se nuk e dërgoi atë gjekundi.

Në atë kohë Kryeministri i vendit, Ilir Meta, do të vizitonte Athinën me synimin që të nënshkruhej marrëveshja për instalimin e depozitave të karburanteve greke në Durrës. Unë, nga pozicioni i sekretarit politik të OMONIAS, kërkova me ngulm që në axhendën e bisedimeve të zinte vend edhe çështjet që trajtoheshin në peticionin në fjalë. U thirra disa herë nga trupi diplomatik që të hiqja dorë nga kjo kërkesë, por unë nuk pranova, duke nëshkruar kështu mënjanimin tim politik.

Meta premtoi në Athinë realizimin e marrëveshjes, por kur erdhi në Tiranë, dy ministra të tij reaguesh duke insistuar t'u hapej rruga interesave turko-arabe nëpërmjet Qipros Veriore. Meta edhe pse detyroi dy ministrat e tij të jipnin dorëheqje, bëri mbrapsht në vendimin e tij lidhur me Greqinë. Atëherë Ambasadori grek në Tiranë, e shantazhoi Metën me problematikën që përballonte MEG. U thirr me urgjencë në Tiranë kryetari i OMONIAS Dule dhe mori tekstin në greqisht për një konferencë shtypi në Tiranë, tekst që trajtonte në gjuhë të ashpër të gjitha problemet e MEG. Konferenca e shtypit nuk u dha pasi Meta pranoi dhe nënshkroi ofërtën greke. Pas kësaj edhe peticioni u zhduk, pavarësisht se Dulja kishte deklaruar se e kishte dërguar në Bruksel. (Dy vite më vonë Brukselin e vizitoi një delegacion i zgjeruar me përfaqësues

organizatash të ndryshme me veprim në Greqi. Kërkuan petitionin në adresën e mundshme dhe konstatuan se nuk kishte arritur kurrë !!!)

Dhash këto hollësi në lidhje me fatin e këtij peticioni për të kuptuar se ky realitet do të perseritej në të ardhmën nga ana e përfaqësuesve politikë dhe të pushtetit vendor të MEG, në progresion gjeometrik, ose paralelisht me rritjen galopante të rasteve të grabitjeve dhe të tjetërsimit të pasurive të patundshme të MEG në kategori të ndryshme tokash. Ndërkohë përfaqësimi politik i MEG u përqëndrua për gati 20 vitet e ardhshme (të paktën deri në shkrimin e kësaj analize) në duart e një njeriu të vetëm që quhet Vangjel Dule.

❖ Eshtë fakt se gjatë gjithë kësaj periudhe personat me përgjegjësi institucionale për të mbrojtur këto prona, kryetarët e komunave, në shumicën absolute të rasteve, të zgjedhur nga Vangjel Dule, ishin indiferentë dhe tepër pasiv në lidhje me këto probleme. Ka prej tyre që kanë pranuar me firmë vendimet e padrejta për kthimin e pasurive të gjasëm ish pronarëve shqiptarë. Qarkulluan madje dhe lajme në medja se ka prej tyre që kanë lëshura dëshmi me shkrim në favor të “ish pronarëve”.

Shumë pak nga këto çeshtje u derguan prej tyre në gjyq dhe më pak akoma janë fituar. Por, për asnjë nga këto çeshtje nuk u ndoq prej tyre rruga gjyqësore në të gjitha shkallët e tij në vend dhe rrjedhimisht kuptohet, asnjë prej tyre nuk arriti në dyert e gjykatës së Strasburgut.

❖ Shumë vendime gjyqësore dhe dosje po mbahen të fshehura dhe “pronarët e rinj” të tyre presin të plotësohet periudha 20 vjeçare (χρησιςκτησία) për të fituar të drejtën ekskluzive mbi pronësinë, pavarësisht nëse kanë apo jo të drejtë, pasi zyrtarisht asnjë palë tjetër nuk ka pretendime në lidhje me to, fakt që kumton se në të ardhmën e afërt do të kemi shumëfishimin e rasteve (të tipit Cini) që do të shfaqen befasisht në krahinat tona me një vendim pronësie që përfshin edhe shtëpitë tona, por që askush nuk mund ta ankimojë.

❖ Aq e rendë është kjo situatë edhe për faktin se drejtuesit e pushteti vendor nuk duan të japin të dhena kongrete se çfarë realisht bëhet me pronat e MEG. Rast tipik përbën Himara, ku për një periudhë 8 vjeçare, 2003-2011 bashkia e këtuëshme drejtohej nga krahu i djathtë i Dulës dhe njëkohësisht kryetar i OMONIAS, Vasil Bollano. Bëhet fjalë për një periudhë që u instaluan dhe u stabilizuan të gjitha format e mundshme tjetërsimi dhe grabitjeje të pronës së tokës banorëve të saj dhe përshkruar më lart.

❖ Thuhet shpesh se kryetari i atëhershëm i OMONIAS, L. Papa, i dorëzoi ministrit të jashtëm Grek zotit Kotzias, në vizitën e tij në Tiranë, në qershor 2016, një raport në lidhje me gjendjen e krijuar në MEG në këtë drejtim. Ky raport nuk është bërë ndonjëherë publik dhe as nuk dihet kush ishin hartuesit e tij dhe as çfarë ai përmban realisht. Por, ajo që ka rendësi në këtë mes, është fakti se kryetari i OMONIAS, pjesëmarrës si ekspert në këshilla urbanistike të komunave dhe bashkive tona dhe me dijeni të plotë për veprimtari të dyshimta të tyre në dëm të interesave të MEG, publikisht dhe në mënyrë të perseritur ka dalë në mbrojtje të veprimeve të përfaqësuesve të pushtetit vendor të MEG, të zgjedhur kryesisht nga OMONIA. Pretendimi i tij lidhet me argumentin se pasuritë tona nuk i kanë rrembyer e tjetërsuar këta përfaqësues, por shqiptarët. Përfaqësuesit tanë, thotë zoti Papas, nuk kanë fituar gjë. (!) Pra, sipas tij, ne duhet të reagojmë e të luftojmë shqiptarët dhe jo përfaqësuesit tanë. (!) Nuk i dihet sa e beson ai vet këtë që thotë, apo ka ndonjë arsye tjetër dhe e thotë, por personalisht jam i bindur se në rast se OMONIA dhe përfaqësuesit tanë reagonin dhe vepronin me kohë dhe ashtu si i imponon ligji dhe interesat e komunitetit që përfaqësojnë, “ish pronarët”

shqiptarë apo trashgimtarët e tyre të rremë, nuk do të mirrin asnjë metër katrore pasurie të MEG në Shqipëri.

❖ Në fakt, të gjithë përfaqësuesit e pushtetit tonë vendor shndërrojnë në flamur të fushatës së tyre elektorale problemin e grabitjës dhe tjetërsimit të livadheve, pyjeve, trojeve nga “ish pronarë” me kombësi shqiptare dhe zotohen për zgjidhjen e këtij problemi gangrenë. Por sa vijjnë në pushtet i harrojnë premtimet dhe bëjnë të njëjtën gjë si parardhësit e tyre. Edhe ata bëjnë të njejta faje dhe në vijim nuk mund të flasin. (!!!)

Eshtë pikërisht kjo situatë që ngrë vazhdimisht pikëpyetje për rolin që luajnë këta përfaqësues të MEG dhe kush kontrollon dhe dikton veprimtarinë e tyre. Një rast tipik përbën ai kryetarit të komunës së Alikos, Hristo Kaishit. Me 2003 kandidatura për një mandat tjetër në krye të kësaj komune u përjashtua nga vetë zoti Dule, pasi akuzat ndaj Kaishit për dhënie trojesh në mënyrë të paligjeshme dhe për lëjimin e tjetërsimit dhe grabitjes së sipërfaqëve kullësore të komunës kishin marrë dhenë.

Pas tetë vjetesh Kaishi deklaroi se Dule do të detyrohet ta therriste serish për të drejtuar këtë komunë. Dhe kështu ndodhi. Kaishi u bë kryetar i komunës së Alikos dhe vazhdoi rrugën atje ku e kishte ndërprerë tetë vjet më parë, pavarësisht se edhe ata që ndërmjetësuan kishin ndjekur gjithsesi shëmbullin e tij. (Në kohën e kryesimit të komunës prej tij, me dakortësinë dhe të faktorëve të tjerë, një pjesë e territorit të komunës së Alikos, ajo që siguronte daljen e vetme të krahinave minoritare në det, por që me “kontributin” e drejtuesve lokal të saj, ishte totalisht e shqiptarizuar, me ndarjen e re territoriale të 2015, iu kalua bashkisë së Sarandës. (!!!))

Mëgjithatë, askujt prej tyre nuk u hyri gjemb në këmbë, as nga komunitetit i MEG, as nga Athina zyrtare.

❖ Kuptohet që nuk mund të pretendojmë se kjo analizë është e plotë dhe shteruese. Madje as unë personalisht, pavarësisht nga kërkesat e perseritura dhe premtimet e pafund, të përfaqësuesve aktualë të pushtetit tonë vendor për ndihmesë me të dhena dhe interpretime të fenomeneve, nuk e kisha këtë “privilegj”. Përjashtim bën një rast, por të dhenat e ofruara prej këtij burimi e shikoj të arsyeshme të mos publikohen në këtë moment. Tregojnë realisht se ne njohim majën e aisbergut, në lidhje me shpronësimin dhe tjetërsimin e pronave të komunitetit tonë

❖ Mbeti megjithatë një pyetje që kërkon përgjigje. Vertët, cilat janë përmasat e krimit që përjetojmë dhe heshtim?!!

Në vitin 1998 kur hartonim peticionin e përmendur më sipër, kishim të dhena se “ish pronarët” me kombësi shqiptare, pretendonin në të gjitha zonat me popullsi kompakte minoritare greke, me përjashtim të Himarës, një sipërfaqe me livadhe, kullota dhe pyje rreth 40 000 dynim. Me mënyra që dukshëm shkelnin në mënyrë flagrante ligjin, ata kishin fituar 50% të tyre. Sot, një burim privat e çon shifren e sipërfaqës së përvetësuar me format e pershkruar me lartë, në 200 mijë dynim. I njëjti butim tregon se shifra mund të jetë shumë më e lartë. Burimi pretendon se ka të dhëna të sakta.

Sido që të jetë puna, bëhet fjalë për një situatë të përditshme të rendë, të papërseritur në historinë tonë shekullore dhe që arkitektet e saj, Perandoria Otomane do ta kishte zili.

VASIL DILO

STUDIM MBI ÇIFLIQET

(monografi)

prej

Av.V.Dilo

Tiranë 31. I .1951 – 24 . III . 1951

Parathënie

Në gazetën “Konkordia – Omonia”, të cilën botonim në Gjirokastrë, Nr. 208/55 d. 2/15 prill 1919 kemi pasë botuar në gjuhën greke një monografi mbi katundet- fshatrat që qubeshin Çifliqe.

Sot nuk ekzistojnë të tilla dallime midis fshatrave të Shtetit; i zhduku pushteti për jetë me reformën kolosale agrare; tokën ia dha bujkut që e pat mbrujtur me djersën e tij. Por sa për historinë e zhvillimit të sistemit që rregullonte shfrytëzimin e tokave nën sundimin e Turqisë, na duket se mund të ndihmojë aq sa është e mundur kjo monografi, pasi –së paku ne– nuk dimë ta ketë trajtuar këtë çështje në gjuhën shqipe tjetër kush. Kur u botua monografia në fjalë, me gjithë okupacionin italian, ligji Otoman i Tokave (Erazi-kanuni) ishte në fuqi të plotë, kështu që dispozitat e tij, në lidhje me çështjen në studim dhe pergjithësisht thelbi i tij, ishte pak a shumë i njohur për Publikun dhe mund të kuptohej më lehtë. Por tash që ka shumë vjet – konkretisht qysh prej vitit 1930 – që pat hyrë në fuqi Kodi Civil i abroguar, natyrisht është harruar, jo vetëm prej Publikut, por edhe prej ushtruesve të avokaturës dhe prej gjyqtareve, aq më tepër se që të dyja këto shtresa përterihen, duke u zëvendësuar të vjetrit me të rinj, të dalë nga universitete, që nuk e njohin aspak Legjislacionin Otoman. Prandaj disa shpjegime mbi Ligjin në fjalë na duket se janë posaçërisht të nevojshme.

2.

Turqit, dhe më mirë më thenë Arabët, prej të cilëve këta morën, dhe Fenë, dhe Ligjet, dhe Drejtesinë, e kultivuan në një menyrë të veçantë, duke u bazuar përgjithësisht në dispozitat e Koranit dhe në traditat fetare (Sheriat – Ligji i shenjtë). Por, ndonëse në Degët e tjera të së drejtës nuk gatuan diçka serioze dhe të përshtatëshme për rregullimin e nevojave të Njerëzisë dhe as mund të krahasohen me Romakët, përse i përket tokave mund të themi se jo vetëm ia kaluan Romakëve, por mund dhe të mburren se sollën një Agim të thellë drite të cilën, pas shumë shekujsh, ia solli të plotë Njerëzimit Theoria relative e Marksizmit dhe Leninizmit. Themeloi, pra shtetëzimin e Tokës, të cilin (shtetëzim) e pelqejnë dhe të gjithë sociologët, filozofët dhe ekonomistët e sotëm.

Kjo Theori ka për bazë Ligjin e Tokave të ish Perandorisë Otomane, nën sundim të secilës jetoi dhe Shqipëria katërqint e ca vjet. Tokat që përbënin Shtetin Otoman i ndante në pesë (5) klasa, si më poshtë:

1) Në ato që zotëroheshin pronësisht prej të zotit të tyre si pasuri e tij ekskluzive (erazi – i - memluqe (mullq).

2) Në toka botore (erazi – i – mirie).

3) Në toka të destinuara për institucione fetare (vakf – mevkufe).

4) Në toka të lëna për nevojat e grupeve Njerëzish (Katunde dhe Qytete) (metruqe).

5) Në toka të vdekura –jo bujqësore (mevat).

Rendesinë më të madhe dhe më interesante e kanë tokat botore (erazi – i – mirie) (Nr.2), por dhe tokat metruqe (Nr. 4), tokat mevat (Nr. 5), të cilat përbëjnë kryesisht objektin e Ligjit të Tokave.

Hollësira mbi secilën nga të pesë lloj tokash, si më lart, përmban Ligji vetë në Nenet e tij 2, 3 dhe 4. Por ajo që i dallon ato nga njëra-tjetra në menyrë karakteristike përshkruhet më posht:

Tokat botore disponohen për privatë për shfrytëzim (jo pa afat kohor) kundrejt një çmimi, ndërsa tokat e lena për nevoja publike (metuqe), as shiten, as blihen, as shndërrohen në private (N. 9-102) dhe tokat mevat (të vdekurat- jo bujqësore, si male-pyje- vende gurore, larg qëndrave të banuara, fshatit ose qytetit) mund të privatizohen pjesërisht, me leje të posaçme ose me okupim arbitrar, por vetëm që të transformohen në tokë buke ose të jenë punuar e mbjellë, qoftë dhe pa leje zyrtare. Sidoqoftë përvetësuesi nuk fiton zotërimin e tokës, por vetëm të drejtën e shfrytëzimit, d.m.th. se toka bëhet botore.

Cilat toka quhen botore (erazi – i – mirie) dhe si i jipen privatit, e përcakton Neni 3 i Ligjit mbi Tokat. Pronari i tyre është dhe mbëtet gjithmonë Shteti. Ai që arrinte këtë të drejtë mbi të, i mbëtej vetëm e drejta e shfrytëzimit të tokës (hak-i-tezaruf), por edhe kjo e drejtë me disa kondita. Përvetësuesi, mund ta transferonte të drejtën e tij mbi këto toka në një të tretë, por kurdoherë me dijeninë dhe në prani të nëpunësit (tapi memuri), që përfaqësonte Shtetin pronar. Kjo e drejtë ishte dhe e trashëgueshme, por vetëm nga trashëgimtarë të brezit të parë të poseduesit (mutesarif) si: prej femijës dhe nipërve (femija e femijës), prej prindërve, vëllezërve, motrave dhe prej bashkeshortit pas vdekjes. Trashëgimtarët më të lagët përfitonin (Neni. 51 i Ligjit mbi Tokat) si blerës në ankand. Po për këtë shkak, tokat botore as në testamente hynin, as si pajë jipeshin. Përkundrazi, nëqoftëse liheshin pa punuar për tre vjet rresht, tokat i jipeshin atij, që kishte nevojë dhe mund t'i punonte, por me tapi d.m.th kundrejt me një shume parash si çmim kundrejt të së drejtës për shfrytëzim, gjithnjë po me ato kondita.

Përsërisim dhe nënvizojmë këtë, që:

a) toka botore (erazi -i-mirie) ishin ekskluzivisht ato, të cilat shteti, duke i shkëputur nga toka e përgjithshme, ua jipte kundrejt një çmimi (tapi), çdo individ, veçanërisht, banues të çdo katundi ose qyteti (Neni 8 i Ligjit mbi Tokat).

b) Asnjë pëllembe nga tokat metuqe d.m.th. nga ato, që liheshin, ose për nevojat e përgjithshme, si rrugë publike, ose për nevojat e të gjithë banorëve më tepër të katundeve ose të qyteteve, siç janë kullotat (mera), nuk jipej kundrejt një çmimi (tapi), siç jipeshin tokat shtetërore botore (erazi-i-mirie).

c) Nga tokat e vdekura –jo bujqësore (mevat) mund të shkeputej ndonjë pjesë dhe të jepej me tapi, por vetem ajo pjesë, e cila mund të punonej dhe të mbillej dhe kurrë ndonjë lloj tjetër toke (kullotë ose pyll).

I nënvizojmë këto dallime midis këtyre tri lloj tokash, si pjesë e tokës së përgjithëshme të Shtetit, për shkak se, megjithëse Ligji ka dashur të evitojë çdo konfuzion, kjo pikë ishte kthyer në çerdhe të abuzimeve nga ana e nepunësve kopetentë dhe nga ana e bejlerëve dhe agallarëve spekullatorë. (Feudal).

Si bëheshin këto abuzime në dëm të Shtetit dhe të nënshtetasve privatë do të jipen shpjegime të hollësishme më posht, pasi të mbarojmë kopjimin e pjesës së botuar të monografisë – siç u tha ma lart – në gazetën në fjalë, të përkthyer me përpikmeri në gjuhën shqipe.

“STUDIM MBI ÇIFLIGJET”

I

Ç' është çifliku

Ligji Otoman mbi Tokat, si me Nenin 8, ashtu dhe me Nenin 130, nuk favorizonte grumbullimin e tokave në sipërfaqe të mëdha (p.sh sa ç' është sipërfaqja e tokës së një katundi –fshati), në duart e një individit. Vetëm në rastet e ndonjë nevojë të madhe, dmth kur nuk ishte i mundur kthimi në gjendjen e mëparshme të një fshati të braktisur ose të shkatërruar, vetëm atëherë lejohej që tokat e një fshati të tillë t'u jipeshin një, dy, ose tre personave së bashku, të cilët e kthenin këtë fshat në çiflik.

Ç'është Çifliku, e cakton Ligji mbi Tokat me Nenin 131, i cili dallon dy lloj çifliqesh, d.m.th.

1) Çiflik simbas Ligjit, është një tokë arë me sipërfaqe që lëjon kultivimin e përvitshëm me anë të një çifti qesh dhe realizon një prodhim. Sipërfaqja e tokës është 70-80 dynym kur toka është e kualitetit të parë, ose njëqind (100) dynymë, kur toka është e kualitetit mesatar dhe 130 dynym, kur ajo është e një kualiteti më të ulët. Ç' do dynym përbëhet nga 1600 kut katrorë.

2) Çifliku përfshin përgjithësisht tokat bashkë me ndërtesat e duhura për kultivimin e tyre, me kafshet, farërat, veglat bujqësore dhe mjete të tjera .

Nga kombinimi i këtij Neni me Nenet 130 të Ligjit për Tokat dhe 1 e 3 të shtojcës së Ligjit të Tokave i datës 4 korrik 1291(1875) dhe Neni 1 të Ligjit mbi prona të zotëruara prej jetimeve rezulton se: çiflik quhet vendosja e disa bujqëve pa prona, në toka të zotëruara prej një të treti, me obligimin që ata (bujqit), t'i kultivojnë këto toka dhe prodhimin ta ndajnë me të zotin e tyre me analogji 2:1 me pasojë që një treta e prodhimit t'i përkas të zotit të çiflikut.

Sipas kuptimit strikt të Ligjit, një pronë e tillë tokash mund të përfshijë toka të ndryshme nga pikëpamja e shfrytëzimit d.m.th. mund të përfshijë toka të punueshme bujqësore, dhe livadhe, dhe kullota, dhe korie, por që të gjitha keto toka janë ekskluzivisht nga ato lloj tokash, të cilat në fillim janë dhënë prej shtetit (si pronar i tyre dhe që posedohen me anë Tapish). Domethënë se në çifliqet e mirëfillta, sipas ligjit, nuk përfshihen edhe toka të lena (metruqe), që kanë fshatrat me banorë pronarë tokash (Neni 5 i Ligjit mbi Tokat) ose toka të vdekura jo bujqësore (mevat), Neni 6 dhe 100 i Ligjit mbi Tokat).

II

Arsyeja e formimit e Çifliqeve

Nga të dya llojet e çifligut parashikuar në Nenin 131 të Ligjit mbi Tokat, ajo që është interesante, është lloji i dytë d.m.th. ai katund -fshat, i cili quhet çiflik për t'u dalluar nga ai që përbëhet nga banorë pronarë të vegjel tokash (karie- qefallohori).

Me Nenin 130 të Ligjit të Tokave ligjvënësi përcakton menyrenë se si formohet Çifligu. Ai përcakton se nëqoftëse një katund fshat ngelët i shkretë, braktiset nga banoret (siç thotë Neni 72 i po atij Ligji) dhe rikthimi i tij në gjendjen e mëparshme, duke vendosur banorë të rinj është i pamundur, atëhere tokat e këtij katundi- fshati shiten që të gjitha së bashku (en bloc)⁴ tek një, dy ose tre veta me qëllim që të transformohet katundi në çiflik.

III

Katund (karie)

Ligji nuk përcakton drejtpërdrejt definicionin e katundit-fshatit (turqisht, karie), por nga përcaktimet për çiflikun, mundemi, duke kombinuar përmbajtjen e neneve të lartpërmendura me Nenin 8 të po këtij Ligji, të përcaktojmë se ç'është katundi -fshati (karie ose qefallohori).

Pra, katundi ose fshati është një qëndër e banuar e përberë nga pak ose shumë veta, ku secilit banor i është dhënë prej shtetit me një destinacion të caktuar një copë e caktuar toke, në kufinj të një qarku gjithashtu të caktuar.

Për të favorizuar veçanërisht këto qëndra të banuara, Ligjvënësi i njeh banorëve të tyre, përveç atyre tokave që janë të ngjashme me ato të banorëve të çifliqëve (erazi – mirije – toka botore) dhe toka nga ato që quhen metuqe (të lena për nevojat komunitare, të përbashkëta), (shih më lart).

III

Arsye të tjera të formimit të çifliqeve.

Ligji i Tokave si arsyen më kryesore dhe si më të justifikuar për formimin e Çifliqeve, përmend nëvojën e ripopullimit të një katundi–fshati pas shkretëmit të tij në atë shkallë sa që nuk mund të rikthehet në gjendjen e tij të mëparshme. (Neni 72 dhe 130 të Ligjit mbi Tokat).

⁴ *en bloc** (frenj.) – toptan (shën. K.M.)

Por kjo arsye nuk është e vetmja, as më e zakonshme. Në Vilajetin e Janinës, (i cili në kohën e Turqisë përfshinte gjithë Epirin dhe Shqipërinë e Jugut deri në Berat dhe gjithë nënprefekturat e varura prej tij) ekzistonin çifliqe jashtëzakonisht të shumta dhe midis tyre nuk ishin të pakta ato që kishin një numër mjaft të madhë banorësh.

Dhe qytete akoma, si për shembull Parga, ishin kthyer në çifliqe. Fillesat e formimit të tyre datojnë në kohën e Satrapit të Janinës Ali Pashë Tepelenës. Ky, duke ushqyer ambicjen e shkëputjes nga Shteti Osman për të krijuar shtetin e vet, e konsideroi si gjënë më të urtë dhe më të domosdoshme, grumbullimin e një prone private, sa të ishte e mundur më të madhe.

Si mjetin ma të lehtë dhe më me efektivitet gjeti tjetërsimin me detyrim të pronave të ligjshme të banorëve të të gjitha pothuaj katundeve-fshatrave të krishtera, të cilat, fal pozicionit, zotëronin toka më produktive dhe shpronësimin e tyre pa shpërblim dhe në favor të tij, nga e gjithë pasuria legjitime e tyre e patundshme, duke u kthyer kështu në pronar i sipërfaqëve të mëdha dhe nga më pjelloret. Me anë të kesaj rruge fshatra të tera të tipit karie (qefallohoria) u shndërruan menjëherë në çifliqe dhe banorët e tyre nga pronarë të vegjel tokash u kthyen në bujq pa tokë, në çifçi.

Pasi i dha fund rebelimit të Ali Pashës, Qeverisja Otomane konfiskoi të gjithë pasurinë e tij të patundshme. Ajo u kthye në pronare e këtyre çifliqeve të konfiskuara dhe si e tillë mbeti deri në shëmbjen e saj. (Bëhet fjalë për ato çifliqe që quheshin Emelaqe dhe përbënin shumicën në vilajetin e Janinës.) Të tjerat i shiti apo i dhuroi nëpër bejlerë dhe agallarë dhe vendosi marrëdhënien juridike të çifçiut dhe padronit të cilën e karakterizoi si marrëdhënie qiraje duke shpallur çifçinjtë si qiramarrës.

IV

Marrëdhëniet midis çiflikut dhe katundit-fshatit.

Në bazë të atyre që u thanë, pavarësisht prej shkaqëve që çuan në lindjen e çifliqeve, fakt i pohuar prerazi dhe nga ligjvënosi (neni 130 i Ligjit mbi Tokat dhe neni 3 i shtojcës së tij, datë 4 korrik 1291 (1875) është se çifliqet janë ish katunde-fshatra dhe ish çifliqet mbeten të tilla.

Në bazë të këtij vërtetimi të ligjit, çifliqet janë karie (qefallohoria), të cilat, për shkaqe të ndryshme, politike, ose natyrore pesuan një farë capitis deminutio maxima, ashtu si përkundrazi kariet (qafallohoriat) janë çifliqe libertini. Bëhet fjalë pra, për shndërrim të gjendjës së një qëndre të banuar. Banorët e tij pa përjashtim kthehen nga pronarë të vegjel, në bujq pa tokë e pasuri, pa ndodhur ndonjë ndryshim tjetër esencial.

V

Këtu mbaron studimi në fjalë, botuar në fletoren “Konkordia- OMONOIA”. Nuk na kujtohet se për ç’arsye nuk u plotësua studimi në lidhje me realitetin, ashtu si lihet të kuptohet nga titulli i kapitullit III, me frazën “aresye të tjera”.

Por para se të merremi me keto “aresyet e tjera”, duhet të sqarrojmë çka mbëtet e errët, përse i përket transformimit të një çifliku në katund-fshat të rregullt dhe me vetetë pavarur (Karie-qefallohori).

Një transformim i tillë ndodhte kur i zoti (pronari) i çiflikut detyrohej ta shiste çiflikun për të larë borxhet (siç e pesonin bejleret e falimentuar dhe harabat, ose kur çifliku kalonte në trashëgimtarë të shumtë, me pasojë edhe administrimi i tij bëhej i vështirë dhe përfitimi në mos negativ, të qe aq i pakët sa të mos ia vlente barra qeranë.

Nga sa mbajmë mend, një gjë e tillë ndodhi kur trashëgimtarët e Maliq pashë Libohovës⁵ deshën të shisnin çiflikun Moshar. Këta ranë në marrëveshje me një feudal të serës së tyre. Por, pas ankimit të çifçive, të cilët kërkonin të preferoheshin ata si blerës, Qeveria Otomane u njohu atyre të drejten e blerjës së çiflikut dhe si blerës ata ndanë midis tyre tokat e çiflikut.

Por çifliqet pergjithesisht ishin të rënduara me një taksë që quhej Muexhel. Qeveria, kur kishte nevojë për të holla, i tjetërsonte ato. Por për të lëhtësuar shitjen dhe me qëllim të shmange tjetërsimin në terësi, ndante çmimin e tyre në dy pjesë. Shumicën e inkasonte peshin (pa afat ose të ngutshme: muaxhel) dhe për pjesen tjetër caktonte një shumë të pagueshme me keste vit për vit, d.m.th. me afat (muexhel). Nëse dikush donte të shkarkohej nga kjo barë, ishte i detyruar të paguante atë dymbëdhjetëfish dhe kështu tokat e çiflikut të hynin në klasën e tokave botore (mirie).

VI

Pas këtij sqarimi vijmë në trajtimin e arsyeve të tjera të formimit të Çifliqeve.

Ali pashë Tepelene e imituan dhe feudalët (mutegalibe-t’ e N. 1663 të Mexhelesë), Agallarët dhe Bejlerët zullumqarë. Por, këta nuk dispononin fuqinë dhe forcen e tij. Prandaj këta u detyruan të përdornin dinakerinë, mashtrimin, falsifikimin dhe rushfetin.

Ambienti ishte shumë i favorshëm. Qeveria Otomane mbante të gjithë nëpunësit e saj me rogë mujore. Ndërkohë, nëpunësve të kadastrës d.m.th. Tapi meemurave, të cilët kishin në dorë jo vetem pasuritë private por edhe ato të vet Shtetit, ketyre nëpunësve pra, nuk i u kishte caktuar rogë, por i kishte lenë të lirë të mirrnin një përqindje të caktuar nga të ardhurat e Zyrës, si taksë të posaçme të veprimeve të kopetencës së saj.

⁵Shenojmë - sa për të shpjeguar fjalën “dezhenerim”. Ky i ndieri Pasha (nip nga motra, në mos gabohemi, i Ali Pashë Tepelene), ishte i njohur midis Popullit si Pashai Qënet. Se ai kishte dobësinë të ushqente qëntë (me qindra) dhe bënte sehir duke i ndërsyer ato katundareve (fshatarëve) të krishterë që të çmonte cilësitë e tyre (të qenve), (t’i provonte).

Mosha e formimit të çifliqeve

Koha e formimit të Çifliqeve është më e vjetër se ligji i Tokave. Ky ligj u vu në zbatim me 1274 (allaturka), kur shfrytëzimi i njeriut nga njeriu ka ekzistuar në gjithë Botën e në gjithë shekujt e kaluar dhe sigurisht do të ishte eternizuar sikur të mos kishte dalë Marksizmi - Leninizmi .

Se si formoheshin në kohë të mëparshme çifliqet, lëjon të kuptohet shëmbulli i Ali Pashës. Titulli zyrtar jipej për të gjithë çiflikun si njesi, me kufijtë e tij, d.m.th. ato që kishte katundi i shitur. Por ky përbëhej nga pronarë të vegjel. Duket se secili nga këta deklaronte në të njëjtin akt se pronat e tij ia shiste Pashait, i cili në vijim, në bazë të këtij akti mirrte nga Mehqeme –i-sherieja Hoxhetin përkatës për të gjithë katundin. Nuk perjashtohet dhe supozimi se për t’i dhenë kësaj shitblerjeje dhe ngjyrat e ligjshmerisë, shtrëmbërohej dispozita e Sheriatit, që përmendet në N. 1644 dhe 1645 dhe 1646 i Mexhes (Kodit Civil Otoman), sipas të cilës, katundet, nga pikëpamja e numrit të popullsisë, ndaheshin më dy, d.m.th. në ato që kishin më pak se njëqind (100) banorë dhe në ato, që kishin më shumë se aq. Popullsia në rastin e parë quhej “kavmi-maksure” (e kufizuar) dhe në rastin e dytë “kavmi-gairi maksure” (e pakufizuar). Katundet – fshatrat me popullsi të pakufizuar mund të prezantoneshin në gjyq për çështje që u interesonin të gjithë banorëve, me një përfaqësi të tyre. Imponimi i gjykatës për të pranuar një përfaqësi të tillë nuk ishte gjë e vështirë për njerëz si Ali Pashë Tepelena.

Zbatimi i një procedure të tillë vërtetohet nga fakti se edhe Labova e Poshtme (ajo e N/prefekturës së Tepelenës), duket se ishte shtrenguar të shitej tek Ali Pasha. Por aktin privat të shitjes duket se Aliu nuk arriti ta ligjeronte dhe të mirrte pastaj hoxhetin përkatës zyrtar. Këtë akt duket se e ka patur në dorë një Leklot i quajtur Simo Hasi. Nuk dihet se si. Ndofta se do ketë qenë nga bashkëkatundarët dhe nga gjinia e të famshmit Thanas Vaja, sekretar i veçantë i Vezirit Ali. Ai lajmëroi Labovitet se mund tua jipte aktin dhe të zhdukej kundrejt një shpërblimi të vogël, pasi gjendesh në ngushticë financiare.

Në Labove gjendej në atë kohë i quajturi Thanas Zhapa, i vellai i Konstandin Zhapës, që gjendej në Vllahi, pasanik i madh. Këtë lajmëroi Thanasi dhe ai i dërgoi mjaft të holla, për të blerë shkresat në fjalë. Nuk u mësua dot qëllimi i tij. D.m.th. dëshironte të bënte çiflik të tij ose të familjës Zhapa dhe vendlindjen e tij Terbuqin, apo donte ta shpëtonte nga rreziku i kthimit në emlaq?! Por dihet se vellai i tij, i përmenduri Thanas, kur i paraqiteshin këso rastesh, fërkonte duart nga gëzimi se do të detyronte Vason e Telos t’i çonte imoron (prodhimin e drithrave) në koçek! (Telua ishte gjyshi im, Telo Dilua, kundërshtar i rreptë i tij në të gjithë zonën). Ky pra vrapoi në Janinë, ku gjendej i përmenduri Simo. Katundi çoi në Janinë një komision, anëtar i të cilit ishte dhe im at, nga goja e të cilit kam këto informata. I ndieri Simo preferoi tua jipte aktin komisionit të fshatit për nja gjashtëdhjet napolona, duke refuzuar ofertën e majme të të përmendurit Thanas. Këto duhet të kenë ndodhur pas vdekjes së Vangjel Zhapës d.m.th. më 1865-66, sepse sa ish gjall Vangjeli, nuk ka bërë vaki ndonjë rast i tillë. Se ai kishte dhenë porosi që perveç Terbuqit të bleheshin me të holla të tija dhe çifliqet fqinj të Laboves d.m.th. Kakozi, Karjani dhe Hundekuqi, qe dhe këto të shpëtonin nga Agallarët dhe Bejlerët, d.m.th. Labovës t’i zgjeronheshin kufijtë, aq sa kafshët të pinin ujë në lumin e Gjirokastrës. Këto i kam prej tim ati, i cili e pat vizituar Vangjelin në Brosten të Rumanisë dhe i kishte dëgjuar nga gojë e tij. Bujarinë e Vangjelit e tregon dhe

testamenti i tij. Çiflikun Tërbuqi⁶⁶ e ngriti në nivel të vendlindjes së tij dhe e la bashkëlegatar me të drejta të barabarta.

VIII

Fati i tokave Metruqe të katundeve- fshatrave që bëheshin çiflik.

⁶⁶ Terbuqi është një fshat i vogël afër Laboves nga ana e Perendimit i përbërë nga 30 shtëpi. Ky ishte çiflik i një Belul Totos nga Progonati. Nga trashëgimtarët e këtij e bleu i ndjeri Vangjel Zhapa (kusheri i Konstandin Zhapës dhe krijuesi origjinal i pasurisë së tyre në Rumani. Por pasi titulli i pronësisë nuk mund të dilte në emer të tij, për arsye se kishte nështetesi të huaj -greke, ky çiflik u llogarit si i përbërë nga 7 pjesë dhe u regjistruan nga dy pjesë në emër të Thanas Zhapës, të Dhimitri Zhapës dhe të Vangjel Karajanit (nip i Thanasit nga motra) dhe e shtata në emër të gjyshit tim. Më vonë i përmenduri Kostandin Zhapa detyroi të dy shoket e tjerë për t'i shitur atij pjesët e tyre, dhe për këtë vajti përpara Gjykatës së Sheriatit në Rustuq të Bullgarisë; Por gjeti vështirësi të madhe në pjesën e shtatë, të cilën në asnjë menyrë nuk dëgjonte tja shiste gjyshi im, sepse, siç thoshte, e kishin amanet. Ne realitet çifliku ishte blere prej Vangjel Zhapës me qëllim që të ardhurat të shpenzoheshin për shkollën, që u çel në Labovë, nga do të përfitonte lehtësisht dhe popullsia e Terbuqit. Ky ishte shkaku kryesor i mënisë së Familjes Zhapa kundër familjes Dilo. Konstandin Zhapa e deklaroi Terbuqin si fshat me vete nga Hahuri i Manastirit e lart dhe me testament të tij i la shumë Llasa Labovës e prandaj nuk duam të besojmë se kishte qëllim të keq për katundin ku ai pat lindur. Por i vella dhe nipërit e donin dhe e përdornin si çiflik për salltanete të Familjes dhe prandaj nuk degjonin tja linin sipas testamentit.

Duhet të na falët kusuri pse bejmë fjalë të gjatë për çiflikun Terbuq, i cili ka qenë amanet në nder të Familjes tonë dhe duhet të dihet se, përse na përket ne e kemi respektuar dhe ndoshta, për shka se kishim edhe ne një të shtatën, Tërbuqi, si çiflik shpetoi nga peripecitë e rënda. Gjyshi im ishte perfaqësuesi i blerësit Vangjel Zhapa, por 1/7, me insistimin e blerësit, e vuri ne emer të një femije të tij. Por kurrë nuk pranoi tja shiste Konstandin Zhapës këtë pjese, ndonëse ai dhe me Gjyq lakmoi tja mirte. Të ardhurat e këtij çifliku nuk ishin më se 70 napolona. Nga këto, ato që ishin më të vlefshme ishin drutë e Pyllit. Por ne dhe këto pothuajse i blenim qëkur blemë muexhelin (tri lira Turke ne vit) dhe do vinim në dispozicion të katundeve Legatarë* -të ligjshme (Labovë - L. e Vogel- Terbuq), të libruara** (liruar) nga kjo taksë shtetërore. Nuk themi se Vangjel Karajani dhe Niko Zhapa ishin abuzues të besimit të Vangjel Zhapës. Se nga këta i pari ishte nip nga motra dhe tjetri fis i tij dhe që të dy me rojë në shërbim të Konstandin Zhapës, prandaj u shtrenguan tja shesin, siç thamë duke vajtur në Rustuq të Bullgarisë. Por pas vdekjes së tij e kthyen pllakën dhe këta dhe nga trashëgimtarët e Vangjel Karajanit, i ndjeri Doktor Spiro Karajani se bashku me të, nënshkruan që ta linin çiflik të familjes Zhapa. Këtë kallzon fakti se të 4/7 i bleu, por ndeshi në 1/7ën.

Ne Gusht të vitit 1940 me shkresë të posaçme i deklarua Partisë Fashiste Shqiptare, Drejtorisë së Qendrës (në emer të vetë dhe të shokëve, të cilet nuk guxonin të kundërshtonin), se tokat e bukës në qark të Terbuqit – përveç kullotës Vishana dhe Pyllit - iua falëm banoreve dhe i luteshim që kjo tua ndante atyre vellazërisht me anë inxhinieri dhe me loto (40 gjithesej). Drejtoria në fjalë, me shkresën e saj Nr. 2355 – 31/189 d. 21 Gusht 1940 XVIII na njoftoi se u kenaq dhe se urdhëroi pjesëtimin. Por nga kundërshtimet e kulakëve të atij çifliku, të cilët s' donin të ndaheshin nga tokat që okuponin, nuk u realizua dot deshira jonë në fjalë. Shtoj, po për lehtësim të ndergjegjës tonë, se në vitin 1907 ose 8, i paraqita Mitropolitit se Gjykostrës një lutje që të ftonte trashëgimtarët në emer të të cileve figuronte i regjistruar Terbuqi, që të deklaroheshin se çifligu Terbuq, përse i përket pronësisë ishte asimullisht*** i regjistruar në emër të dhuruesit të tyre dhe në rast të kundërt t'i kercenonte se do t'i bente aforos****. Por Mitropolitit nuk guxoi dhe s'na mori parasysh lutjen. Kjo gjendet e regjistruar rregullisht.

legatarë* - ligjorë (shën. K. M.)

libruara** - të liruar (shën. K. M.)

asimullisht*** - i përvetësuar (shën. K. M.)

aforos**** - shkishëroj (shën. K. M.)

Siç u tha dhe ma lart, Shteti, për të favorizuar vendosjen e nështetasve në Katunde dhe Qytete, përveç tokave që i jipte secilit për nevojat vetjake kundrejt çmimit (tapi), i u la të gjithëve bashkë për nevojat e përbashkëta dhe toka të tjera (pa shperblim të quajtura erazi-i-metruqe. Këto janë:

- 1). Pyje për të prerë dru (balltallëk).
- 2). Sheshe për kafshë dhe qerre dhe për falje (namuz-gjah).
- 3). Sheshe që të përdoren si treg (pazar).
- 4). Lëmenjë.

5). Kullota për të kullotur kafshet e tyre, kufijtë e të cilave ishin caktuar njëherë e mirë pa lëjuar ~~permittuar~~⁷ asnjë ndryshim dhe pa lëjuar gjithashtu asnjë ndryshim përsa i përket destinacionit të tyre dhe çdo padi në lidhje me to, e deklaronte të paparashikuëshme nga ligji (shih L. mbi Toka N. 91-102).

Ç' bëhen këto lloj tokash, kur një katund-fshat i pavarur ~~mbe-vete~~ (karie-gefallohori) transformohej në çiflik?

Ato çifliqe që krijonte dhe shiste vetë Shteti, sigurisht u caktonte dhe llojin e tokës dhe kufijtë e përgjithshme. Por dhe çifliqet e trashëguara nga privatë që ishin produkt i konfiskimit “an bllok” dhe që përfshinin dhe toka metruqe dhe pyje nga toka mevat (të vdekura) sigurisht që Shteti i kufizonte në ato lloj tokash për të cilat lëjohej shitblerja. Por në realitet kishte çifliqe më të gjera se Katundet Karie, me male dhe me fusha dhe me pyje dhe me kullota verore dhe dimërore. Si behej kjo? Qartësisht me dallavere që permendem më lart.

Transferimi i tyre nga një dorë në tjetër i shëmbëllente topit të borës i cili shtohet duke u rrokullisur por në dëm të katundeve-fshatrave ose çifliqeve të dobeta). Kjo gjë arrihej me shtrëmbërimin (keqinterpretimin) e dispozitës të Nenit 47 dhe 120 të Ligjit mbi Tokat, me pretekst se gjoja duhet të caktohen kufijt, në sajë të çertifikatave dhe të dëshmimeve, të marra ose me kërcenime, ose me të holla, me anë të Sherjatit dhe të organeve të aplikimit dhe zbatimit të tij, që ishin përgjithësisht çerdhja e padrejtësisë; Se dhe këta hanin ryshfet pa pikë frike, saqë nuk ish e mundur të procedoneshin pa lejen e Sheih - ul - islamit nga Stambolli!

Të pajisur me Hoxhet-i-Sherie sqarues të kufijve të çiflikut të zotët e tyre bejlerë dhe agallare zgjeroheshin nëpër tokat private dhe metruqe (Kullota dhe Pyje) të katundeve fqinj dhe të emlaqeve.

Për këtë sjellim si shëmbull atë që ka ndodhur midis pronarëve të çiflikut “Kakoz” dhe Laboves tonë dhe katundit fqinj nga Lindja, Gjatit. Këtë çiflik – siç e dime dhe vetëne, që flasim mbi çifliqet - e zotëronte më parë një i quajtur Hysen bej, tip mutegalibi, që permend dhe Mexheleja vetë (N. 1663), (tue mos pranue parashkrim ne padinat kontra tyre). Ky përvetësoi tokat e Ujit të Hosit, duke ezauruar krejt çiflikun e dobët Tavan dhe duke i lenë Laboves një sasi të vogël sa për Mavrambel dhe me gjithëse tej Perroit të Madh ekzistojnë ara me tapi të Laboviteve, bregun e Korezës, ne kembe të secilit gjenden arat në fjalë, e zптоi si kullotë të çiflikut të tij. Pas tij çifliku kaloi në dorë të disa Agallareve të Gjirokastrës midis të cilëve ishte dhe i ndjeri Mehmet Karagjozi, i cili ne kohen e Ahmet Zogut u bë dhe Kryetar i Degës penale të Diktimit. Keta në saj të një tapie të falsifikuar rivendikuan dhe fituan gjyqësisht të gjitha tokat që zotëronin në Koreze (mal permbe katundin e tyre) banorët e Gjatit, nja qind copë; Gjykata, pa marrë parasysh posedimin dhe titullat e katundareve të Gjatit, deklaroi si

⁷ *permettre – lejoj (frëngjisht, shën. K.M.)*

më të besueshme tapinë e Agallareve që pretendonin terësinë e çiflikut “Kakoz”. Dhe më vonë, i biri i të përmendurit Mehmet Efendi, u kthye dhe kundër Labovës tonë duke zaptuar me forcë Pyllin e Lajthisë në malin Odrie dhe malin përmbi Mavrabel dhe një pjesë të Malit të Labovës ku banorët kanë dhe ara me tapi dhe lisa të mbjelle reth tyre për nevojat vetjake.

Keshtu çifliku Kakoz u shtri dhe mbi toka metruqe të fqinjëve duke paraqitur për tapi tue paraqitur tapi, të cilat, edhe sikur të mos ishin të fallsifikuara, ishin pa vlerë ligjore përderisa u referoheshin tokave metruqe, për të cilat Ligji i tokave thotë shprehimisht se: as shiten e as blihen (shih N. 94-102).

Çifliqet, siç u tha dhe më lart, ishin ose me muexhel, ose me tapi, por përbëheshin vetëm nga toka mirie (tapullu) se vetem keto ishin objekt shitblerjeje.

Qeveria Otomane ndoshta vonë e çmoi vlerën e pyjeve, por pas si u zgjua (u ngjir duke urdhëruar Tapi-Memurët, që të mos lejonin shitblerjen e pyjeve. Por nga sa dimë, s’ka çifliq pa pyll. Qeveria mbante pirin e sipërm të Butës dhe vihej në gjumë me shënimin që bëhej në titujt e pronësisë ku në vend të pyllit shënohej kullotë. {Kam në dorë tapitë e së shtatës (1/7) të çifligut Terbuq, ku pyjet që i përkasin këtij çifliku shënohen si të mera (kullota)}.

Por atë që nuk lëjonte Perandoria Otomane e cila nuk mund të krahasohej në asnjë pikë për nga madhësia e pasuria me Shqipërinë e vobektë në kulm, kur u krijua si Shteti i lirë dhe independent, guxuan dhe e vendosen Feudalët Shqipëtarë, si ligjvenës, me Ligjin e Pyjeve me d. 27 -1- 1923, ku u shpalosen pa pikë turpi dhe dhimbje për interesat e Atdheut të tyre.

Neni 3 i Ligjit në fjalë thotë tekstualisht se “Zotërimi i Pyjeve e i Kullotave i shtohet zotnimit të tokës, prandaj ai që nuk ka në zotërim tokë nuk mundet më pasë në zotërim Pyllin, Korijën dhe Kullotën që është mbi atë tokë, veç ullinjve”.

Me këtë nen u ligjërua grabitja që iu bë Shtetit të Ri, por fatzi. Dhe nuk u plaçkiten vetëm Pyjet, të cilët i përkisnin Shtetit Otoman dhe kaluan në pronësi të Shtetit trashëgues të tij, por u zhduken dhe tokat metruqe dhe e drejta e Shtetit mbi tokat Shtetërore, për të cilat Shteti Otoman rezervonte të drejtën e pronësisë, duke lëjuar vetëm shfrytëzimin e tyre duke e kondicionuar (tue-konceduar⁸) dhe këtë me kondita të çaktuara. Në kushtet e reja të gjitha pronat që përfshiheshin nga çifliku, u kthyen në pronë të thjeshtë dhe ekskluzive të atyre, që, simbas Nenit 6 dispononin dokumenta, të cilat dhe Shteti që i kishte dhënë nuk i besonte, sepse e dinte se si dilnin ato nga Zyrat e Kadastrës (Tapi) (Shih veprën e Ali Hajdarit: Koment i Ligjit të Tokës, faqe 60, se çfarë thotë për çrregullimet e Zyrave të Tapive).

Xhumertlleku i përfaqesuesve të popullit në kuriz të Shtetit, nuk u ndal as para taksës Muexhel, që, siç u tha dhe ma lart, rendonte mbi shumicën e çifligjeve. Edhe këtë ia falën Çiflig sahibisë. Për të shkretin bujk nuk u disponua kurrgjë. Përkundrazi, pozita e tij u përkeqësua, se dhe banesa e tij – të cilën siç ndodhte përgjithësisht e kishte ndërtuar vetë – u bë edhe kjo pronë e Agait të tij.

Ligji Otoman mbi të dhjetën përjashtonte nga ky detyrim një dynym rreth banesës së bujkut, por feudali jo vetëm që ia kërkonte mëdoemos të treten, por dhe i mbante oboret nën kontrol të tij, që të hynte e të dilte kur të donte.

Kur isha inspektor i Ministrisë së P. Brendshme (në vitin 1922-23) vajta në një shtëpi të një bujku çifçi në Myzeqe. Ishte vjeshtë e parë dhe më bëri përshtypje që në oborr të tij nuk kishte asnjë pemë, por as edhe një hardhi rushi. Ia bëra këtë vërrejtje

⁸ Conceder (frëngjisht) - jap dhuroj (shën. K.M.) banesës

dhe më tha: “Kisha dhe mund të mbjell nga të gjitha, por i shkula se gjëja belanë me again!”

Me anë te Nenit 3 të Ligjit Shqipëtar të pyjeve dhe kullotave, Ahmet Zogu, kryeministri i asaj kohe përvetësoi - siç thonë – një pyll, që kishte një vleftë së paku një milion fr. ari!

S’ka dyshim se dhe gjithë të tjerët që bashkëpunuan në gatimin e këtij Ligji të ndyrë, kush më shume e kush ma pak, ata vetë në Parlament dhe miqtë e tyre jashtë tij, ndukën pjesën e tyre nga kjo plaçkitje e pashëmbullt e Shtetit.

I nënshkruari nuk la rast pa kritikuar ashpërt këtë Ligj, dhe si gazetar, dhe privatisht, por pa dobi.

Interesi vetjak i kishte vërbuar keq të fuqishmit e ditës dhe i kishte lidhur me një solidaritet që s’kishte kush të çante në atë kohë. Por nuk vonoi Nemesi⁹. Livizia N.-Ç. i zhduku si Veriu mjergullat e zeza njëherë e përgjithmonë.

IX

Dhe një tjetër menyrë për krijimin e Çiflikut

Deri tash bëmë fjalë për menyrat ligjore ose gati ligjore të formimit të Çiflikut. Por gjatë ushtrimit të profesionit tonë na u dha rasti të zbulojme dhe një tjetër menyrë, e cila ndoshta do të duket si perrallë e pabësuar, por fatkeqësisht është realitet. Nuk dimë nëse ka ngjarë dhe gjetkë, ku pikerisht e sa herë, ndonëse nuk përjashtohet ekskludonet^{10**} ekzistenca e saj. Se kur ambienti çfaqet favorizues favorablë për mbirjen, fjala vjen, të një bime helmuese, pse të pranonet se kjo është e vetme? Kjo menyrë që po zbulojmë përbën shkelje strangulacion¹¹ të lirisë së një katundi-fshati të Dropullit të Gjirokastrës që quhet Kerrë ose Kra.

Ky është një katund i vogël i përbërë nga rreth 30 shtëpi. Gjendet në një qafë të Malit përmbi Jergucat. Fushë nuk ka, por në faqet e maleve përreth tij ka pyje; - më i rrallë ai në Perendim dhe i dendur si ombrellë pylli nga ana e Lindjes, me dimensione: nja dy orë gjatësi dhe ndonjë orë gjerësi, i çmuar prej Italianëve në kohën e okupacionit të Jugut prej tyre, në pesedhet mije (N.50000) nap. ari.

Në atë kohë ky katund ishte çiflik i disa Gjirokastriteve, të cilet, duke pretenduar se dhe Pylli i madhë ishte pronë e tyre, nuk i lejonin banorët e çiflikut në fjalë që të prisnin dru atje, për vete dhe për t’i shitur. Meqëse fshatarët pretendonin se pylli ishte i shtetit dhe se zakonisht andej ata furnizoneshin me dru, Agallarët iu drejtuan Gjyqit, i cili në ato kohë kryesohej prej një gjyqtari Italian.

Banorët e fshatit (katundit) i perfaqësoja në gjyq unë i nënshkruari dhe me këtë rast mesova se si ky katund ishte bërë çiflik.

Nën sundimin e Turqisë, jeta, pasuria dhe nderi i nështetasve varej, po thuaj, vetëm nga der-uhdëxhite, që ishte i detyruar të kishte çdo katund i përbërë nga popullsi kristiane, një rojtar mysylman nga paria e këtij elementi. Këtyre për shkak se ishin dhe vetë pak a shumë me influencë dhe ndihmoheshin me shoq-shoqin, shumë rrallë

⁹ Nemesi - personifikim i drejtësisë hyjnore (shën. K.M.)

¹⁰ excludere (frëngj.) – përjashtoj (shën. K.M.)

¹¹ strangulation (frëngj.) –mbytje (shën. K. M.)

ndodhte t'ju prishej këmbora dhe përgjithësisht, pa tradhetinë e vet atyre, (gjë që nuk ishte e pamundur kur përfitimi mund të ishte shumë më i majmë se roga vjetore), nuk guxohej të bastisej ndonjë shtëpi pasanike nga bandat dhe hajdutet, të cilat lindnin si kerpudhat në pleh. Edhe kur ngjante ndonjë vjedhje në ndonjë katund, hajduti guximtar kapej lehtësisht, se interesi vetjak iu kishte imponuar gjithë deruhdexhive një solidaritet të fortë. Por kur ndodhte që guximtari të ishte ndonjë nga keqberësit më të fortë, viktimat duhet të ishin të kënaqur sapo t'u ngelte koka mbi supe.

Një të tille deruhdexhi kishte pasur dhe katundi Kra në kohërat kur shkatërrimi i administratës Turke dhe tronditja e qetësisë ishin nga një anë dhe nga ana tjetër injoranca dhe frika e popullit, ishin në kulm.

Ky deruhdexhi pas disa vjet shërbimi, të cilin ndoshta e kishte trashëguar dhe nga i ati i tij (sepse popullsitë e katundeve nuk guxonin të pushonin deruhdexhin e tyre, se ekspozoneshin në hakmarrien e tij), hapur me deshmi të rreme, rogën që mirrte e cilesoi si të treten dhe katundin e deklaroi si çiflik të tij dhe në bazë të ndonjë hoxheti të vërtetë ose të falsifikuar krejtësisht, ose me anë të deshmitarëve u paraqit në Gjykatorën e Shenjtë (melqeme-i-sherie) të Janinës dhe u a shiti Gjyrokastrieteve për gjashtëqind e pesedhjetë (N.650) nap. ari dhe blerësat hoxhetin përkatës e regjistruan në Zyrën e Kadastrës së Gjyrokastres dhe iu imponuan banorëve të ketij katundi si të Zot të tij.

Sa vazhdonte sundimi Turk nuk kishte plasur ndonji konflikt se- siç duket - palet i trembeshin njëra-tjetrës, Agallarët se mos humbnin pyjet që dukeshin si kullota dhe katundaret se s'kishin si t'i përgënjështonin titujt dhe kishin frikë se mos zbuloheshin në shfrytëzimin e fshehtë të pyjeve.

Por nën okupacionin Italian, kur okupatorët ishin më favorizues për feudalët dhe Gjykatorja përbëhej prej dy anëtarëve gjyrokastritë me një kryetar jurist italian, të cilët ishin të interesuar që të mos vihej në dyshim vërtetësia e titujve, gjë që do të shkaktonte zgjimin edhe të çifliqeve të tjerë, pranuan padinë që përmendem më lart.

Gjyqi vazhdoi shumë kohë dhe sikur të kishte vazhduar ca kohë akoma okupacioni Italian, do të përfundonte në favor të katundarëve, banorëve të fshatit, se kryetari Italian i lindi kurioziteti të gjykonte mirë çështjen. Por, pasi çështja mbeti pezull, gjykata, ndonëse e kryesuar prej një të krishteri, i cili ishte po nga Dropulli, krahinë ku të gjitha fshatrat ishin kthyer në çifliqe, vendosi kundër popullsisë së katundit. Ky, vendimin e kishte të drejtë dhe dëshiroi të ndihmonte banorët, por fatkeqësisht nuk mundi, sepse i duhej një garant, jo vetëm për shpenzimet gjyqësore, por edhe për dëmet eventuale të anës kundërshtare në rast fitimi të gjyqit prej tij. Gjetën një garant të tillë, por nga kërcenimet e fshehta që përdorën ndaj tij, ai u tërhoq dhe nuk guxoi rekurs i Diktimit. Kështu, vendimi mori formë të prerë në dëm të popullsisë. Bashk me fshatin e blerë për 650 napolona u bë pronë e agallarëve dhe pylli i fshatit (që sipas Ligjit në fuqi as shitej dhe as blihej), kaloi në zoterimin e tyre duke rritur çmimin e këtij çifliku 77 fish më tepër. Sa thashë më lart se Italianët, ndonëse i shërbënin dhe oportunitetit politik, nuk do të jipnin një të tille vendim, e thashë nga eksperiencia ime vetjake. Një aga tjetër Gjyrokastrit, pandehi se gjeti rastin për të paditur popullsinë e një Çifliku që gjendej po në Dropullin e Siperin, në të cilin kishte dhe ai një pjesë të pandarë. Ai nuk kërkonte vetëm t'i paguanin çmimin e barit të egër, që mbinte nëpër tokat e bukës (atë që Ligji i Tokës e quante Qelembe), por të konformoheshin¹² dhe me zakonet e vjetër dhe t'i jipnin vezë të kuqe dhe nga një qëngj me rastin e Pashkës. Pretori (gjykatësi) Italian i a refuzoi solemnisht.

¹² konfirmoheshin(frëngj.conforme)-përshtatem(shën.K.M.)

Me gjithë këto agai i Çiflikut kishte avantazhe të tjera mbi çifçinë. E dedyronte atë t'i bënte dhe shërbime që ishin jashtë obligimeve që rridhnin nga kontrata e Qiramarrjes. Çifçiu nuk mbillte dot ato që donte ai, por atë që lëjonte sipas interesit të tij agai. Grurë nuk e linte të mbillte; se tokat e bukës i jipnin agait më tëpër po t'i përdorte si kullota. Dhe vreshta nuk lëjonte se s'kish si të mirte pjesen e tij në natyrë. Vetëm misër lëjonte, por të treten e prodhimit e ndante që në arë dhe detyronte bujkun t'ia çonte në depon e tij (koçek), ku më vonë do t'i bënte gjithë shërbimin e duhur (angari) gratis d.m.th. tja zhvishte, ta varte, dhe kur t'i duhej agait për ta shitur ia shkërmoqte. U linte nga ndonjë copë kopsht por jo pa qira. Nga çdo lloj produkti do t'i çohet dhe agait në koçek ose në banesën familjare në Qytet, pjesa në natyrë (qepe, hudhra, lakra, domate, fiq, rrush etj) ose në të holla qesim d.m.th. në një shumë të prerë pavar[ishtë nga produkti real.

Marrëdhënia juridike (e qiramarrjes) nuk e siguronte çifçinë nga përzënia. Legjislacioni nuk favorizonte as aganë në një të drejtë të tillë, por ai gëzonte hatëre në organet e administratës dhe në ato të Drejtësisë. Por sidoqoftë rallë dhe shumë rallë ndiqesh ndonjë çifçi nga çifliku ku kishte lindur. Ndiqesh jo ai që mbase nuk punonte, pasi këtë nuk e kishte si ta dallonte përderisa nuk kishte diferencë të madhe nga kafsha, por ndiqej ai që s'i bëhej baltë Agait.

Pergjithesisht gjendja e çifçiu nën sundimin Turk, në mos ishte aq afër skllaverisë së kohës së Evropës ku ai ishte si aneks i tokës, nuk ishte dhe shumë larg asaj, përderisa nga pikëpamja e edukimit, si kulturore dhe fetare, mbëtej në errësirë të thellë dhe jetonte në një nivel të vajtueshëm.

Nga një gjendje të tillë (pershkrim i vogël dhe i dobët i sëcilës janë aq sa u thanë më lart) e shpëtoi Çifçinë Shqipëtar, Lëvizia N.Ç. dhe inspiruesi i saj Marksizmi-Leninizmi, kundrejt të cileve ky është mirënjohës për jetë.

Shtojmë – sa për historinë – se Ali Pashë Tepelena, i cili i robëroi dhe një herë (përveç robërimit nën sundimin Turk) katundet me popullsi të krishtere (se ata që kishin adaptuar fene Mysllimane ishin dhe vetë më trima dhe më të favorizuar nga ana e Shtetit), siç thotë një historian i tij i posaçëm i quajturi Aravandinos, bëri çifliqe të tij (me forcë) gjithësej 935, nga të cilat 411 gjendëshin në Epir dhe në Shqipërinë Jugore, 228 në Thesali (Mullallëk), 100 në Maqedoni dhe 172 në Greqinë Veriore dhe 54 të tjera gjetkë.

Nga fakti se ky shënim, përse i përket qarkut të Prefekturës Gjyrokastërës, nuk i pershtatet realitetit, numri i tyre duket i ekzagjuar. Katundet që përmenden prej këtij historiani si çifliqe nuk ishin asnjëherë të tilla, si për shëmbull katundet Lekël, Hormovë, Labovë, Erind, Nokovë dhe i gjithë Lunxhi si dhe ato që formojnë Zagorinë. Prova është fare e lehtë. Sikur të ishin bërë edhe keto pronë e Aliut, do të kishin mbetur emlaqe (pronë e Shtetit) dhe që të ristabilizoneshin në gjendjen e mëparshme duhet të ishin blerë prej banorëve. Por një gjë e tillë nuk ka ngjarë askurrë, më sa dimë dhe kemi dëgjuar.

Per katundet e Lunxhit thuhet se kanë shpëtuar nëpërmjet një Lunxhoti që shërbënte si sujollxhi (rregullues ujrash, hidraulik) në një Pallat Pashai në Stamboll. Ky, siç duket, iu lut Pashait të tij që t'i shkruante Ali Pashës të mos e ngiste Lunxhërinë; Kjo rezultoi nga çka thuhet se dikur Aliu pyeti një Lunxhot nëse kishin ndonjë njeri me pozitë në Stamboll dhe ai u përgjigj duke i thenë se kemi një të belbër sujollxhi pranë një Pashai. Atëherë Aliu i tha: "I belberi juaj u bë birbil kundër meje".

Sa për Laboven tonë, të kishte qenë çiflik dhe më parë se të përpiquej ta blente Aliu, pasi ky nuk harriti ndoshta ta regjistronte në emrin e tij, duhej të figuronte në emër të një agait pronar të mëparshëm. Po ashtu, zhdukia e hoxhetit të shitjes tek Aliu do të

ishite në dobi të agait dhe jo të popullsisë, e cila s'kishte asnjë interes që të shpenzohej për zhdukjen në fjalë, veçse mjaftonte të pranonte agai që tua shiste çifligun Laboviteve. Por ndonjë veprim i tillë nuk u bë dhe nuk u bë pse nuk ishte e nevojshme. Me zhdukjen e hoxhetit Labova mbeti siç ishte, d.m.th. katund me vete (karie).

Shtojmë se Qeveria Turke, megjithese nuk njihte persona moralë, por çdo katund ose çiflik e kishte pajisur me një vulë zyrtare me emrin e katundit dhe me cilesimin Karie ose Çiflik.

Ky ka qenë në esencë dhe në formë Çifliku nën sundimin Turk. Por i mjeri çifçi shqiptar, si për ironi të fatit, në vend që gjendja e tij të përmirësohej në Shqipërinë e Lire dhe Indipendente, ajo u bë shumë më e veshitur. Ai mbeti nën administrimin absolut të bejlerëve dhe agallarëve, të cilet, token e çiflikut nga shtetërore e bënë pronë të thjeshtë të tyre duke përvetësuar në mënyrë skandaloze jo vetëm zotërimin e plotë të tokës (milqiet), por dhe pyjet të cilet i mbante të fshehura nga Shteti, duke i paraqitur si kullota (por edhe banesen e çifçiut duke fituar të drejten që ta përzente kurdoherë që të donin), në menyren e ndyre që u tha dhe më lart.

Por siç thotë Populli, “harami hallall nuk benet”. Me ndryshimin kolosal që u bë në Shqipëri në saj të Luftës Nasionale-Çlirimtare, agallarët dhe bejlerët u zhdukën për jetë, ndërsa bujku fitoi lirinë që ëndërronte prej shekujsh.

Tiranë, 24.3.1951
Avokat V. K. Dilo